VERSPREIDING EN AANTALLEN VAN DE BROEDVOGELS IN ZEELAND.

Resultaten van het Atlasproject in de jaren 1973 t/m 1977,

georganiseerd onder auspiciën van de

Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland (S.O.V.O.N.)

rijkswaterstaat
dienst getijdewateren
bibliotheek
grenadiersweg 31 - postbus 459
4338 PG middelburg

samenstelling: P.L. Meininger
Grevelingenstraat 53
Middelburg

INHOUD.

pag. 1	1	Voorwoord, door H.J.M. Baptist
pag. 2	2	Inleiding
pag. 3	2.1	Het Atlasproject in Europa
	2.2	Het Atlasproject in Nederland
pag. 5	2.3	Het Atlasproject in Zeeland
pag. 6	3	Dankwoord
pag. 7	4	Resultaten van het Atlasproject in Zeeland
pag. 63	5	Literatuur

OVERNAME VAN VERSPREIDINGSKAARTEN IS TOT DE PUBLICATIE VAN DE LANDELIJKE ATLAS DOOR DE S.O.V.O.N. NIET TOEGESTAAN!

1. VOORWOORD.

De Vogelwerkgroep voor het Deltagebied, onder voorzitterschap van Dr. W.J. Wolff, heeft begin 1973 besloten medewerking te verlenen aan het uitvoeren van het Atlasproject in de provincie Zeeland. De technische begeleiding van dit project kwam tot stand met medewerking van het Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, het Staatsbosbeheer directie Zeeland en de Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieuonderzoek. De dagelijkse leiding werd verzorgd door H.J.M. Baptist met hulp van regionale contactpersonen.
Nadat de Vogelwerkgroep voor het Deltagebied begin 1976 is opgeheven is dit project toch voortgezet.
Vanaf eind 1976 heeft P.L. Meininger de technische begeleiding van dit project verder verzorgd. In 1977 zijn de laatste gegevens verzameld, waarna alle gegevens door hem zijn verwerkt en tot het onderliggende rapport zijn gebundeld.

Henk Baptist.

2. INLEIDING.

Dit rapport bevat de resultaten van het Ornithologisch Atlasproject in de provincie Zeeland (figuur 1), gehouden in de jaren 1973 t/m 1977. Het is bedoeld om de medewerkers op de hoogte te brengen van de resultaten van de kwalitatieve broedvogelinventarisatie. Omdat een avifaunistisch overzicht van de broedvogels van de gehele provincie Zeeland tot op heden ontbrak is in de toelichting bij de verspreidingskaarten getracht enige historische en kwantitatieve aspecten te belichten. Een intensief literatuuronderzoek heeft niet plaatsgevonden en deze toelichting pretendeert dan ook niet volledig te zijn.

Het is te hopen, dat dit overzicht mag bijdragen tot de stimulering van verder ornithologisch onderzoek in Zeeland.

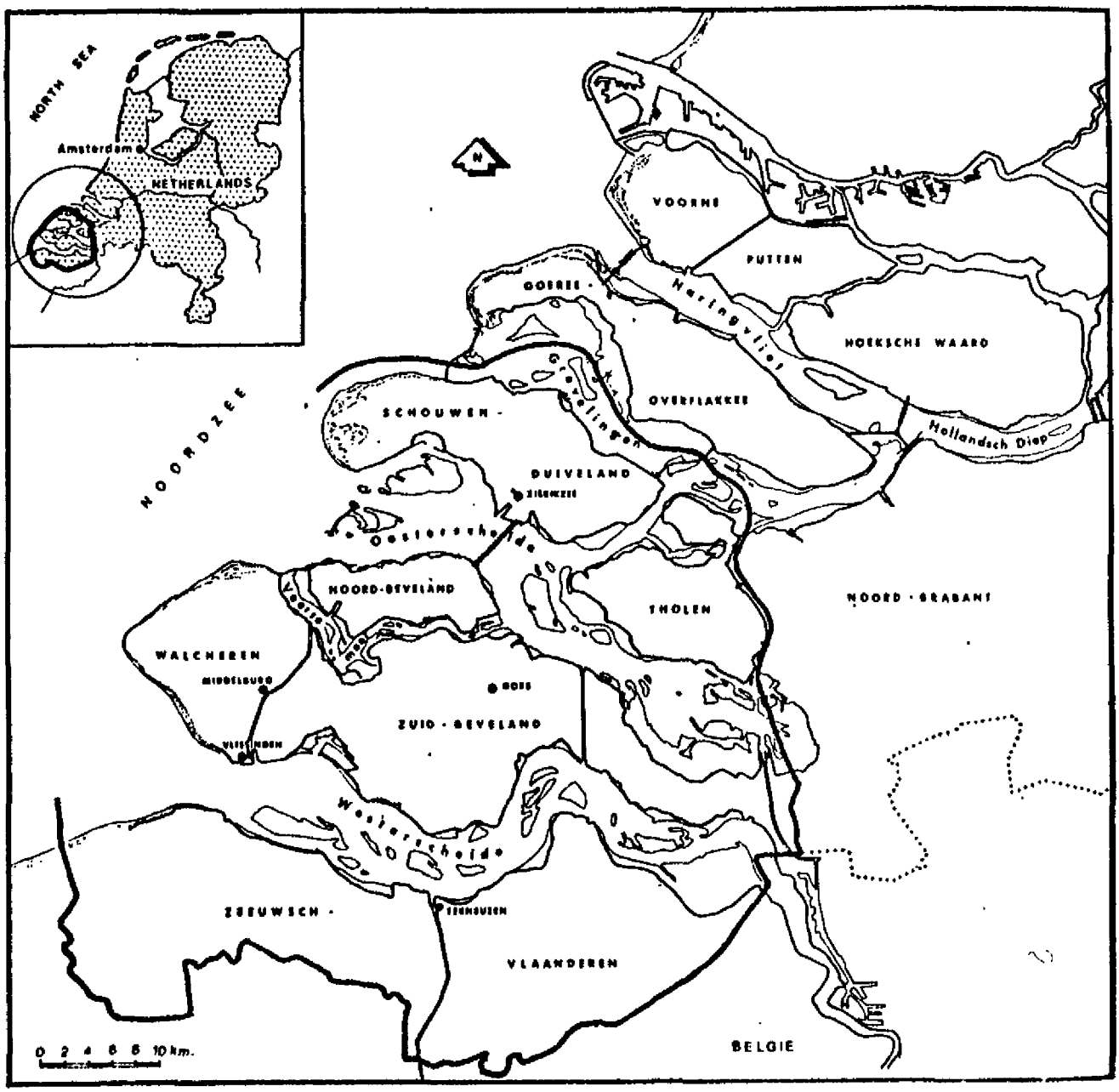

Figuur 1. Overzichtskaart van het in dit rapport besproken gebied en omgeving.

2.1. Het Atlasproject in Europa.

Het Ornithologisch Atlasproject in Nederland maakt deel uit van een internationaal opgezet project van het European Ornithological Atlas Committee (E.O.A.C.), dat de samenstelling van een atlas van de Europese broedvogels tot doel heeft. Sinds 1973 is in veel Europese landen gewerkt aan landelijke atlasprojecten. De inventarisaties in België, Nederland en Zwitserland zijn in 1977 beëindigd, terwijl de broedvogelatlassen van Groot-Brittanië en Ierland, Frankrijk, Denemarken en Duitsland reeds gepubliceerd zijn. Op de vijfde Internationale Conferentie over inventarisatie-technieken, gehouden in Szymbark (Polen) van 15 tot 21 oktober 1976, werd besloten dat in alle Europese landen in de periode 1985-1988 opnieuw veldwerk zal worden verricht voor de samenstelling van een Europese broedvogelatlas. De dan te gebruiken blokken zijn 50 x 50 km., het staat de deelnemende landen echter vrij het onderzoek in kleinere eenheden te laten plaatsvinden (Teixeira 1977a). Een herhaling van het Atlasproject in Nederland in 1985-1988 op basis van 5 x 5 km.-blokken zou veel informatie kunnen opleveren over veranderingen van verspreiding en aantallen van vogels ten opzichte van 1973-1977.

2.2 Het Atlasproject in Nederland.

Op 10 maart 1973 werd de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland (SOVON) opgericht. Het doel van deze stichting is het organiseren en stimuleren van ornithologisch veldonderzoek. In de stichtingsacte staat vermeld, dat de stichting dit doel onder meer tracht te verwezenlijken door het coördineren van het werk van regionale vogelwerkgroepen en vogelbeschermingswachten en door het stimuleren van projecten zoals het samenstellen van een atlas van de broedvogels van Nederland. Het Algemeen Bestuur van de SOVON bestaat thans uit ongeveer 25 personen, die een groot aantal organisaties werkzaam op het gebied van vogelkunde en vogelbescherming vertegenwoordigen.

De eerste belangrijke activiteit van de SOVON was de organisatie van het Atlasproject in Nederland in de periode 1973-1977. Het doel van het Atlasproject is het verkrijgen van informatie over de verspreiding van broedvogels. De verzamelde gegevens dragen bij tot de kennis van de geografische verspreiding van de vogels en stimuleren tot meer gedetailleerd onderzoek naar de biotoopkeus en de bevolkingsdichtheid van daarvoor in aanmerking komende soorten.

Voor de praktische uitvoering van het Atlasproject werd Nederland verdeeld in 18 districten. Elk district heeft een districtscoördinator, die de inventarisatie in zijn district begeleidde en stimuleerde. De landelijk coördinator van het Atlasproject is een centrale figuur, die o.a. de verspreidingskaarten samenstelt en de bulletins met informatie verzorgt.

De inventarisatie in Nederland vond plaats op basis van 5 x 5 km.-blokken. Per blok vulde de waarnemer een systeemkaart in met per soort de hoogst vastgestelde code en, indien mogelijk, een code voor een grove schatting van het aantal broedparen in het blok (Fig. 2 en 3). Om een beter beeld te krijgen van de aantallen van "bijzondere soorten" werd het Atlasproject deel II georganiseerd. Op een formulier werd door de waarnemer per gebied een schatting van het aantal broedparen ingevuld.

Figuur 3. Codelijst, gebruikt voor het Atlasproject.

Codelijst, gebaseerd op gegevens van het European Ornithological Atlas Committee (EOAC)

Kolom A: = Aanwezig.

Code 0 Soort waargenomen, één of meer malen, in het broedseizoen buiten het broedbiotoop (met soort wordt hier bedoeld een soort die volgens de 'Avifauna van Nederland' als broedvogel bekend staat; b.v. Kokmeeuwen of Kemphanen boven een bos; een Lepelaar in een sloot in een dorp; een Visdief boven een stadsgracht).

Kolom B: = Mogelijke broedvogelsoorten.

Code 1 Soort waargenomen, een of meerdere malen, in het broedseizoen in het broedbiotoop.

Code 2 Eenmalige waarneming van zingende of baltsende vogel in het broedseizoen.

Kolom C: = Waarschijnlijke broedvogelsoorten.

Code 3 Waarneming van een paar in geschikt broedbiotoop in het broedseizoen.

Code 4 Territoriumgedrag (zang, gevechten e.d.) op ten minste twee dagen, die meer dan 1 week uit elkaar liggen, op dezelfde plaats vastgesteld.

5 Baltsgedrag (ook copulatie!).

6 Bezoek van vogel aan een waarschijnlijke nestplaats.

7 Angstkreten en ander gedrag dat wijst op de aanwezigheid van nest of jongen.

8 Vangst van vogel met broedvlekken.

9 Transport van nestmateriaal, nestbouw of uithakken van nestholte.

Kolom D: = Zekere broedvogelsoorten.

Code 10 Afleidingsgedrag (zoals gesimuleerde verlammingsverschijnselen, waardoor de waarnemer van nest of jongen wordt weggelokt).

11 Pas gebruikt nest of verse eischalen gevonden.

12 Pas uitgevlogen jongen van nestblijvers of donsjongen van nestvlieders waargenomen.

13 Bezoek door ouders aan een nest waarvan de inhoud niet vastgesteld kan worden of waarneming van broedende vogel.

14 Transport van faeces of voedsel voor jongen.

15 Nest met eieren.

16 Nest met jongen gezien (of jongen gehoord).

Kolom E: = Aantal broedparen in het blok. (kan alleen ingevuld worden als kolom C en/of D gecodeerd is)

Code 1 = exact één (1) broedpaar.

2 = 2 - 10 broedparen.

3 = 11 - 100 broedparen.

4 = 101 - 1000 broedparen.

5 = 1001 - 10.000 broedparen.

6 = > 10.000 broedparen.

N.B. exacte aantallen in het blok (indien bekend) worden ( ) tussen haakjes vermeld.

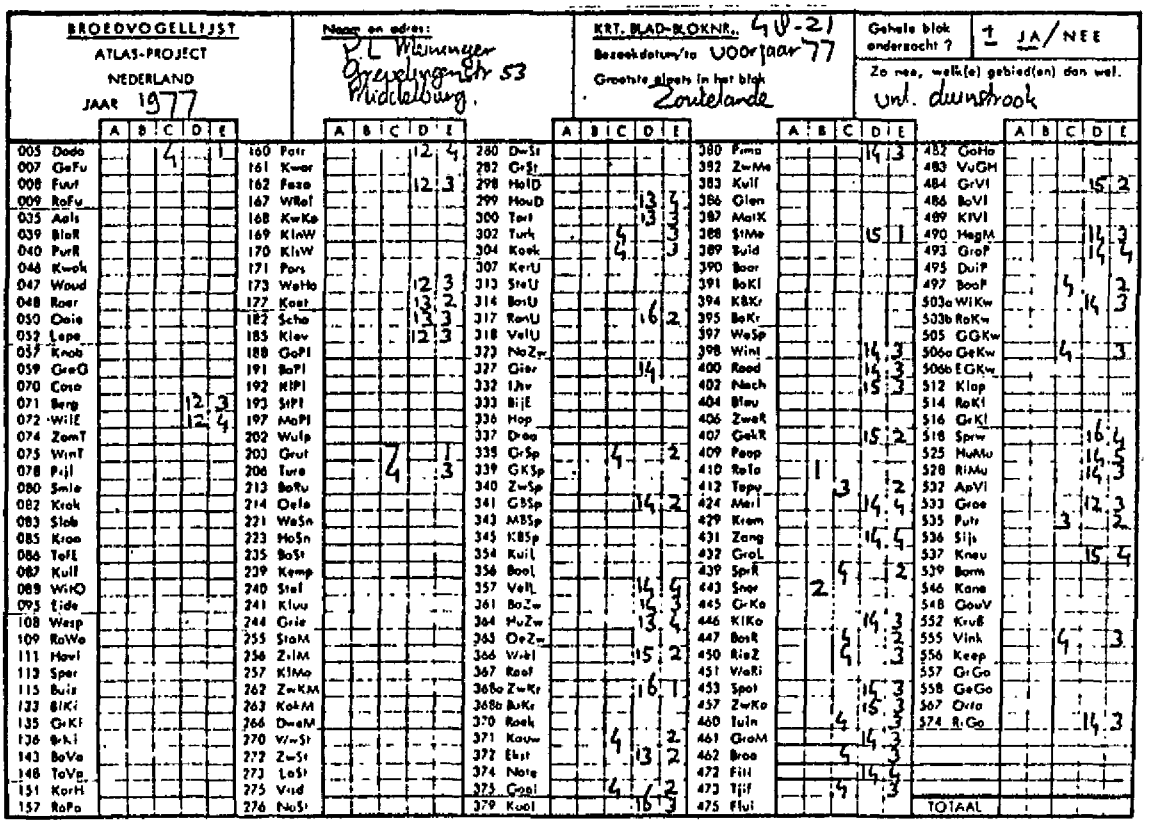

Figuur 4. Systeemkaart, gebruikt voor het Atlasproject.

2.3 Het Atlasproject in Zeeland.

In 1972 werd door een aantal vertegenwoordigers van de regionale vogelwerkgroepen in het deltagebied en van enkele ambtelijke diensten, die zich in het deltagebied met ornithologisch onderzoek bezighouden, de "Vogelwerkgroep voor het Deltagebied" opgericht. Onder de ambtelijke diensten, die bij de oprichting betrokken waren zijn het Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek (D.I.H.O.), het Staatsbosbeheer directie Zeeland en de Rijkswaterstaat-Deltadienst afdeling Milieuonderzoek.

Eind 1972 werd aan de Vogelwerkgroep voor het Deltagebied het verzoek gedaan medewerking te verlenen aan het Nederlandse Atlasproject. Tijdens de vergadering van 10 maart 1973 werd besloten hieraan medewerking te verlenen door bestaande inventarisaties op door de SOVON gevraagde wijze ter beschikking te stellen en zonodig enig aanvullend onderzoek te verrichten.

De technische begeleiding van het project, de districtscoördinatie, zou worden verricht door de diverse in Zeeland werkzame ambtelijke diensten. Als vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur van SOVON werd de Heer B.J. Smulders aangewezen. Als contactpersoon voor de technische begeleiding fungeerde de Heer H.J.M. Baptist. In verband met de geografische gesteldheid van Zeeland werd het organisatiewerk verdeeld over een aantal regionale contactpersonen.

Na het broedseizoen van 1974 werd een tussentijds verslag samengesteld, waarin per soort de toen bekende verspreiding werd aangegeven.

De uitvoering van het Atlasproject in Zeeland heeft met vele moeilijkheden te kampen gehad. Deze vonden hun oorzaak in het geringe aantal Zeeuwse vogelkenners, de moeilijke en vaak kostbare bereikbaarheid van diverse gedeelten van Zeeland en het feit, dat aan een aantal andere projecten, m.n. de Oosterscheldekwestie en alles wat daarmee samenhangt aan watervogelonderzoeken, een hogere prioriteit werd toegekend. Bovendien werd aan het kwantitatief per gebied inventariseren van specifiek Zeeuwse broedvogels de voorkeur gegeven boven het kwalitatief inventariseren in 5 x 5 km.-blokken.

Op 26 november 1974 is door de Vogelwerkgroep voor het Deltagebied een tweede vergadering gehouden om deze problemen, die mede aanleiding vormden voor het terugtrekken van de vertegenwoordiger uit het SOVON-bestuur, te bespreken. Besloten werd geen nieuwe vertegenwoordiger in het SOVON-bestuur aan te wijzen. In 1976 werd de Vogelwerkgroep voor het Deltagebied opgeheven.

De voortgang van het Atlasproject is o.a. mogelijk gemaakt door hulp van personen uit andere delen van Nederland en door hulp van de landelijk coördinator, de Heer R.M. Teixeira.

Eind 1976 is de technische begeleiding overgenomen door P.L. Meininger, die in 1977 het project heeft afgerond.

3. DANKWOORD.

Zeer veel dank gaat uit naar:

H.J.M. Baptist, T. Bakker, A. v.d. Berg, C. v.d. Berge, J. Beijersbergen, J. de Bièvre, P.R. Blaakman, R. Bleyenberg, J.P.C. Boot, E.G. Borm, M.A. Buise, L. Calle, H. Coppens, P.M. van Dalsen, L. Damme, J. van Dijk, J.W. Eckhardt, H. Enkelaar, G.D. Geerse, B.M. Grootjans, F.K. Haak, A. van Haperen, A.A.K. v.d. Hoek, J. van Impe, C. Jacobusse, W. Janse, F. Jansen, J. Jansen, M. Jansen, A. Joosse, J. v.d. Kammen, S.A. Kegel, A.R. de Kind, K. v. Klooster, W. Knippenberg, K.N.N.V. V.W.G. Roosendaal, T.J. de Kogel, A. Kouwen, L. Kouwen, J. v. Leerdam, M.A. van Loo, H. van Loon, M. de Lyon, N.H. Lysen, P. Maas, J.A.L. Marcus, E.C.L. Marteijn, E. de Meyer, A. de Meyer, S.P. Moelijker, W.C. Mullié, L.G. Persijn, R. van Poecke, C. Riemslag, M. v.d. Schelde, R. Schimmelpenning, E. Schout, G.J. Slob, B.J. Smulders, G. Sponselee, J. v.d. Steen, E. Steyns, F.L. Tombeur, J.P. Vaane, L. Veringmeyer, C.M. Verwijs, J. Viergever, W. de Vries, J.C. Wedts de Swart, P. van 's Westeinde, M. IJsebaert, T. IJsebaert, F. v.d. Zande, J. de Zwart, L. Zwiers, A.J. Zonnevylle, M. Zorge en P. Zorge,

het Staatsbosbeheer directie Zeeland, de Provinciale Planologische Dienst in Zeeland en de Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling *Milieuonderzoek*,

die door het ter beschikking stellen van hun waarnemingen hebben bijgedragen tot het verkrijgen van een vrijwel volledig beeld van de verspreiding van de broedvogels in Zeeland,

H.J.M. Baptist,

die de technische begeleiding en de provinciale organisatie in de periode 1973-1976 heeft verzorgd,

J.W. Eckhardt, C. Jacobusse, A. Joosse, B.J. Smulders, J.P. Vaane en J. de Zwart

die het Atlasproject in hun regio hebben georganiseerd en gestimuleerd,

H.J.M. Baptist, A. van Haperen, C. Jacobusse, A. Joosse, W.C. Mullié en G. Slob,

voor het doornemen van het manuscript van dit rapport en het verstrekken van waardevolle aanvullende informatie

de Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieuonderzoek,

voor het ter beschikking stellen van de technische faciliteiten, waardoor de uitvoering van het project en de uitgave van dit rapport mogelijk werden gemaakt.

4. RESULTATEN VAN HET ATLASPROJECT IN ZEELAND.

De kwalitatieve inventarisatie t.b.v. het Atlasproject kan in de gehele provincie Zeeland als volledig worden beschouwd. In 1977 zijn door een aantal actieve mensen de laatste "witte vlekken" geïnventariseerd.

In het totaal werden in Zeeland in de jaren 1973 t/m 1977 134 soorten als zekere broedvogel geconstateerd, terwijl van nog eens 9 soorten het broeden waarschijnlijk was. Van 15 soorten, die voor 1973 in Zeeland hebben gebroed, kon het broeden in de onderzoeksperiode niet vastgesteld worden.

In figuur 4 is het aantal waarschijnlijke en zekere broedvogelsoorten per atlasblok aangegeven. Men dient hierbij rekening te houden met het feit, dat vele blokken minder dan 2500 hectare potentieel broedgebied omvatten door hun gedeeltelijke ligging in het water, in België, in Zuid-Holland of in Noord-Brabant. In figuur 5 is in een diagram de frequetie van het aantal waarschijnlijke en zekere broedvogelsoorten per blok weergegeven. Hieruit is te concluderen, dat de meeste blokken 40 tot 80 soorten broedvogels herbergen. De blokken met de meeste soorten broedvogels zijn 54-14 (96), 54-17 (89), 54-36 (86), 54-28 (85), 49-34 en 55-22 (84), 54-11 en 55-31 (83).

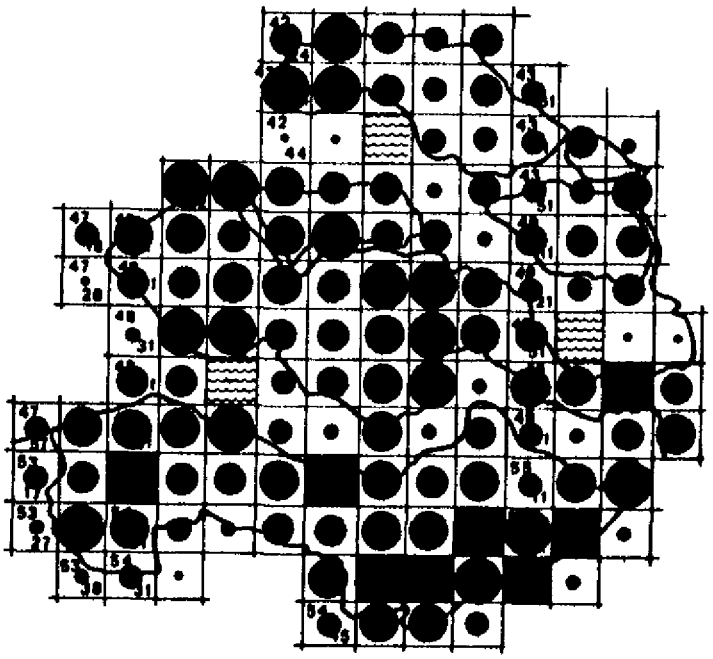

Figuur 4. Aantal zekere en waarschijnlijke broedvogelsoorten per atlasblok.

- 1-20 soorten broedvogels
- 21-40 soorten broedvogels
- 41-50 soorten broedvogels
- 51-60 soorten broedvogels
- 61-70 soorten broedvogels
- 71-80 soorten broedvogels
- > 80 soorten broedvogels

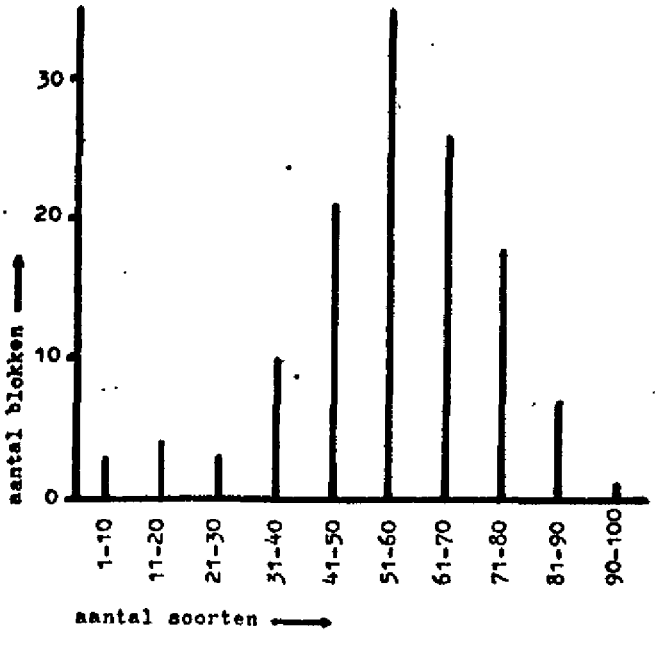

Figuur 5. Frequentieverdeling van het aantal broedvogelsoorten per atlasblok.

Op basis van de aantalsschattingen op de ingevulde systeemkaarten, eigen veldwerk, gesprekken met diverse mensen uit de provincie en literatuurgegevens is getracht per soort een grove schatting te geven van het aantal broedparen in Zeeland. In figuur 6 is in een diagram de frequentie van het aantal vogelsoorten per aantalsklasse aangegeven. De meest talrijke vogelsoorten in Zeeland zijn: Huismus (125000-250000 paar), Kokmeeuw, Spreeuw (ieder 32000-64000 paar), Veldleeuwerik, Graspieper en Merel (ieder 16000-32000 paar). Het aantal broedparen van alle vogelsoorten bedraagt totaal 370000-740000.

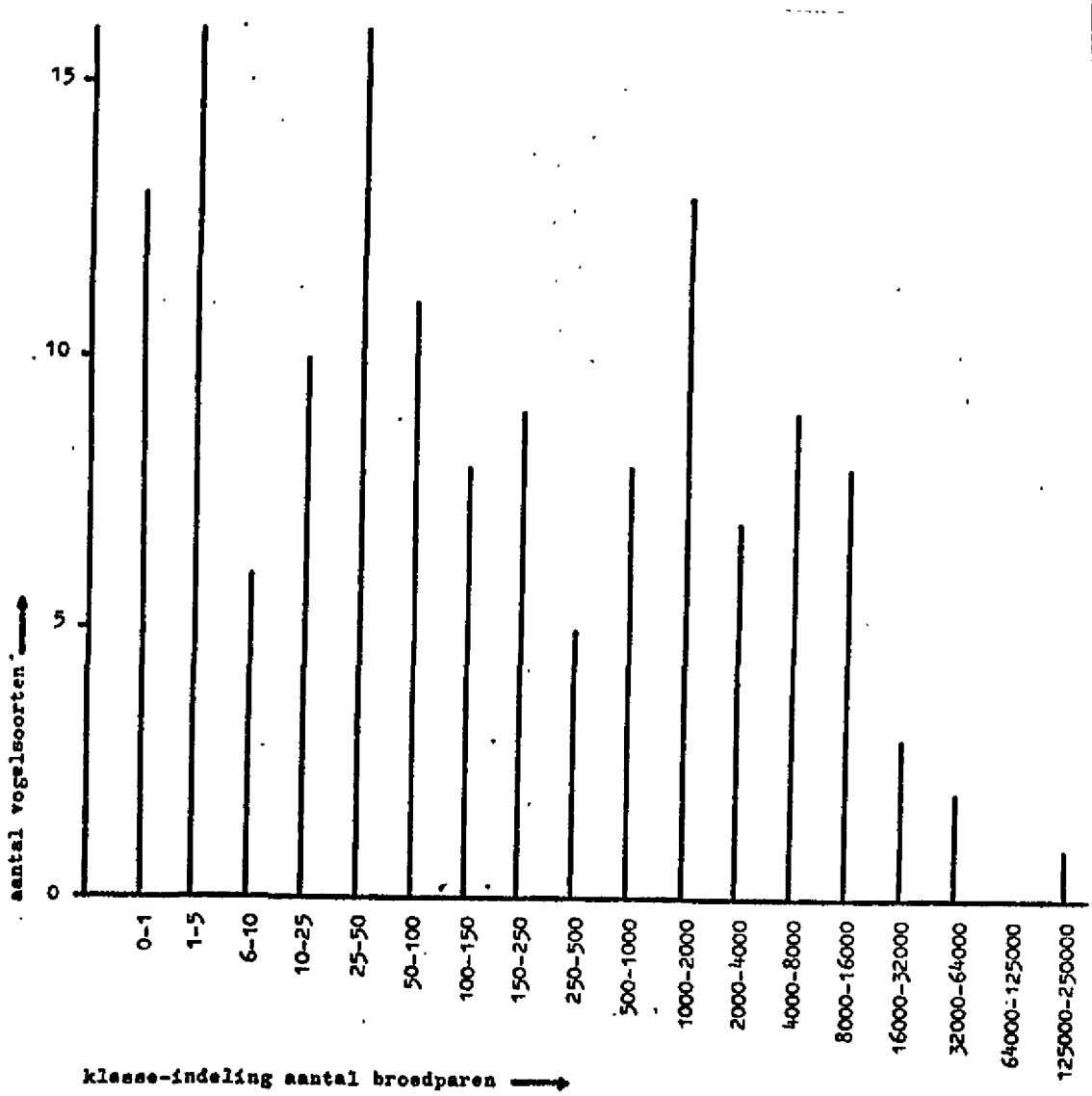

Figuur 6. Frequentieverdeling van het aantal vogelsoorten per aantalsklasse.

De hierna volgende kaartjes geven een beeld van de aanwezigheid als broedvogel in de periode 1973 t/m 1977.op basis van 5 x 5 km.-blokken. De gebruikte stippen van verschillende grootte hebben de volgende betekenis (zie ook figuur 2):

- code B: mogelijk broedvogel
- code C: waarschijnlijk broedvogel
- code D: zeker broedvogel

DODAARS, Podiceps ruficollis, Zeeland: 50-100

Reeds in 1918 noemde Arenthals de Dodaars als broedvogel van Noord-Beveland: "Vrij veel in de rietputten der dijkinlagen". Haverschmidt (1942) noemt de Dodaars vrij talrijk in de plasjes binnendijks op Schouwen, Noord-Beveland en in Zeeuws Vlaanderen. Voor Zuid-Beveland noemen Vleugel c.s. (1948) de Dodaars zeldzaam: één zeker broedgeval en vijf mogelijke broedplantsen. Op Walcheren broedden in 1967 ongeveer 11 paar (Smulders en Joosse 1969). In West-Zeeuws Vlaanderen broedde de Dodaars onregelmatig in diverse kreken (Enkelaar 1967). Ook voor Oost-Zeeuws Vlaanderen wordt de soort een zeer schaarse en onregelmatige broedvogel genoemd (Sponselee en Buise 1975).
De Dodaars is een vrij moeilijk te inventariseren soort, die vaak niet wordt opgemerkt, tenzij gebruik wordt gemaakt van een cassetterecorder. De Dodaars wordt de laatste jaren op aanzienlijk meer plaatsen aangetroffen dan de vroegere gegevens vermelden. Of het hier een reële toename betreft valt echter te betwijfelen. In Zeeland broedt de Dodaars o.a. in kreken, inlagen, welen, duinplasjes, drinkputten, tuinvijvers (Walcheren) en in Oost Zeeuws Vlaanderen op de opgespoten terrein, in een zuigput en in de veste van Hulst. Plaatselijk worden vrij hoge dichtheden bereikt.

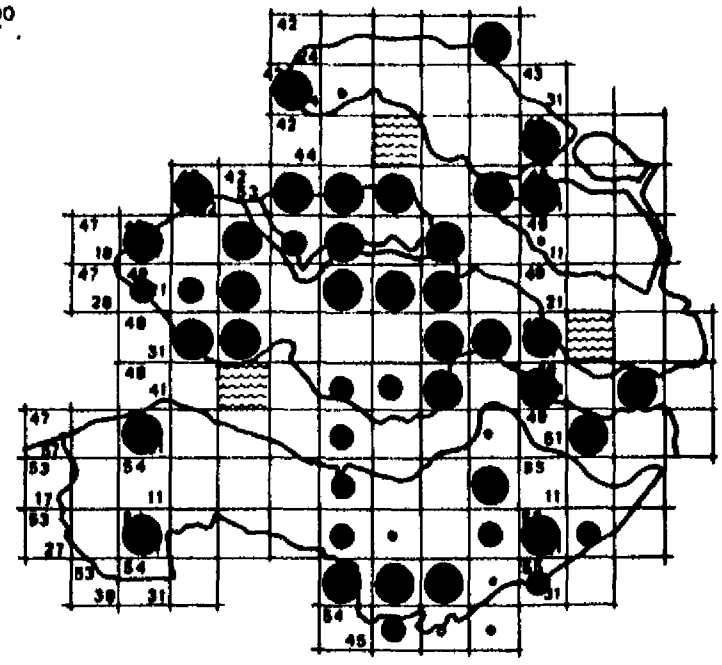

GEOORDE FUUT, Podiceps nigricollis, Zeeland: 0

Op Zuid-Beveland was er in 1941 en 1943 een vermoedelijk broedgeval in de Westerschenge (Vleugel c.s. 1948). In 1965 en 1966 werden in de broedtijd maximaal 3 ex. gezien op een opgespoten terrein bij Axel. Over broeden wordt echter niets vermeld (Sponselee en Buise 1975).

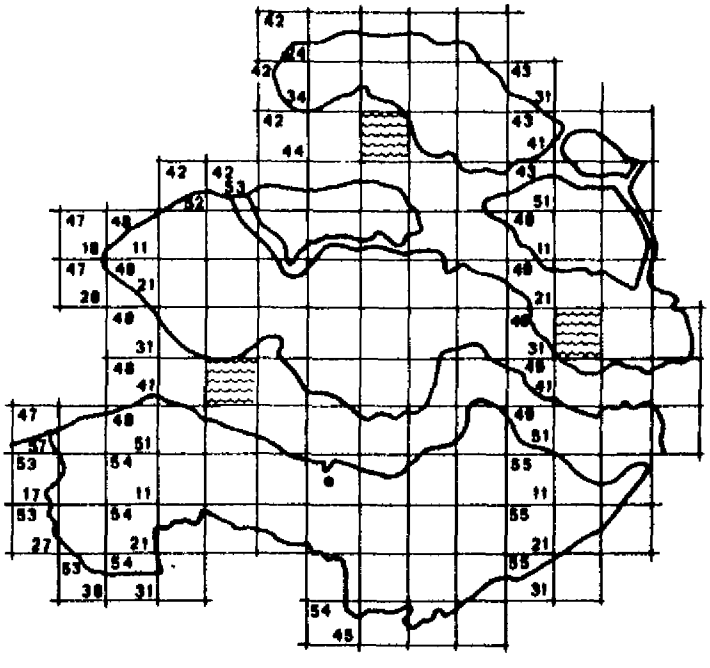

FUUT, Podiceps cristatus, Zeeland: 25-50

Op Schouwen-Duiveland heeft de Fuut in de zestiger jaren één maal gebroed nabij Renesse (med. A. van Haperen) Na de afsluiting van het Dijkwater vestigden zich in 1972 wederom Futen op Schouwen-Duiveland (Slob 1974). Op Tholen, Sint Philipsland en Noord-Beveland hebben voor zover bekend nooit Futen gebroed. Smulders en Joosse (1969) noemen het ontbreken van de soort op Walcheren. In 1967 vond in de Veerse kreken echter een broedpoging plaats. Op Zuid-Beveland broedde eind zestiger en begin zeventiger jaren een paar in een plas in de Willem-Annapolder. Rond 1972 werd deze plas echter gedempt (med. C. Jacobusse). In 1976 werd een broedpoging geconstateerd op de Middelplaten in het Veerse Meer en in 1977 broedde een paar in de Stelleplas. Enkelaar (1967) vermeldt slechts één broedgeval in West-Zeeuws Vlaanderen in 1957. In de jaren 1973-1977 vonden in dit gebied meerdere broedgevallen plaats. Het zwaartepunt van de verspreiding van de Fuut in Zeeland ligt in Oost-Zeeuws Vlaanderen, waar de soort zich gedurende de zestiger en zeventiger jaren heeft uitgebreid en thans met enkele tientallen paren broedt in de (vooral zoetere) kreken (Sponselee en Buise 1975). Leys en de Wilde (1971) schatten het aantal broedparen in Zeeland in 1966 en 1967 op resp. 12-14 en 15-16. Deze auteurs noemen als mogelijke oorzaak van het ontbreken van de Fuut in ogenschijnlijk zeer geschikte biotopen in Zeeland (b.v. visrijke kreken met dichte rietkragen) het ontbreken van geschikt voedsel voor de pulli.

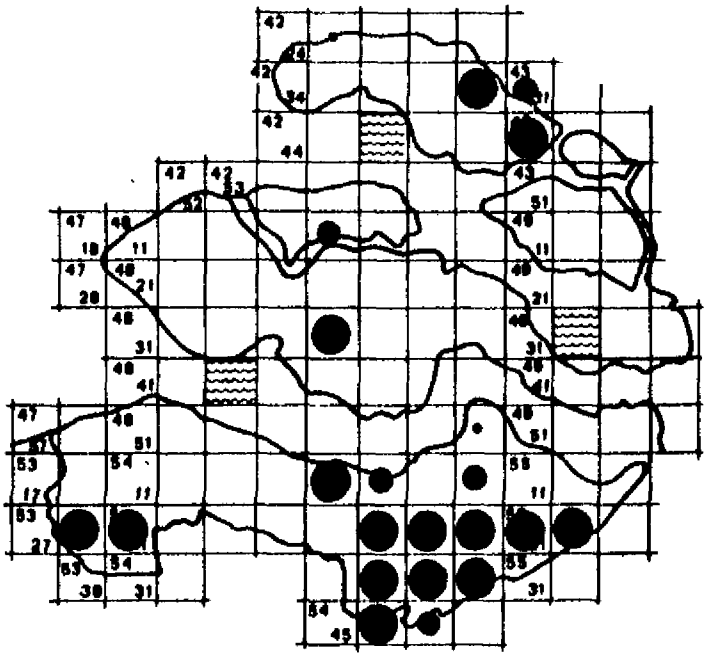

AALSCHOLVER, Phalacrocorax carbo, Zeeland: 0

In 1922 vond bij IJzendijke in West-Zeeuws Vlaanderen een broedgeval van de Aalscholver plaats (Enkelaar 1967). Oost-Zeeuws Vlaanderen had in het verleden zeker drie kolonies: Bij de Axelse Sassing was tot 1926 een vrij grote kolonie (o.a. 150 nesten in 1918 en 1919); In de Becoostenblijpolder bij Axel waren, hooguit tot 1918, maximaal 10 broedparen aanwezig; Bij Zaamslag broedden tussen 1925 en 1943 maximaal 10 à 15 paar (Sponselee en Buise 1975). Op Walcheren was tijdens de inundatie (1944-1946) een kleine kolonie op Ter Hooge bij Middelburg, in 1946 30 paar (Smulders en Joosse 1969). De laatste jaren nemen de aantallen Aalscholvers in het Deltagebied sterk toe, ook gedurende de broedtijd.(Ouweneel 1977). Hoewel deze toename vooral in het noordelijk deel van het Deltagebied plaats vindt, moet het niet uitgesloten worden geacht dat de Aalscholver zich in de toekomst weer als broedvogel in Zeeland zal vestigen.

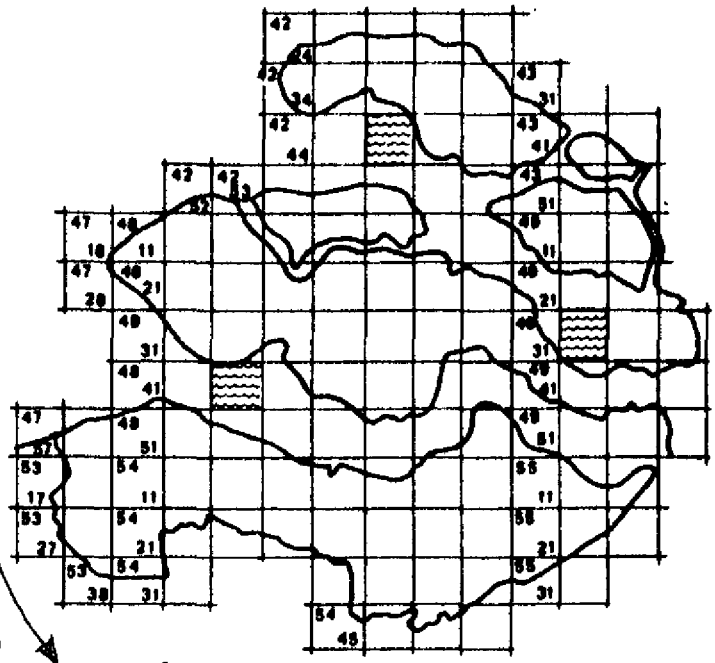

BLAUWE REIGER, Ardea cinerea, Zeeland: 100-150

Hoewel het de laatste jaren in Nederland niet slecht gaat met de Blauwe Reiger is de situatie in Zeeland niet bijzonder verheugend. Door van der Ven (1962) wordt de achteruitgang in Zeeland als volgt geïllustreerd: in 1925 waren er 17 kolonies met totaal 450 nesten, in 1949 9 kolonies met 250 nesten en in 1956 11 kolonies met slechts 120 nesten. Op Schouwen broedde de Blauwe Reiger tot 1964 bij Haamstede. Bij Schuddebeurs heeft zich nog steeds een kleine kolonie kunnen handhaven (in 1977 10 paar). Arenthals (1918) noemt een broedkolonie op Noord-Beveland. Op Zuid-Beveland broedden in 1943 80 paar in Goes, 10 paar bij Waarde en 3 paar bij Krabbendijke (Vleugel c.s. 1948). Op de beide Bevelanden is de soort thans verdwenen. Vroeger broedde de Blauwe Reiger op verschillende plaatsen op Walcheren, o.a. 30 paar op Ter Hooge in 1946 (Smulders en Joosse 1969). Na 1965 zijn op Walcheren geen broedgevallen bekend. Een nieuwe vestiging op Ter Hooge in de nabije toekomst lijkt niet onmogelijk. Hier slapen het gehele jaar door enkele tientallen exemplaren. In West Zeeuws Vlaanderen waren in 1966 nog slechts twee nesten bij IJzendijke en is de soort thans verdwenen (Enkelaar 1967). In Oost-Zeeuws Vlaanderen zijn 15 historische broedplaatsen bekend, waarbij verschillende kolonies met meer dan 100 nesten. Na 1964 zijn er slechts drie kolonies, waarvan die bij Luntershoek in 1975 111 nesten telde (Sponselee en Buise 1975).

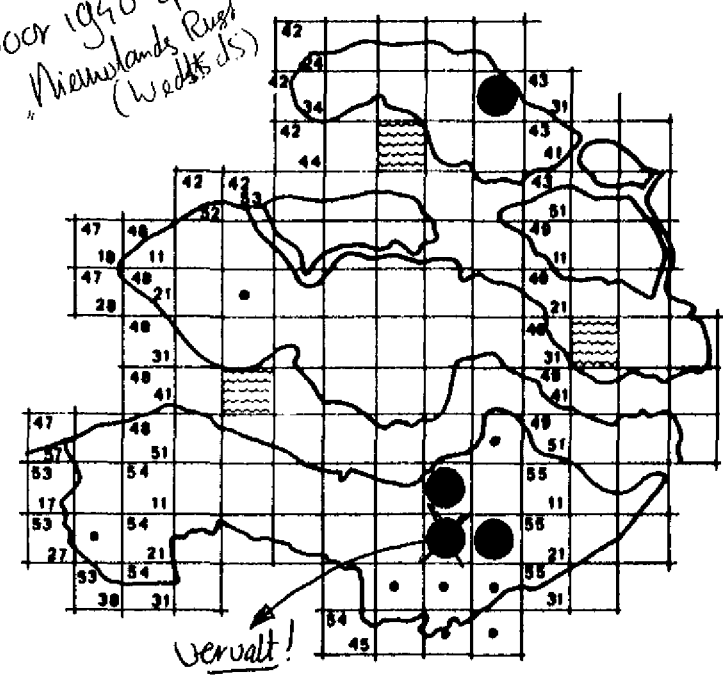

WOUDAAPJE, Ixobrychus minutus, Zeeland: 6-10

Van Schouwen-Duiveland, Sint Philipsland en Tholen zijn geen broedgevallen van het Woudaapje bekend. Braaksma (1968) noemt de volgende broedplaatsen en mogelijke broedplaatsen: kooiplas te Oostkapelle (gezien in het broedseizoen van 1947), de Schenge (gezien in het broedseizoen van 1937), Rilland-Bath (in 1951 wellicht broedvogel) en Rammekenshoek (in 1967 gezien in het broedseizoen). In Zeeuws Vlaanderen zijn van vele kreken waarnemingen en broedgevallen bekend. In 1958 werden op 13 plaatsen broedgevallen geconstateerd op op 7 plaatsen gedurende de broedtijd Woudaapjes gezien (Braaksma 1968) Een schatting van 15-20 broedgevallen in dat jaar lijkt dus gerechtvaardigd. De laatste jaren zijn slechts broedgevallen bekend uit Zeeuws Vlaanderen. Het is duidelijk, dat het Woudaapje in Zeeland achteruit gaat. De schatting van 6-10 paar is voor 1977 zelfs al te optimistisch.

1974 jw ♂ + gev. + nestveren Oltheense kreek
Slot ? C-geval

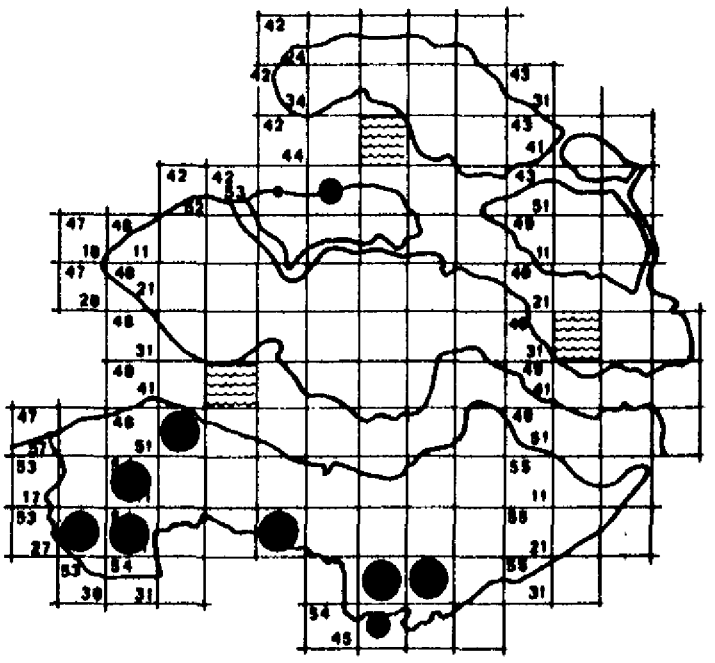

ROERDOMP, Botaurus stellaris. Zeeland: 1-5

In 1937 broedde de Roerdomp op Walcheren, waarschijnlijk in Rammekenshoek (Smulders en Joosse 1969). Op Zuid-Beveland werd rond 1968 in de broedtijd regelmatig een Roerdomp gehoord in het Zwaakse Weel (med. Mullié). In 1975 werd een territorium vastgesteld nabij Rilland. Voor West-Zeeuws Vlaanderen worden geen broedgevallen vermeld, wel enkele waarnemingen in de broedtijd (Enkelaar 1967). Uit Oost-Zeeuws Vlaanderen zijn verschillende broedgevallen bekend. De laatste jaren werd de Roerdomp alleen nog regelmatig gehoord op het Groot Eiland en in de Vlaamse Kreek.

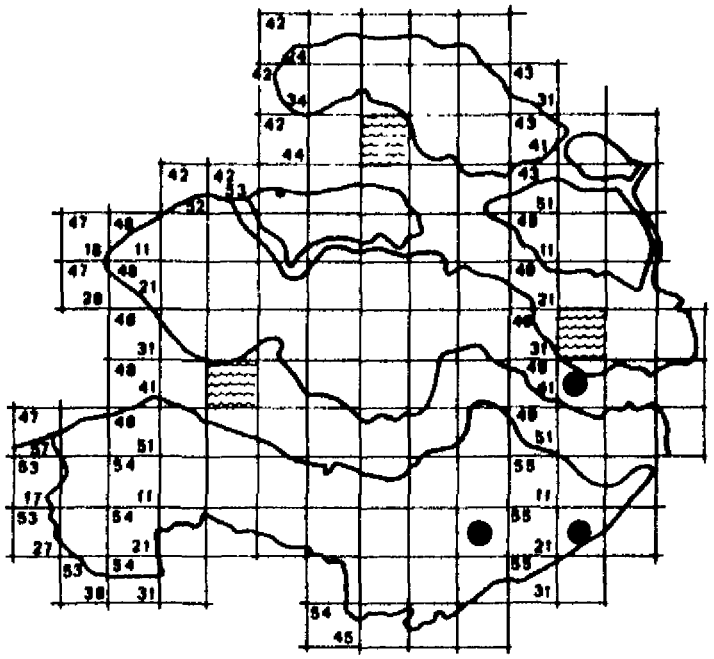

OOIEVAAR, Ciconia ciconia. Zeeland: 0-1

De Ooievaar is aan het begin van deze eeuw helaas als broedvogel uit Zeeland verdwenen. Deze soort broedde o.a. in Kruiningen (o.a. 1891), Kapelle (vorige eeuw) (Smulders en Joosse 1969), Aardenburg (1908)(Enkelaar 1967), Zaamslag (tot ca. 1880) en mogelijk zelfs nog rond 1930-1935 bij Kloosterzande (Sponselee en Buise 1975). In het Zwin (België) vliegen verschillende tamme of halfwilde Ooievaars in vrije staat rond. In 1977 deed een paartje van deze vogels een broedpoging in West-Zeeuws Vlaanderen.

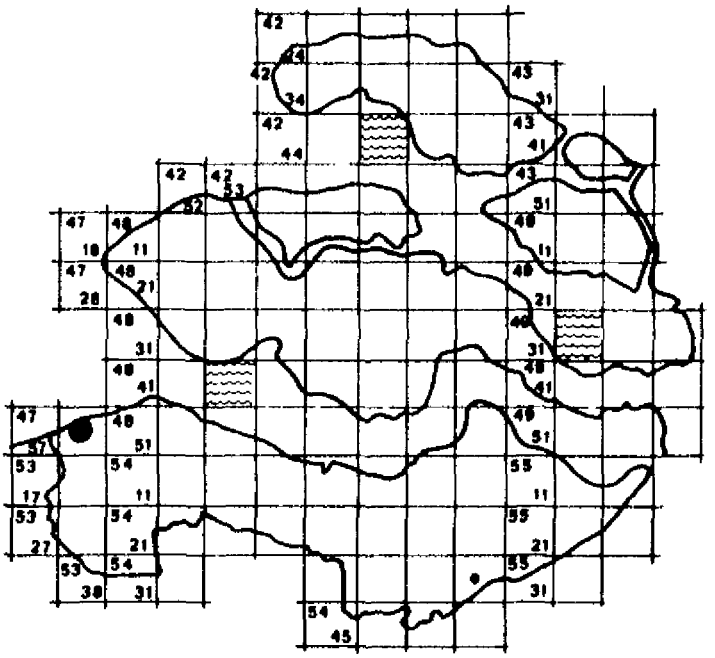

KNOBBELZWAAN, Cygnus olor. Zeeland: 25-50

De broedpopulatie van de Knobbelzwaan in Zeeland breidt zich geleidelijk uit. Arenthals (1918) noch Vleugels c.s. (1948) noemen de Knobbelzwaan broedvogel op resp. Noord- en Zuid-Beveland. Enkelaar (1967) vermeldt nog geen broedgevallen in West-Zeeuws Vlaanderen. Op Walcheren en in Oost-Zeeuws Vlaanderen neemt de soort sterk toe (Smulders en Joosse 1969, Sponselee en Buise 1975).

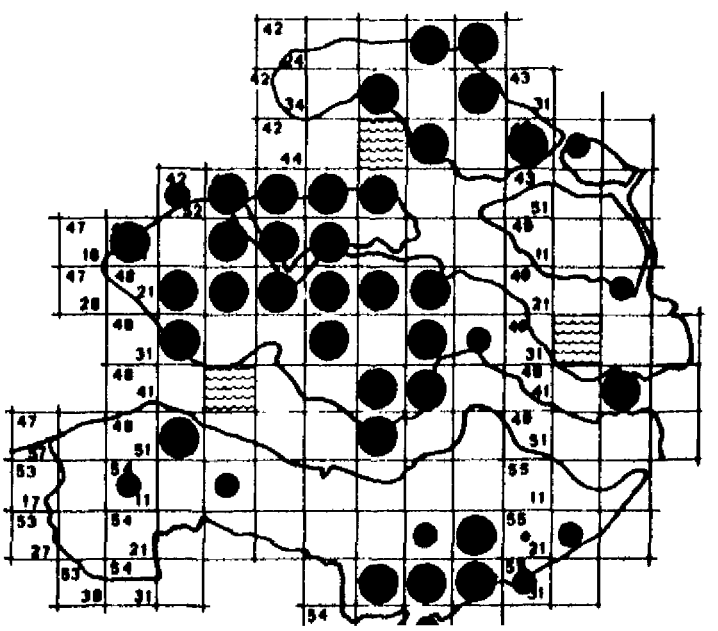

GRAUWE GANS, Anser anser, Zeeland: 10-25

In 1955 zijn in het Zwin (België) drie paar Grauwe Ganzen uitgezet, die met succes broedden en de oorsprong zijn van de populatie van honderden Grauwe Ganzen, die thans in wilde staat rondvliegen (Robeins de Schneidauer 1968). Sinds 1970 broeden deze 'Zwin-ganzen' ook in Zeeland. In 1970 werd voor het eerst een broedgeval geconstateerd in het Grote Gat bij Oostburg (Lebret 1977). Nadien volgden vestigingen in de Braakman (1973), Saeftinge (1976) en de Sint Kruis-kreek. In 1975 vond een broedgeval plaats in het Dijkwater op Schouwen. Of het hier echter volkomen wilde of gezonde vogels betrof is echter twijfelachtig. Op de Middelplaten in het Veerse Meer werd een paartje met vliegvlugge jongen gezien in 1977. Ook werd hier een dode pullus gevonden in een Zilvermeeuwenkolonie. Het is echter niet geheel uitgesloten dat dit een door Zilvermeeuwen getransporteerde 'boerengans' betrof. Het ligt in de lijn der verwachting, dat de uitbreiding van de Grauwe Gans in Zeeland zich zal voortzetten. Er dient duidelijk genteld te worden dat de Grauwe Ganzen in Zeeland behoren tot de (oostelijke) onderSoort Anser anser rubirostris, die hier dus eigenlijk niet thuis hoort.

1977 Oudegat (WS Dn.), Waarde Sluis onder St Laurens Zn. Baarzande 1 nest (Enkelaar)

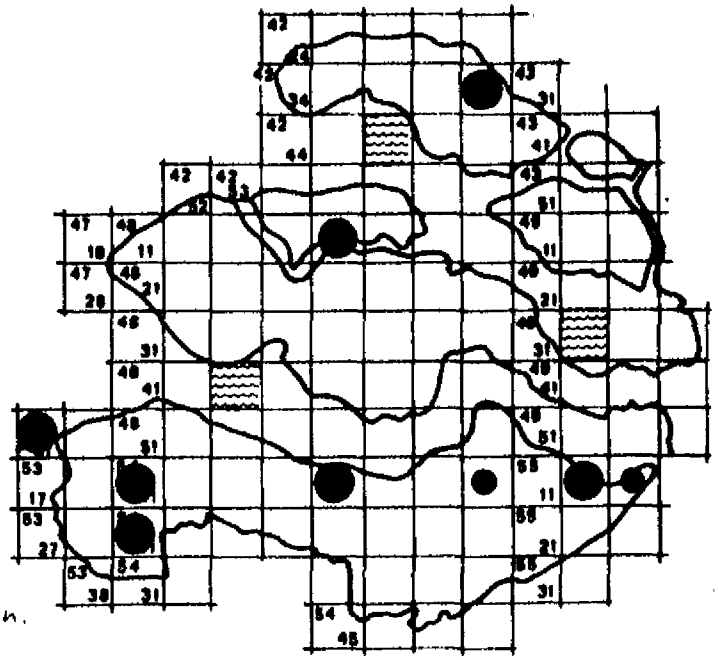

BERGEEND, Tadorna tadorna Zeeland: 1000-2000

Uit de historische gegevens valt af te leiden dat de Bergeend de laatste tijd als broedvogel in Zeeland is toegenomen. Arenthals (1918) noemt voor Noord-Beveland "een enkel broedgeval in de duinen". Haverschmidt (1942) vermeldt: "Op de eilanden van Hoek van Holland tot Walcheren. Sinds 1925 bij Oosterland en ook op andere plaatsen op Duiveland. Verder bij de Sloedam in 1930.". Op Zuid-Beveland broedden in 1943 ± 40 paar. De stand was toen sinds 1940 sterk teruggelopen (Vleugel c.s. 1948). Smulders en Joosse (1969) noemen voor Walcheren in 1966 ± 70 paar. Thans is dit stellig meer. In Zeeuws Vlaanderen is de Bergeend een talrijke en toenemende soort, die zich tussen 1925 en 1950 over het gehele gewest heeft verbreid (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1975). De Bergeend broedt in Zeeland tegenwoordig in veel biotopen: duinen, dijken, inlagen, sloten enz. Het aantal overzomeraars is zeker even groot als het aantal broedvogels.

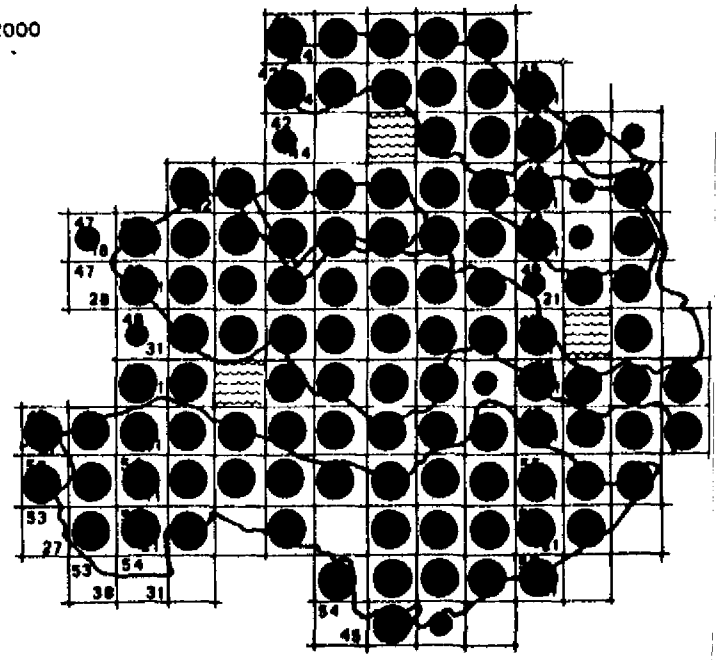

WILDE EEND, Anas platyrhynchos. Zeeland: 4000-8000

De Wilde Eend is overal in Zeeland een talrijke broedvogel, die op veel plaatsen echter sterk gebastaardeerd is met z.g. "park-, boeren- of soepeenden". Over voor- of achteruitgang is weinig bekend. Hoewel Enkelaar (1967) een belangrijke toename vermeldt in West-Zeeuws Vlaanderen sinds het begin van de deltawerken, is het niet duidelijk wat voor invloed deze deltawerken in Zeeuws Vlaanderen zouden kunnen hebben.

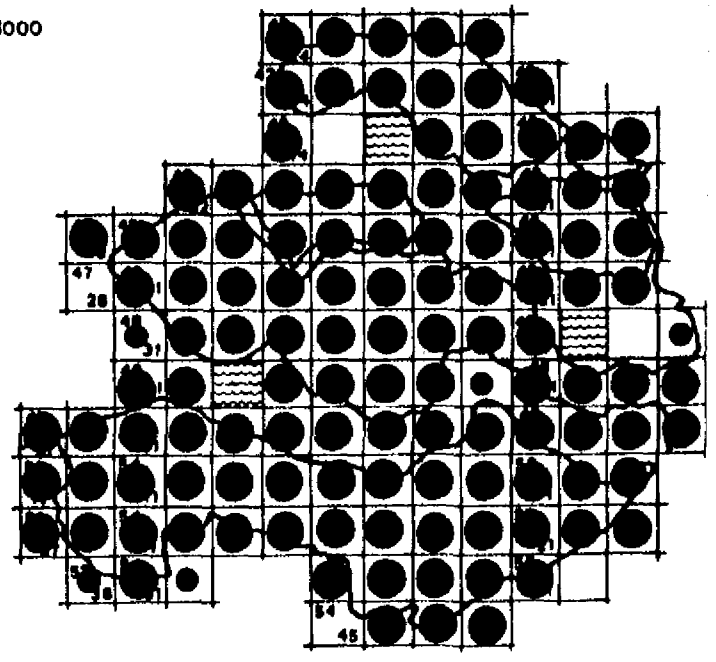

ZOMERTALING, Anas querquedula, Zeeland: 10-25

Buiten Zeeland is de Zomertaling een typische broedvogel van (zoete) vochtige hooilanden. In Zeeland zijn echter ook broedgevallen bekend in (zoute) inlagen, kreken en schorregebieden. De eerste vermelding is van Aronthale (1918), die op Noord-Beveland "een heel enkele in een dijkinlaag" aantrof. Haverschmidt zegt over deze soort in Zeeland "o.a. op Noord-Beveland". Van Walcheren zijn geen broedgevallen bekend (Smulders en Joosse 1969). Vleugel c.s. (1948) noemen de Zomertaling een zeer zeldzame broedvogel in de Oosterschenge. De laatste jaren broedt de Zomertaling op Zuid-Beveland op vrij veel plaatsen. Lebret (1962) vermeldt het jaarlijks broeden op de schorren van het Noord Sloe. In de jaren 1957-1967 broedde de Zomertaling in West Zeeuws Vlaanderen op meer plaatsen dan tegenwoordig (Enkelaar 1967), terwijl in Oost-Zeeuws Vlaanderen op ongeveer dezelfde plaatsen als in vroeger jaren broedgevallen werden geconstateerd (Sponselee en Buise 1975). Er is weinig te zeggen over een verandering van de aantallen in de gehele provincie.

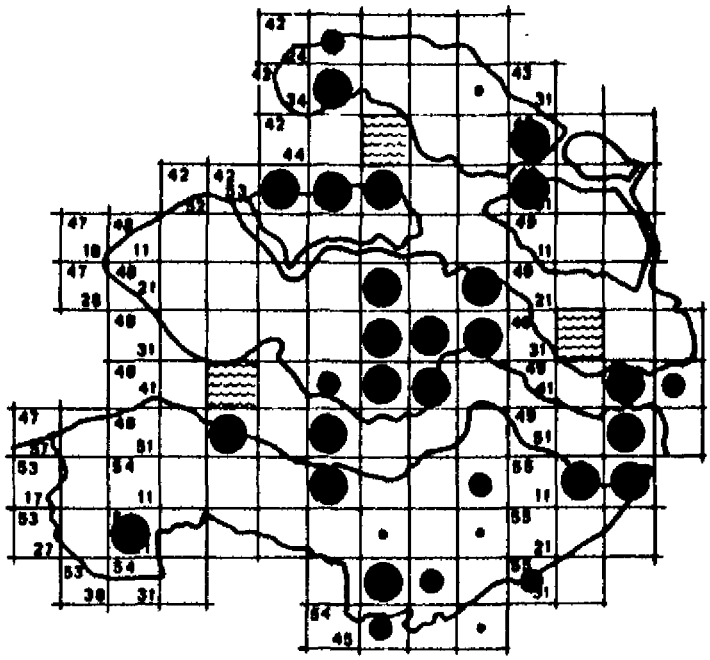

WINTERTALING, Anas crecca, Zeeland: 50-100

Uit de vermeldingen van Vleugel c.s. (1948) en van Smulders en Joosse (1969) dat de Wintertaling als broedvogel ontbrak op resp. Zuid-Beveland en Walcheren, is af te leiden dat deze soort hier aanmerkelijk is toegenomen. Ook in Oost-Zeeuws Vlaanderen, waar slechts één broedgeval bekend was (1968 Canisvliet, Sponselee en Buise 1975), heeft blijkbaar een toename plaats gevonden. Uit andere delen van Zeeland blijkt geen toename (West-Zeeuws Vlaanderen) of is niets bekend.

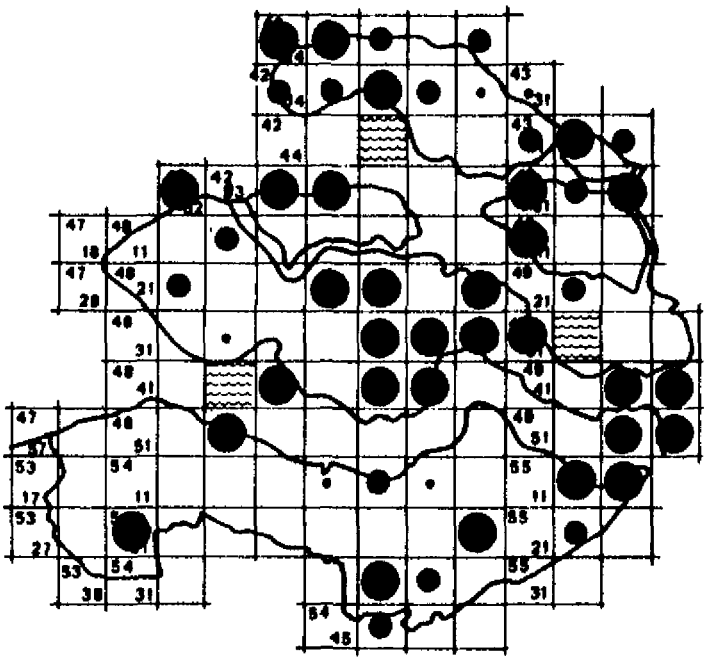

PIJLSTAART, Anas acuta, Zeeland: 1-5

Tot 1974 waren er slechts enkele broedgevallen van de Pijlstaart in Zeeland bekend: 1957 6 in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Philippine, Saeftinge, Vlaamse Kreek en Groot Eiland; Sponselee en Buise 1975) en 1964 op het Grote Gat bij Oostburg (Enkelaar 1967). De laatste jaren broeden er verschillende paren in het Kreekrakgebied bij Rilland-Bath en in 1974 ook op de Middelplaten in het Veerse Meer.

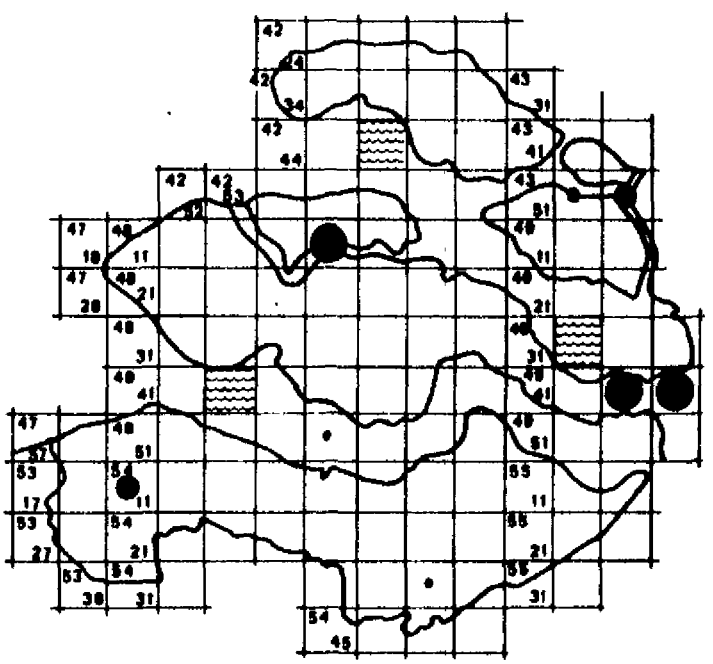

SMIENT, Anas penelope, Zeeland: 0-17

Hoewel de Smient in Zeeland regelmatig overzomert zijn slechts vier broedgevallen bekend: 1914 Biggekerke, 1952 Sint Kruis (C.N.A. 1970), 1961 Baarzande (Enkelaar 1967) en 1975 Zonnemaire, waar een vrouwtje met jongen werd waargenomen.

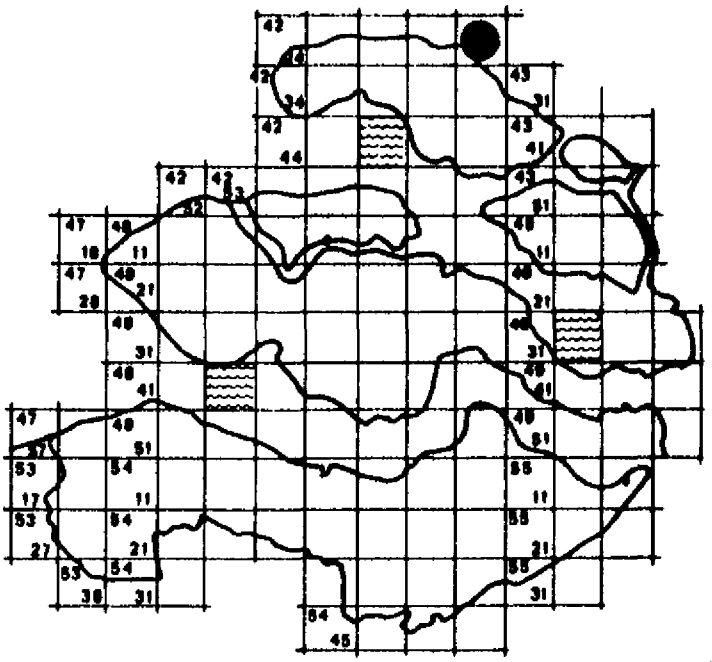

KRAKEEND, Anas strepera, Zeeland: 5-10

In een Sterna van 1956 wordt de Krakeend genoemd als broedvogel van Schouwen. Het is echter de vraag of dit terecht is. Haverschmidt (1942) vermeldt n.l. het volgende: "Op Schouwen komt de Krakeend thans stellig niet meer als broedvogel voor, terwijl de vroegere broedgevallen bij Ellemeet hoogst waarschijnlijk betrekking hebben op in de eendenkooi gevangen en na kortwieking losgelaten vogels". In 1953 broedde de Krakeend wederom op Schouwen (C.N.A. 1970) Ook dit broedgeval zou betrekking kunnen hebben op "kooivogels". Uit andere delen van Zeeland zijn tot 1970 geen broedgevallen bekend. Pas de laatste jaren heeft de Krakeend zich gevestigd in het Zuidwestelijk deel van de provincie, waar de aantallen broedvogels jaarlijks toenemen. Dit past geheel in het patroon van de uitbreiding in West Europa.

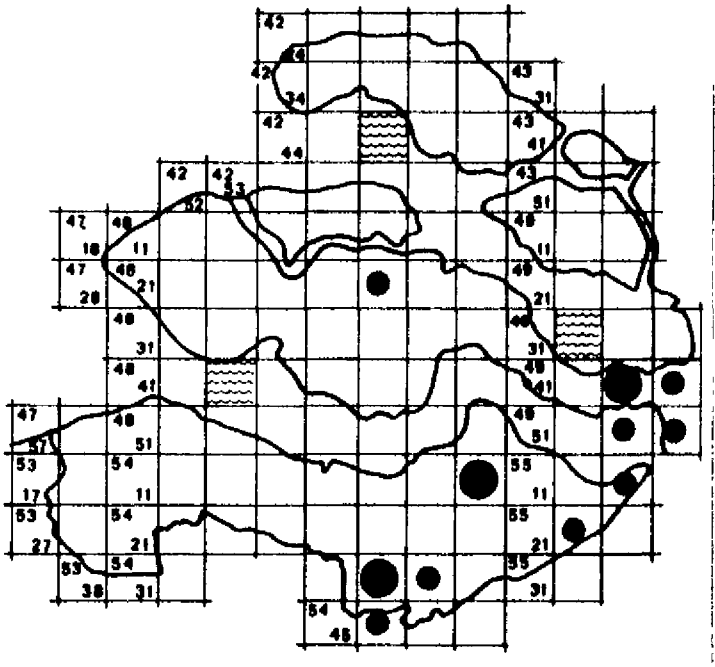

SLOBEEND, Anas clypeata, Zeeland: 150-250

Volgens Vleugel c.s. (1948) was de Slobeend op Zuid-Beveland een vrij zeldzame broedvogel in de Oosterschenge, de Calandpolder, de inlaag van Borssele en bij de 's Gravenpolderse Weel. Tegenwoordig broedt deze soort op een veel groter aantal plaatsen op Zuid-Beveland. Smulders en Joosse (1969) vermelden op Walcheren slechts één broedplaats: Rammekenshoek. De laatste jaren zijn op Walcheren op meerdere plaatsen broedgevallen vastgesteld. Enkelaar (1967) noemt voor West-Zeeuws Vlaanderen verscheidene broedplaatsen en merkt op dat de Slobeend iets talrijker wordt. In Oost-Zeeuws Vlaanderen zijn de laatste jaren op veel meer plaatsen broedgevallen vastgesteld dan door Sponselee en Buise (1975) worden genoemd. Van Schouwen, Sint Philipsland en Tholen zijn geen oude gegevens bekend. Aangenomen kan worden dat de Slobeend in geheel Zeeland als broedvogel is toegenomen.

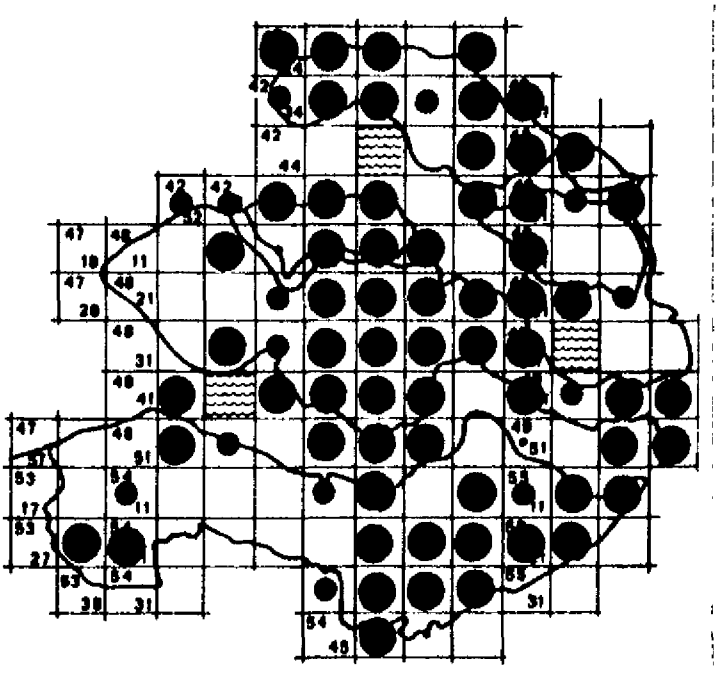

TAFELEEND, Aythya ferina, Zeeland: 25-50

Evenals de Kuifeend is de Tafeleend pas korte tijd broedvogel in Zeeland. De eerste broedgevallen vonden plaats in 1964 in het Zwarte Gat in West-Zeeuws Vlaanderen (Enkelaar 1967) en in Canisvliet in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975). Sedertdien hebben in Oost Zeeuws Vlaanderen jaarlijks Tafeleenden gebroed met een maximum van 12 paar in 1966. In latere jaren vestigden zich ook Tafeleenden in andere delen van Zeeland, o.a. bij Rilland-Bath, waar in 1977 minstens 10 paar broedden. Het is te verwachten, dat de toename zich in de komende jaren zal voortzetten.

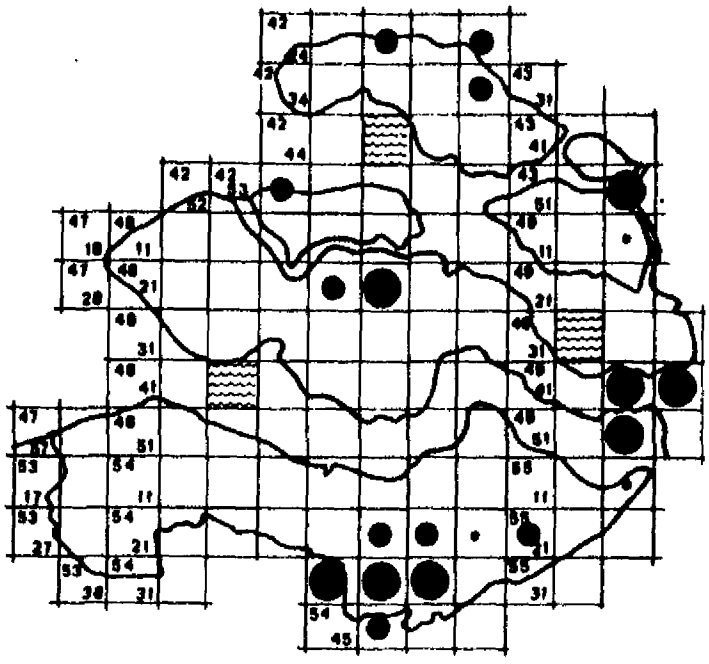

KUIFEEND, Aythya fuligula, Zeeland: 150-250

De Kuifeend heeft zich in Nederland na 1940 op spectaculaire wijze uitgebreid. In Zeeland vonden de eerste (bekende) broedgevallen plaats in 1965 bij Axel (3 paar) (Sponselee en Buise 1975). Sindsdien heeft een voortdurende toename plaatsgevonden en thans broedt de Kuifeend in de meeste delen van Zeeland, plaatselijk zelfs vrij talrijk. In 1977 werd de broedpopulatie geschat op minimaal 200 paar. Verwacht wordt, dat ook deze soort in de komende jaren zal blijven toenemen.

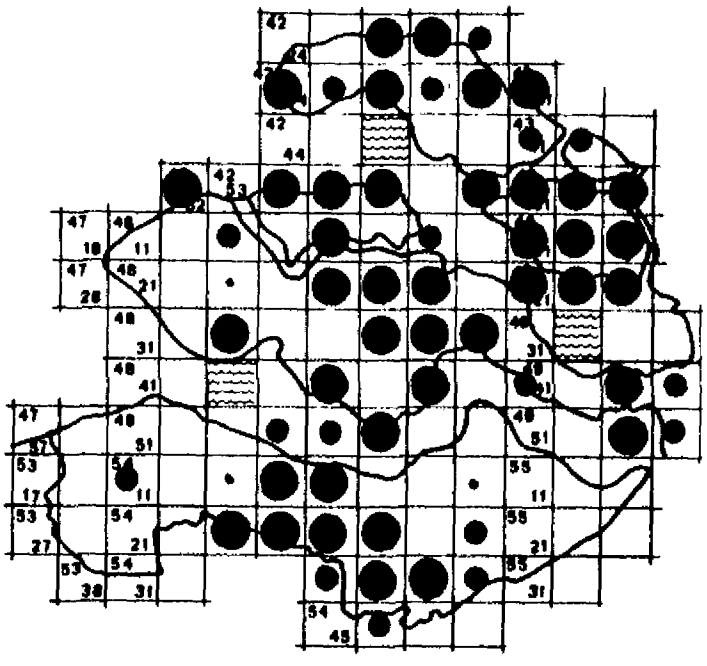

SPERWER, Accipiter nisus, Zeeland: 0

Op Walcheren zijn verschillende broedgevallen van de Sperwer bekend: rond 1935 in de Oranjezon, rond 1945 bij Domburg en minstens tot 1966 regelmatig bij Westhove (Smulders en Joosse 1969). Rond 1965 vond een broedgeval plaats bij 's Gravenpolder, dat door afschot (!!) van de oude vogels echter mislukte (med. C. Jacobusse). De laatste jaren zijn geen broedgevallen bekend.

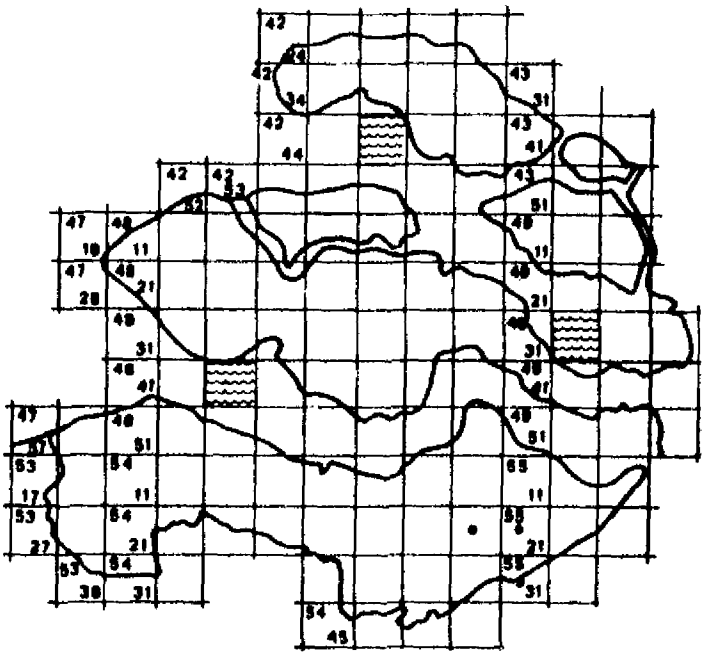

BUIZERD, Buteo buteo. Zeeland: 0

Tot nu toe zijn in Zeeland geen zekere broedgevallen van de Buizerd bekend. De laatste jaren werden in Oost-Zeeuws Vlaanderen en op Zuid-Beveland in de broedtijd op enkele plaatsen Buizerden gezien. Na een afname in de zestiger jaren vindt de laatste tijd in Nederland weer een toename plaats en breidt de Buizerd zijn broedgebied in westelijke richting uit, zodat een toekomstige vestiging in Zeeland niet onmogelijk lijkt.

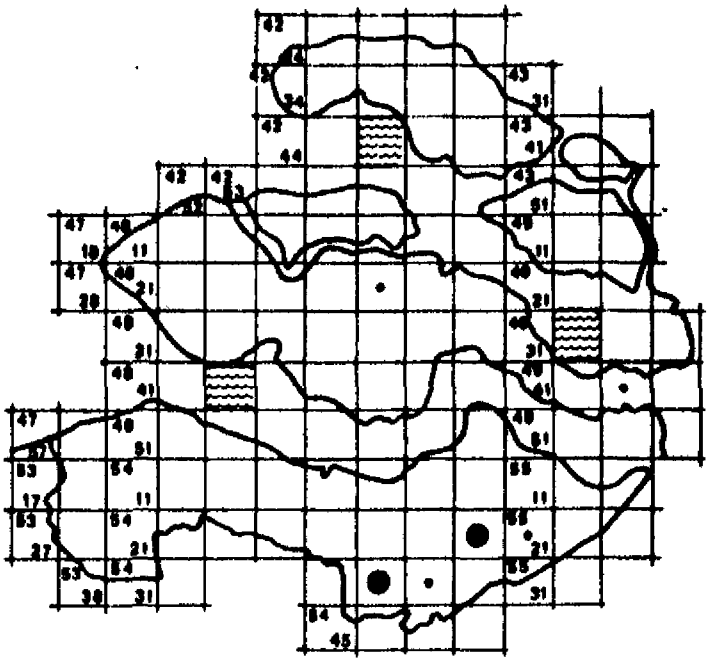

BLAUWE KIEKENDIEF, Circus cyaneus. Zeeland: 0

Deze soort is in Zeeland te zien van september tot in april. Broedgevallen zijn niet bekend. De "mogelijke broedgevallen" op de kaart hebben ongetwijfeld betrekking op late doortrekkers. Gezien de broedgevallen in de directe omgeving van Zeeland (Oostvoorne, groene strand) en hun landelijke toename lijkt het niet uitgesloten dat de Blauwe Kiekendief nog eens in Zeeland zal broeden.

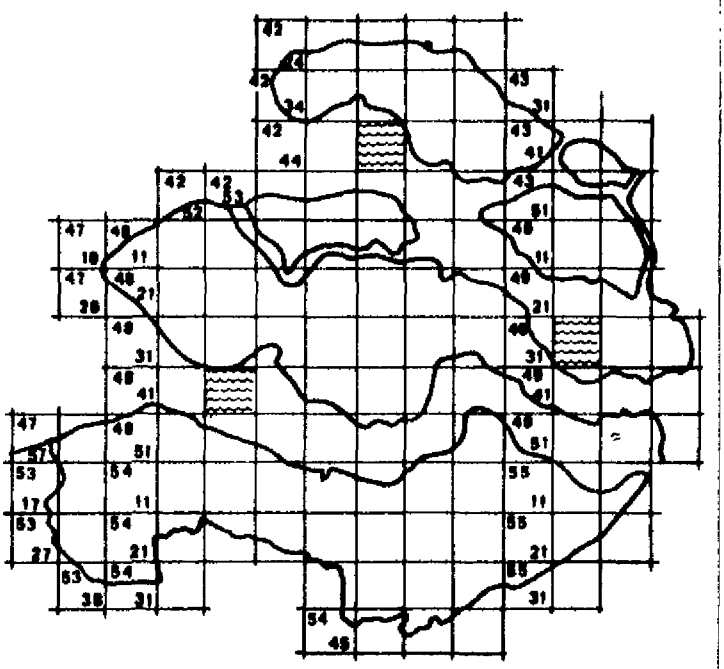

GRAUWE KIEKENDIEF, Circus pygargus. Zeeland: 0-1?

In de jaren 1923 t/m 1926 stelde Vijverberg een broedgeval van de Grauwe Kiekendief vast in de duinen bij Haamstede (Vijverberg 1928). Sindsdien broedde de soort regelmatig in dit duingebied. In de zestiger jaren verdween hij hier echter, evenals in de Noord- en Zuid-Hollandse duinen. In 1953 broedde een paartje in Spartina op pas ingedijkt schor bij de Brakman (Suetens c.s. 1961). In 1976 was er een waarschijnlijk broedgeval in de Oosterschenge, waar een paartje steeds dezelfde plaats in een rietveld bezocht.

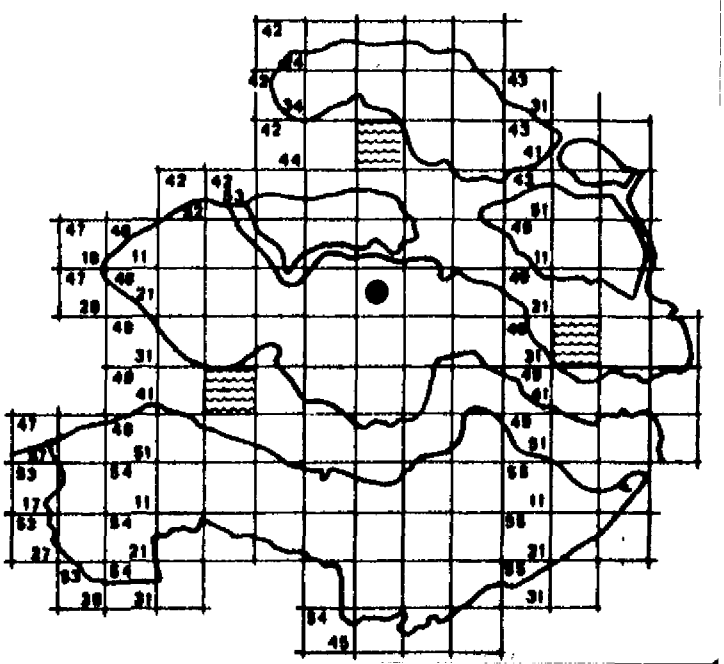

BRUINE KIEKENDIEF, Circus aeruginosus, Zeeland: 10-25

De Bruine Kiekendief was vroeger slechts bekend als broedvogel van Schouwen (Sterna 1957) en Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975). De laatste jaren broedt deze soort op vrij veel plaatsen in Zeeland in rietvelden, op voormalig schor en zelfs op bouwland. Het aantal broedparen in 1977 wordt geschat op ongeveer 20. De toename houdt stellig verband met het uitzwermen vanuit de Flevopolders, waar aanvankelijk vele paren broedden, maar door het in cultuur brengen van de rietvelden de broedgelegenheid afneemt. Het is te hopen dat de huidige broedpopulatie van de Bruine Kiekendief in Zeeland zich in de toekomst zal kunnen handhaven.

1976 D-geval Otheense Loreek ten Zuid Lovaagbrug

Sh-16

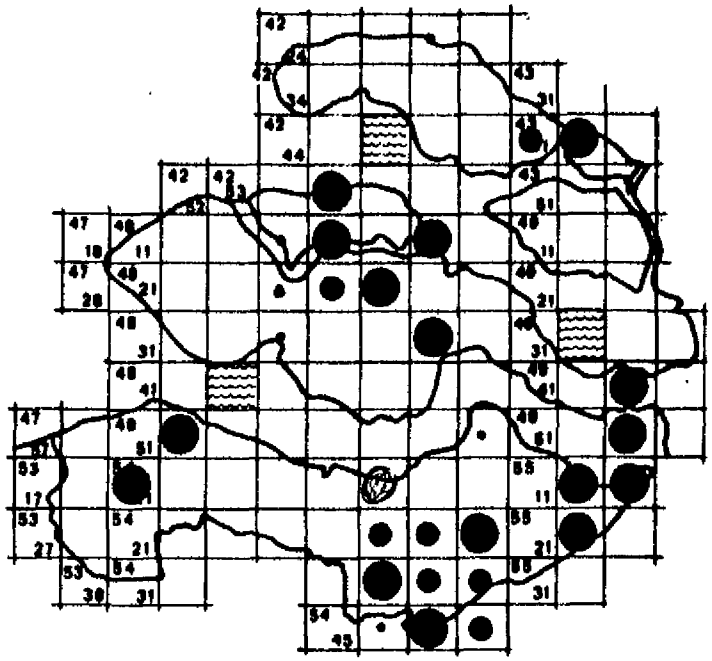

SLECHTVALK, Falco peregrinus, Zeeland: 0

In 1944 zou tijdens de inundatie van West-Zeeuws Vlaanderen een broedgeval van de Slechtvalk hebben plaatsgevonden tussen Aardenburg en Sint Kruis (Enkelaar 1967).

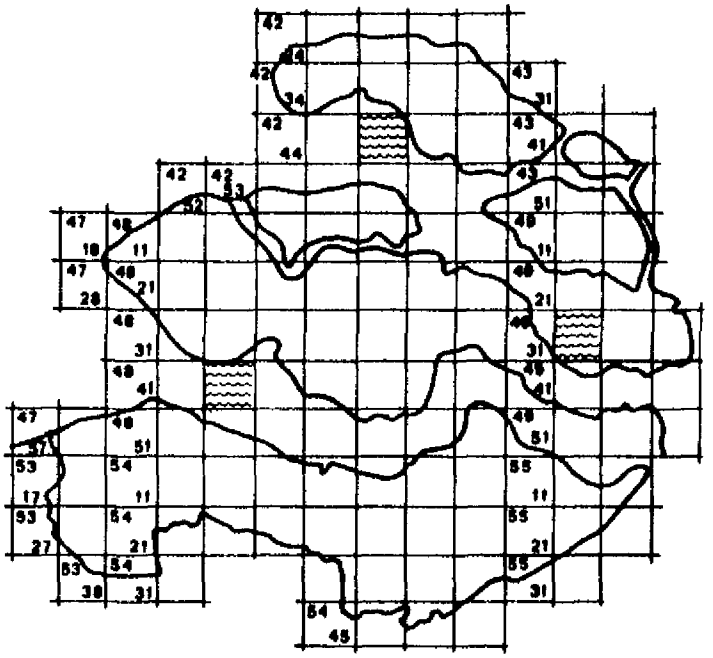

BOOMVALK, Falco subbuteo, Zeeland: 0-1?

Hoewel de Boomvalk gedurende de broedtijd op verschillende plaatsen in Zeeland werd waargenomen, is het twijfelachtig of er de laatste jaren nog broedgevallen hebben plaatsgevonden. Vijverberg (1928) noemt een broedgeval in Schuddebeurs op Schouwen-Duiveland. In 1957 vond wederom een broedgeval plaats op Schouwen, dat echter door verstoring mislukte (Sterna). Op Zuid-Beveland broedden in 1944 één en in 1946 twee paar (Vleugel c.s. 1948). Op Walcheren was de Boomvalk tot in 1966 een regelmatige broedvogel op verschillende plaatsen (Smulders en Joosse 1969). In 1957 broedde een paar bij Hoofdplaat in West-Zeeuws Vlaanderen (Enkelaar 1967). Op het Groot Eiland (Oost-Zeeuws Vlaanderen) vonden in 1945, 1947, 1960 en mogelijk tussen 1966 en 1970 broedgevallen plaats (Sponselee en Buise 1975).

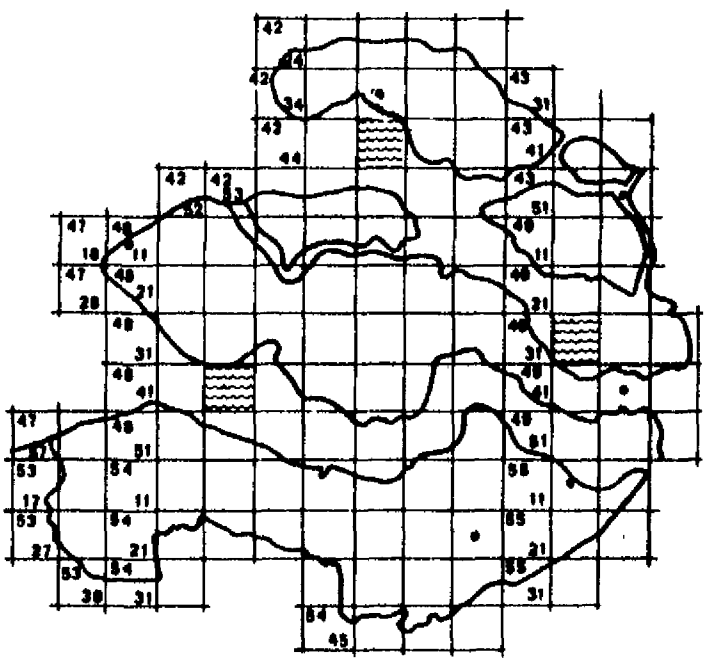

TORENVALK, Falco tinnunculus, Zeeland: 50-100

Dat de Torenvalk de laatste jaren als broedvogel in Zeeland is toegenomen is duidelijk. Deze toename, die in het gehele land merkbaar is, vindt zijn oorzaak waarschijnlijk in betere beschermingsmaatregelen, vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het plaatsen van nestkasten en kunstnesten. Op Schouwen broeden enkele paren in de binnenduinrand en in nestkasten op de platen in de Grevelingen. Op Walcheren is de populatie de laatste tien jaar vrij stabiel (4-6 paar). Vleugel c.s. (1948) noemen de Torenvalk een vrij zeldzame broedvogel op Zuid-Beveland. Thans broeden hier enkele tientallen paren. In West-Zeeuws Vlaanderen is de soort altijd een opmerkelijk schaarse broedvogel geweest. Enkelaar (1967) noemt slechts enkele broedgevallen en ook de laatste jaren blijft het aantal broedgevallen hier zeer gering. De situatie in Oost-Zeeuws Vlaanderen is veel gunstiger. Hier broeden tientallen paren en neemt de soort nog steeds toe, niet in de laatste plaats door nestkastakties.

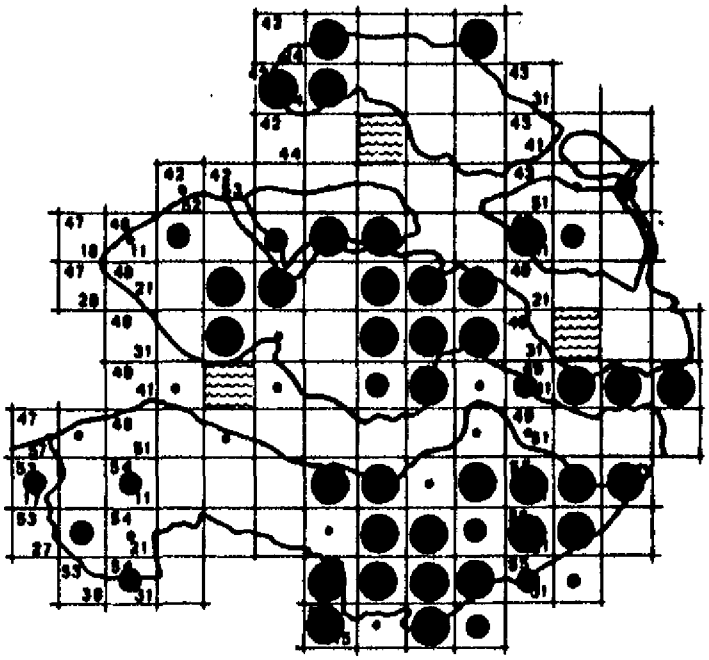

PATRIJS, Perdix perdix, Zeeland: 8000-16000

De Patrijs bereikt in Zeeland zeer hoge dichtheden, vooral in de bouwlandgebieden, waar 10 paar per 100 hectare een normale dichtheid is. Het is niet duidelijk of er in Zeeland achteruitgang optreedt, hoewel dit in andere delen van Nederland wel het geval is.

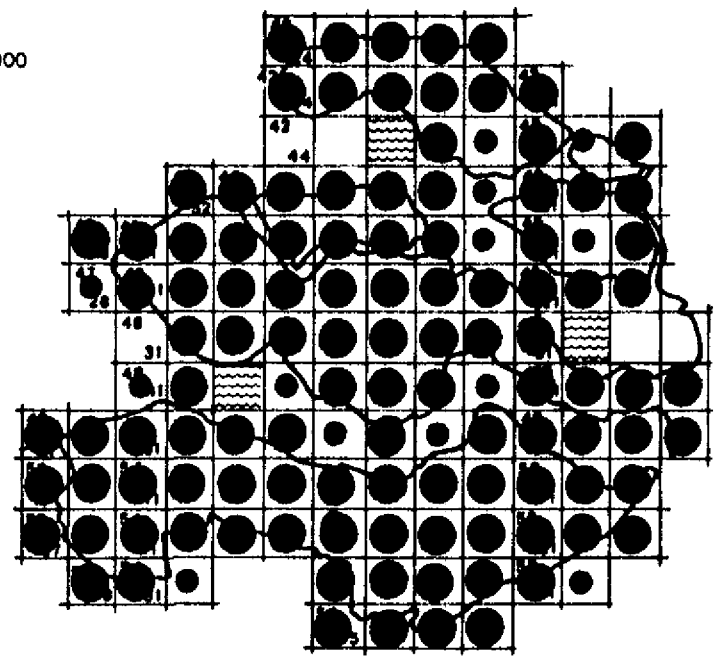

KWARTEL, Coturnix coturnix, Zeeland: 6-10

Rond 1900 was de Kwartel in Zeeland waarschijnlijk vrij algemeen (Vleugel c.s. 1948, Smulders en Joosse 1969). Arenthals (1918) vermeldt voor Noord-Beveland "niet veel voorkomend, dit jaar echter heb ik er veel gehoord". Na 1945 worden, vooral in het zuidelijk deel van de provincie, vrijwel jaarlijks op slechts enkele plaatsen Kwartels gehoord. Een uitzondering vormen de jaren 1961 en 1964, toen op tientallen plaatsen Kwartels werden gehoord, vooral in vlaspercelen (Enkelaar 1967, Smulders en Joosse 1969, Sponselee en Buise 1975). Waarschijnlijk is het huidige aantal broedparen niet meer dan tien. Het is echter mogelijk dat deze soort onderteld wordt.

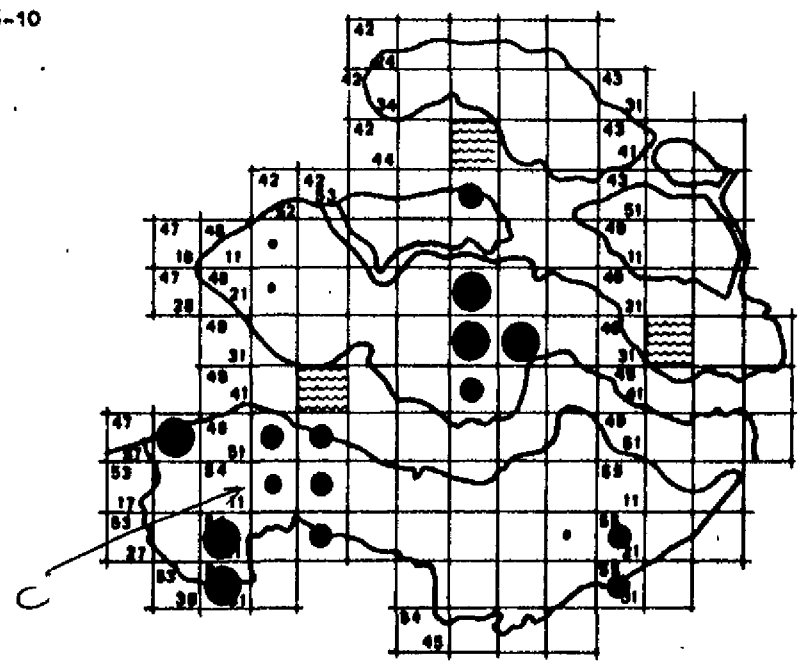

FAZANT, Phasianus colchicus. Zeeland: 4000-8000

De Fazant is een in Nederland ten behoeve van de jacht ingevoerde vogelsoort, die thans vrijwel overal broedt. De populatie wordt helaas door het uitzetten van gekweekte vogels kunstmatig op peil gehouden.

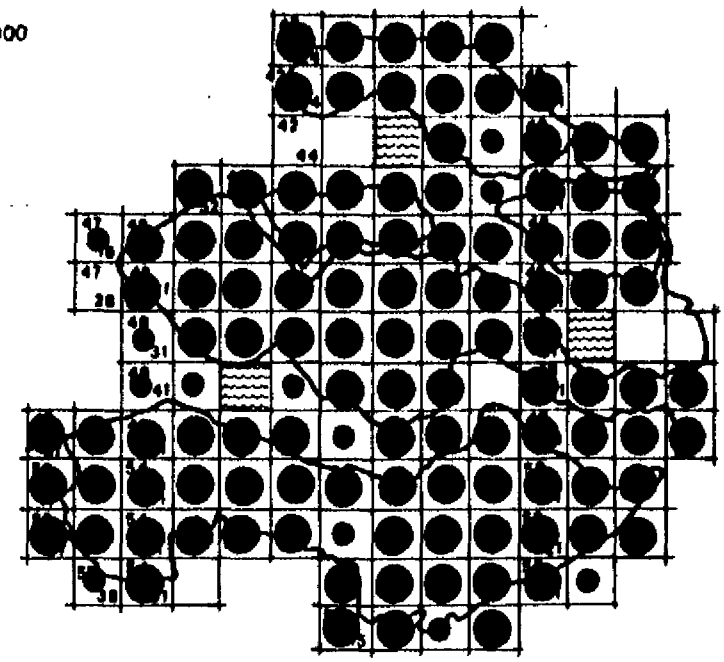

WATERRAL, Rallus aquaticus. Zeeland: 50-100

De Waterral wordt door zijn verborgen levenswijze vaak niet opgemerkt. Mede door een moderne inventarisatietechniek als de cassetterecorder zijn de laatste jaren op aanzienlijk meer plaatsen broedgevallen vastgesteld dan in de eerder verschenen regionale avifaunas worden vermeld.
In Zeeland broedt de Waterral vooral in de oevervegetatie van (duin-)plassen, kreken, inlagen, welen enz.

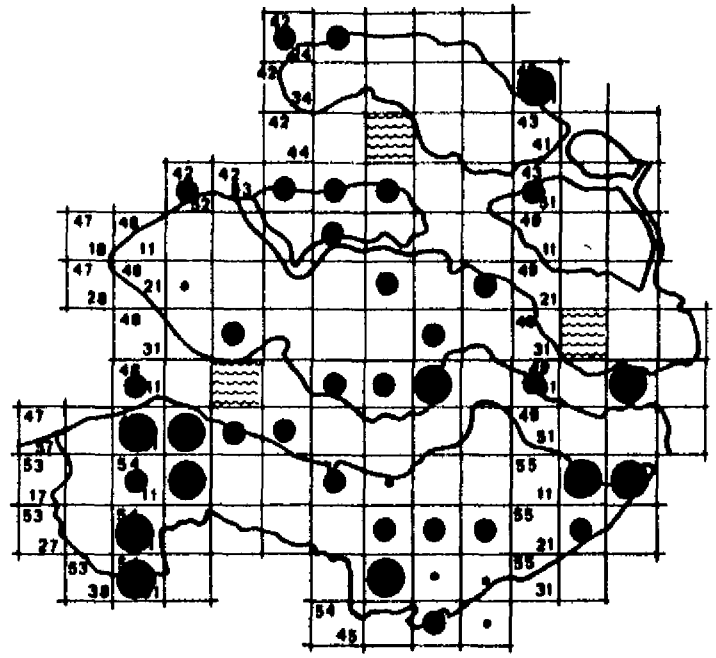

KWARTELKONING, Crex crex. Zeeland: 0

Rond 1920 schijnt de Kwartelkoning in Zeeland een vrij algemene broedvogel te zijn geweest (Smulders en Joosse 1969). Door Braakama (1962) wordt een overzicht gegeven van plaatsen, waar Kwartelkoningen gehoord zijn: Schouwen (1924; "hier niet zo zeldzaam"), Oud Vossemeer (1918), Noord-Beveland (1910, "al vele jaren"), Walcheren (1929, 1930), Goes (1949, 1950), Breskens (1920) en Sas van Gent (1949). In de periode 1960-1968 werden nog Kwartelkoningen gehoord op Schouwen en op twee plaatsen op Zuid-Beveland (van der Straaten en van den Bergh 1970). Na 1969 is nog een heel enkele waarneming bekend buiten de broedtijd. Het is zeer onwaarschijnlijk dat deze soort nog in Zeeland broedt.

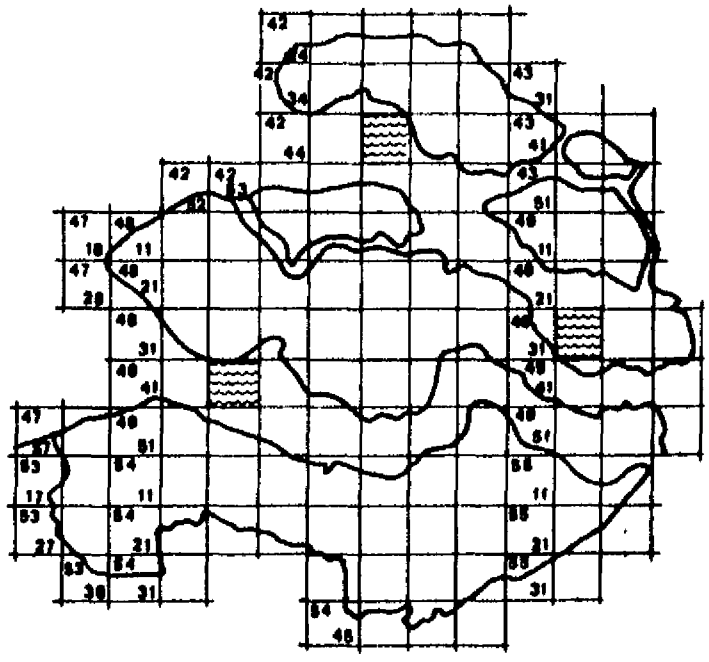

KLEIN WATERHOEN, Porzana parva. Zeeland: 0-1?

Het Klein Waterhoen is niet met zekerheid bekend als broedvogel in Zeeland. Alleen in 1975 werd deze soort één maal gehoord in Oost-Zeeuws Vlaanderen. Het is niet uitgesloten dat eventuele broedgevallen over het hoofd zijn gezien.

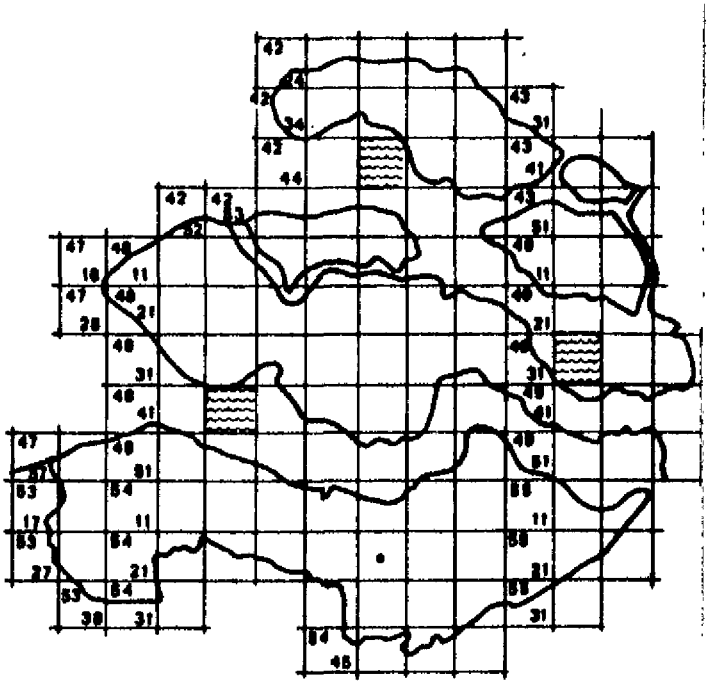

KLEINST WATERHOEN, Porzana pusilla. Zeeland: 1-5

Het voorkomen van het Kleinst Waterhoen in Nederland heeft een invasie-achtig karakter. In sommige jaren worden op vrij veel plaatsen broedgevallen en territoria vastgesteld, b.v. in 1977. Dit jaar werd ook op een tweetal plaatsen in Zeeland een territorium vastgesteld. Vroeger zou deze soort volgens L. Lippens regelmatig aan Canievliet in Oost-Zeeuws Vlaanderen gebroed hebben (Sponselee en Buise 1975). Andere historische gegevens zijn niet voorhanden.

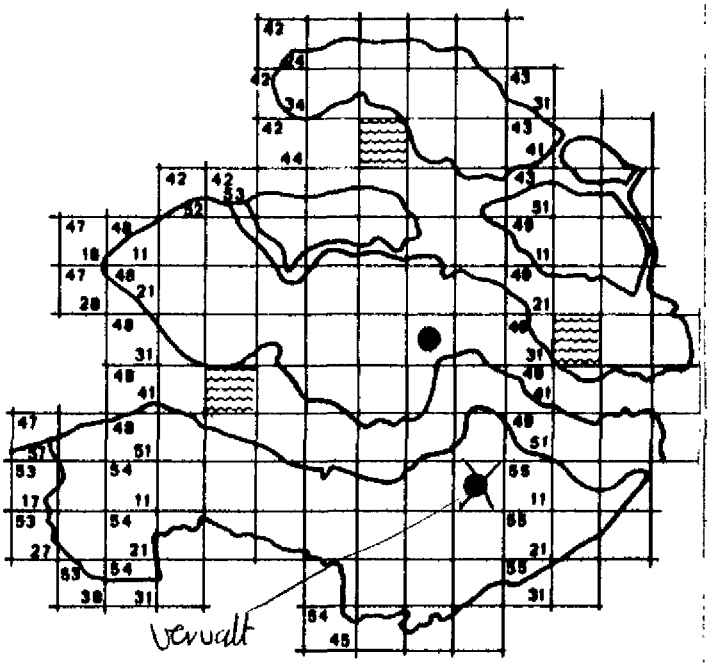

PORSELEINHOEN, Porzana porzana. Zeeland: 1-5

In Zeeland is slechts één zeker broedgeval van het Porseleinhoen bekend: in 1975 bij 's Gravenpolder. In Oost-Zeeuws Vlaanderen zijn verschillende waarnemingen uit de broedtijd bekend. Ook bij deze soort bestaat de mogelijkheid dat broedgevallen niet opgemerkt worden.

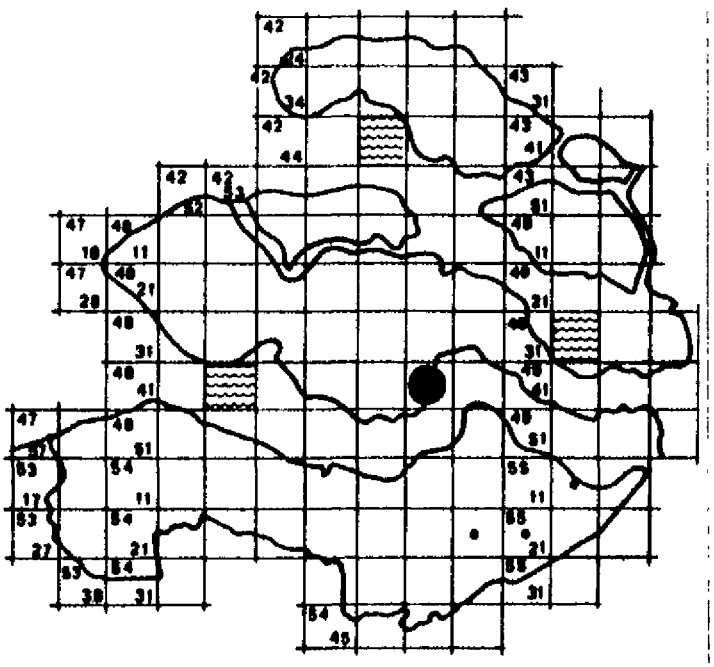

WATERHOEN, Gallinula chloropus, Zeeland: 4000-8000

In de gehele provincie is het Waterhoen een talrijke broedvogel, die behalve in rietkragen de laatste tijd in toenemende mate in sloten broedt. Op Walcheren profiteert deze soort van de verzoeting (Smulders en Joosse 1969) en in Oost-Zeeuws Vlaanderen schijnt eveneens een toename plaats te vinden (Sponselee en Buise 1975). Nadere gegevens over voor- of achteruitgang ontbreken.

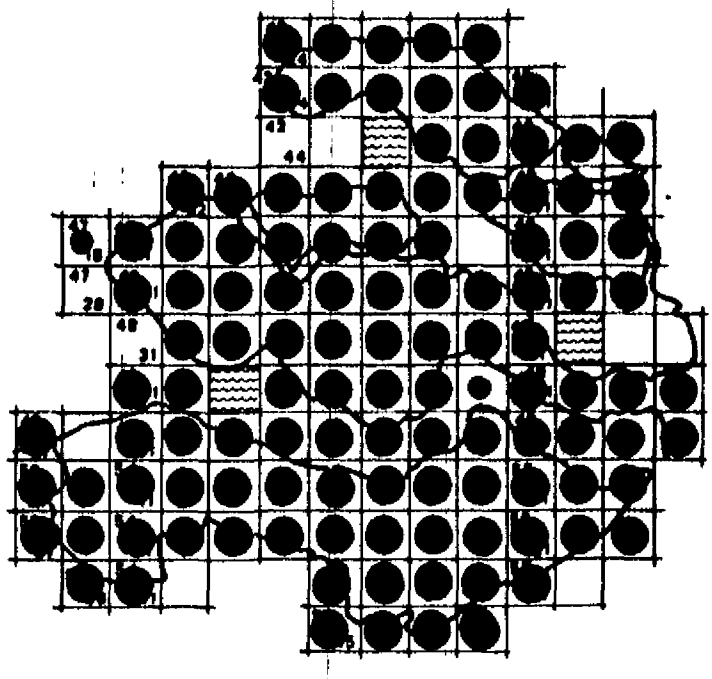

MEERKOET, Fulica atra, Zeeland: 1000-2000

De Meerkoet is in Zeeland een vrij talrijke broedvogel, die echter als broedbiotoop grotere wateroppervlakten eist dan het Waterhoen. Volgens Smulders en Joosse (1969) neemt de Meerkoet op Walcheren toe ten gevolge van de verzoeting van de binnenwateren. In Oost-Zeeuws Vlaanderen schijnt eveneens van een toename sprake te zijn (Sponselee en Buise 1975). Of in de andere delen van de provincie ook toename plaats vindt is niet bekend.

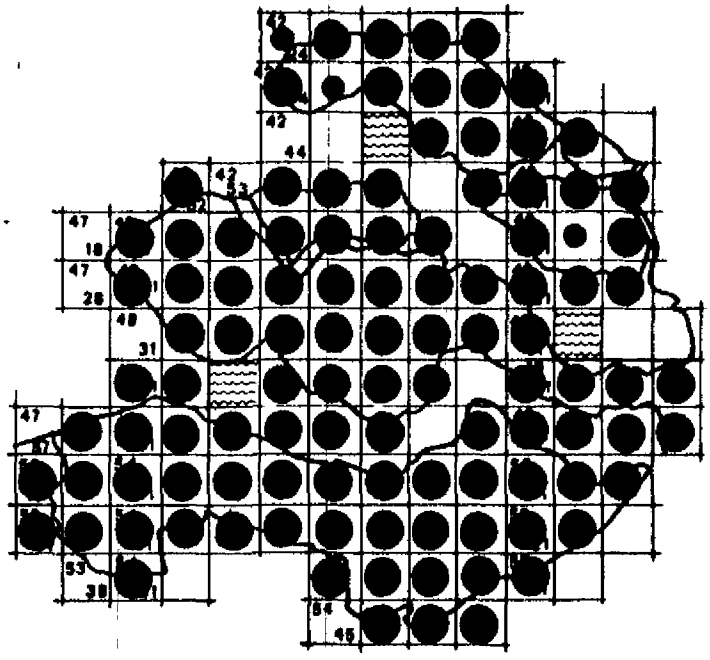

SCHOLEKSTER, Haematopus ostralegus, Zeeland: 2000-4000

De Scholekster was vroeger als broedvogel meer beperkt tot de kustgebieden dan tegenwoordig. Dit is o.a. af te leiden uit een opmerking van Arenthals (1918) over het voorkomen op Noord-Beveland: "vrij veel in de duinen en aan den Noordkant". De laatste decennia broedt de Scholekster in toenemende mate in het binnenland op bouw- en weiland. De aantallen in Zeeland zijn ongetwijfeld toegenomen. De schatting van W.J. Wolff van 1000-1250 paar voor het gehele deltagebied (Glutz von Blotzheim c.s. 1975) is te laag.

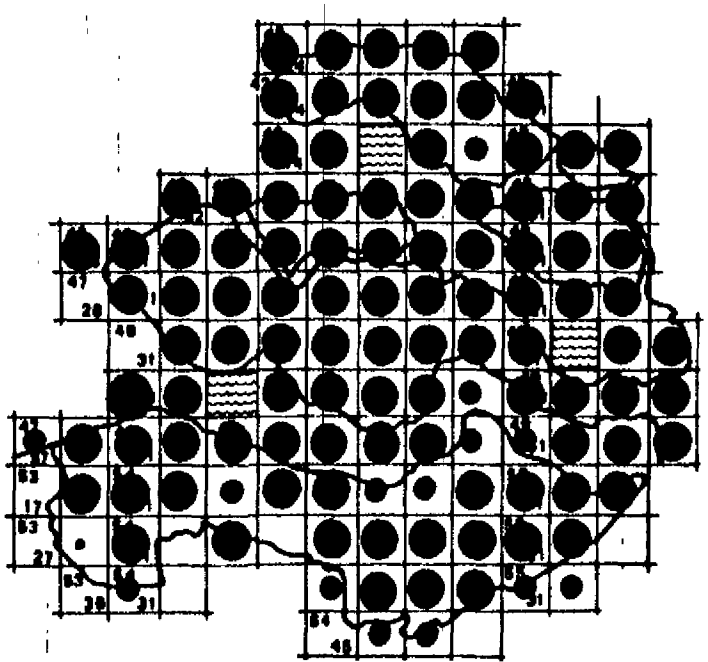

KIEVIT, Vanellus vanellus, Zeeland: 4000-8000

Hoewel de Kievit over het algemeen als weidevogel wordt beschouwd, broeden in Zeeland de meeste Kievitten op bouwland en, in mindere mate in de duinen, op zandplaten en op schorren. De aantallen vertonen een afnemende tendens, waarschijnlijk ten gevolge van de toepassing van rationele landbouwmethodes.

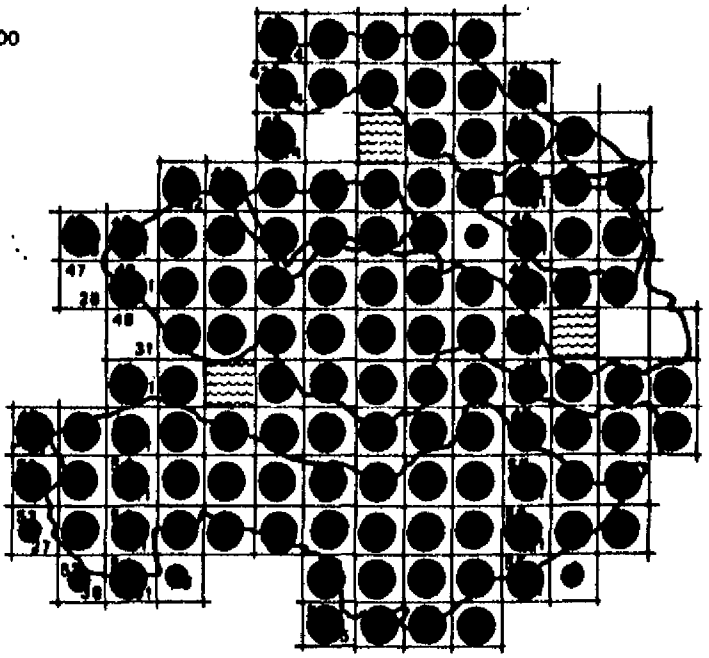

BONTBEKPLEVIER, Charadrius hiaticula, Zeeland: 150-250

De Bontbekplevier is waarschijnlijk in Zeeland toegenomen als broedvogel. Dit valt o.a. af te leiden uit de vermelding van Vleugel c.s. (1948), dat deze soort op Zuid-Beveland ontbrak. Thans broeden hier vele paren. Pas in 1964 vestigde de Bontbekplevier zich in het Veerse Meer (Lebret 1972), waar ze nog steeds op vrij veel plaatsen broeden. Enkelaar (1967), noemt slechts enkele broedgevallen in West-Zeeuws Vlaanderen en Sponselee en Buise (1975) vermelden zelfs het ontbreken als broedvogel in Oost-Zeeuws Vlaanderen. De laatste jaren broedt de Bontbekplevier op vrij veel plaatsen in Zeeland, o.a. inlagen, karrevelden, kreken, zandplaten, werkeilanden en opgespoten terreinen. Veel van deze gebieden zijn slechts tijdelijk geschikt als broedplaats, zodat in de nabije toekomst een afname van het aantal broedparen is te verwachten. In 1977 broedden er 200-250 paar in het gehele deltagebied, waarvan 150-200 in Zeeland. De Zeeuwse broedpopulatie omvat ruim de helft van de totale Nederlandse broedpopulatie. De schatting van W.J. Wolff, die voor het gehele deltagebied 50-100 paar opgeeft (Glutz von Blotzheim c.s. 1975) is te laag.

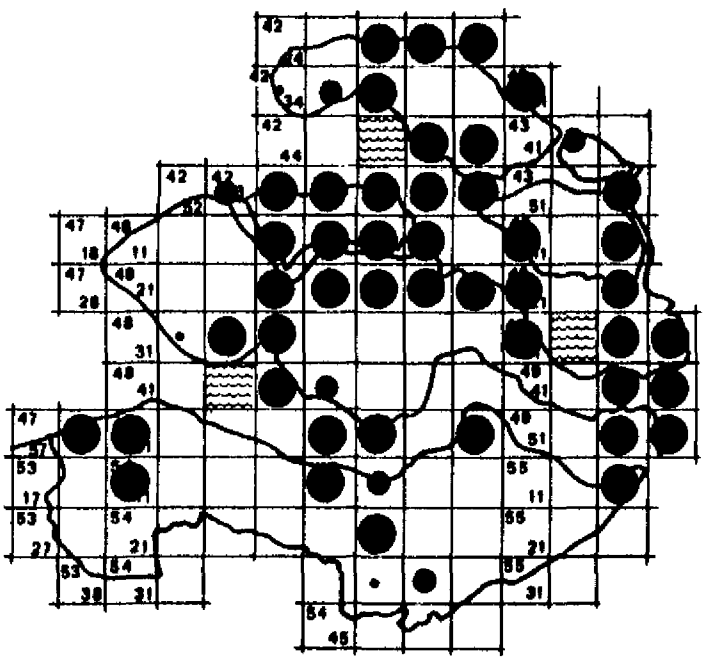

KLEINE PLEVIER, Charadrius dubius, Zeeland: 50-100

Op Schouwen-Duiveland broedden vroeger enkele paren Kleine Plevieren in het duingebied en o.a. in 1960 in het Dijkwater (Sterna). De laatste jaren zijn van dit eiland geen broedgevallen bekend. Vleugel c.s. (1948) en Smulders en Joosse (1969) noemen het ontbreken op resp. Zuid-Beveland en Walcheren. Enkelaar (1967) vermeldt voor West-Zeeuws Vlaanderen slechts enkele broedgevallen. Sponselee en Buise (1975) noemen de soort in Oost-Zeeuws Vlaanderen een vrij schaarse broedvogel. De laatste jaren broedt de Kleine Plevier in toenemende mate op opgespoten terreinen, oevers van kreken en op bouwland, waarbij een duidelijke voorkeur voor zoetere gebieden opvalt. De schatting van W.J. Wolff, die voor het gehele deltagebied 50 paar opgeeft (Glutz von Blotzheim c.s. 1975) is aan de lage kant.

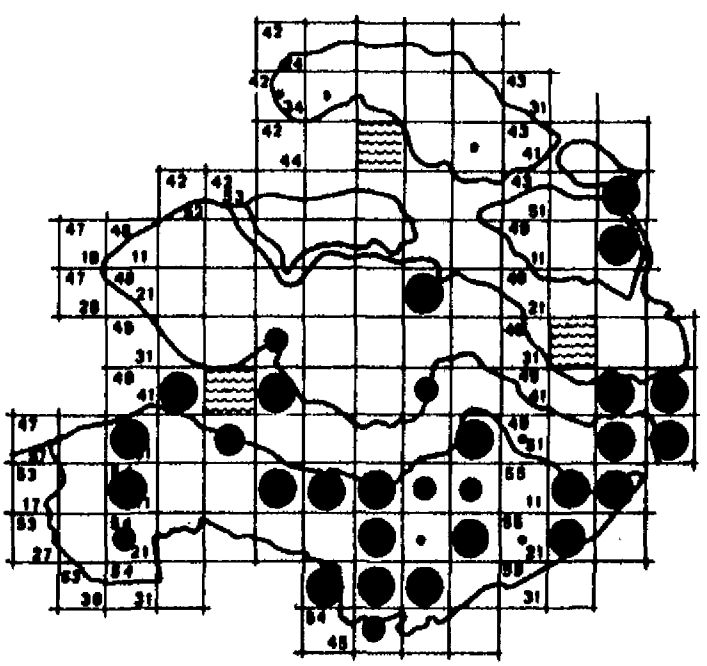

STRANDPLEVIER, Charadrius alexandrinus, Zeeland: 250-500

De Strandplevier is in Zeeland waarschijnlijk altijd een vrij talrijke broedvogel geweest. Arenthals (1918) vermeldt voor Noord-Beveland:"veel op het strand en in de duinen". Ook op Schouwen en Walcheren broedde de Strandplevier vroeger op het strand en in de duinen (Haverschmidt 1942, Smulders en Joosse 1969). Vleugel c.s. (1948) noemen de soort toenemend op de Kaloot, met in 1943 100-125 paar. De laatste jaren heeft een duidelijke afname plaatsgevonden in de "natuurlijke" biotopen als stranden, duinen, schorren, inlagen en karrevelden. Deze afname wordt echter gecompenseerd door het in toenemende mate broeden in "nieuwe" biotopen als opgespoten terreinen, drooggevallen platen in Veerse Meer en Grevelingen en werkeilanden. Gezien het veelal tijdelijke karakter van deze gebieden is het twijfelachtig of de broedpopulatie in Zeeland zich in de toekomst op het huidige niveau zal kunnen handhaven. Het aantal broedparen in het Deltagebied bedraagt 500-700 (Wolff in Glutz von Blotzheim 1975), hetgeen ruim de helft is van de totale Nederlandse broedpopulatie. In Zeeland broedden in 1977 350-450 paar.

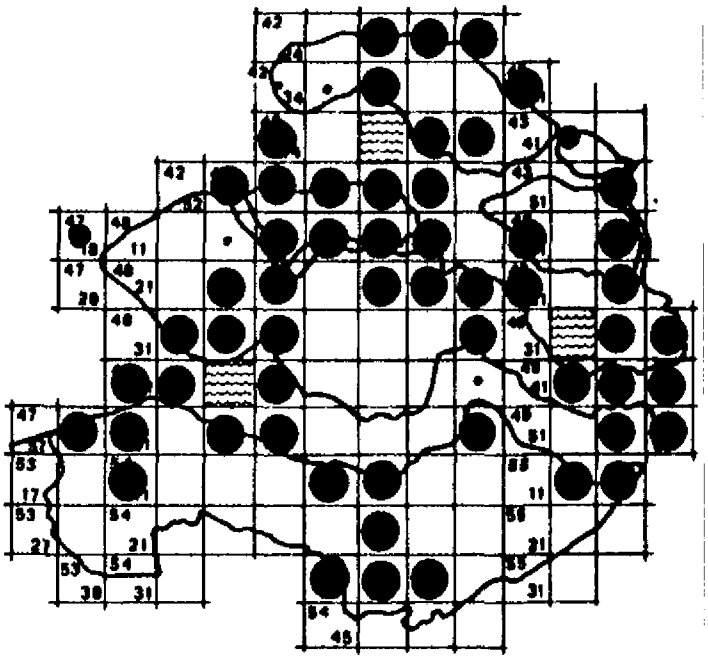

WULP, Numenius arquata, Zeeland: 10-25

De Wulp is in Zeeland uitsluitend broedvogel van de duinen op Schouwen, waar het broeden reeds door Haverschmidt (1942) wordt vermeld. Het aantal broedparen is waarschijnlijk tamelijk stabiel. In 1959 broedden hier 10-15 paar. Braaksma (1960) noemt schattingen die variëren tussen 15 en 30 paar. De huidige broedpopulatie wordt geschat op 10-15 paar. In veel andere delen van Zeeland worden gedurende de broedtijd regelmatig Wulpen aangetroffen, die hier waarschijnlijk slechts overzomeren.

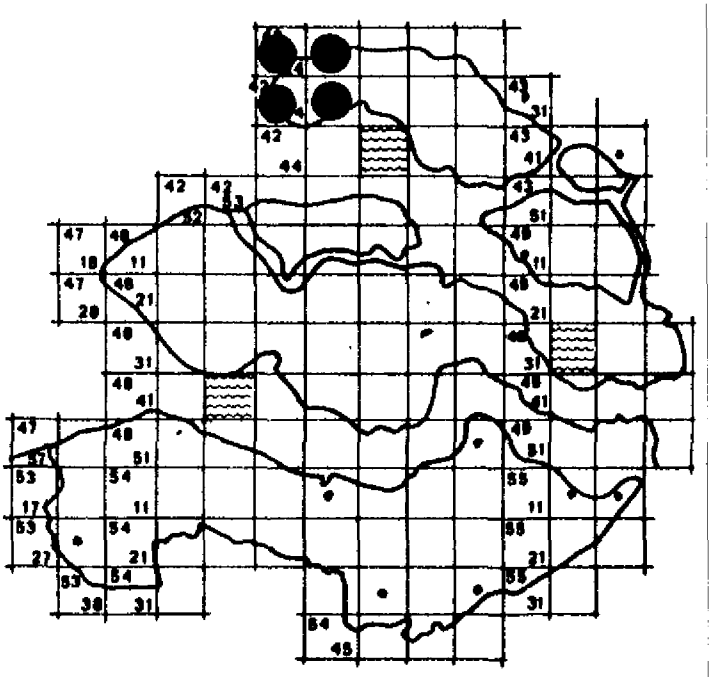

GRUTTO, Limosa limosa, Zeeland: 150-250

Rond 1943 ontbrak de Grutto als broedvogel op Walcheren. Pas vanaf 1956 werden hier regelmatig broedgevallen vastgesteld, in 1966 8 (Smulders en Joosse 1969). Vleugel c.s. (1948) noemen de Grutto op Zuid-Beveland "zeer zeldzame broedvogel". Thans broeden hier enkele tientallen paren. In West-Zeeuws Vlaanderen is de Grutto een zeer schaarse broedvogel op slechts enkele plaatsen (Enkelaar 1967). In Oost-Zeeuws Vlaanderen was deze soort tot 1967 vrijwel beperkt tot het Groot Eiland, maar heeft zich sindsdien op vele plaatsen gevestigd. Samenvattend kan worden gezegd, dat de Grutto in Zeeland de laatste decennia is toegenomen en zich de laatste jaren op een vrij stabiel niveau weet te handhaven.

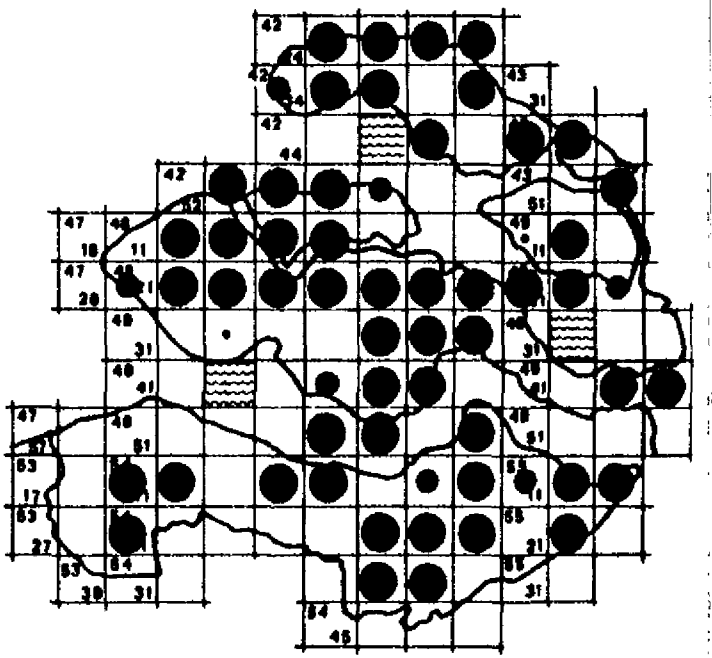

TURELUUR, Tringa totanus, Zeeland: 2000-4000

Voor zover bekend is de Tureluur in Zeeland altijd een talrijke broedvogel geweest. Eijerman (1977) vermeldt dat er een verband bestaat tussen het chloridegehalte van de foerageerplaatsen (sloten, plassen, slikken) bij het broedgebied en de broeddichtheid van de Tureluur. Hoge chloridegehalten hebben een positieve invloed op de aanwezigheid van prooidieren voor de Tureluur en daarmee tevens een positieve invloed op de broeddichtheid. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de Zeeuwse broedbiotopen, die zowel buiten- als binnendijks een hoog chloridegehalte hebben, hoge broeddichtheden herbergen. Ter illustratie van de hoge dichtheden in Zeeland kan het aantal van 500 broedparen in Saeftinge genoemd worden (Neve 1976). In Zeeland broedt de Tureluur behalve in weilanden, schorren, kreken en inlagen ook in begroeide slootkanten in bouwlandgebieden.

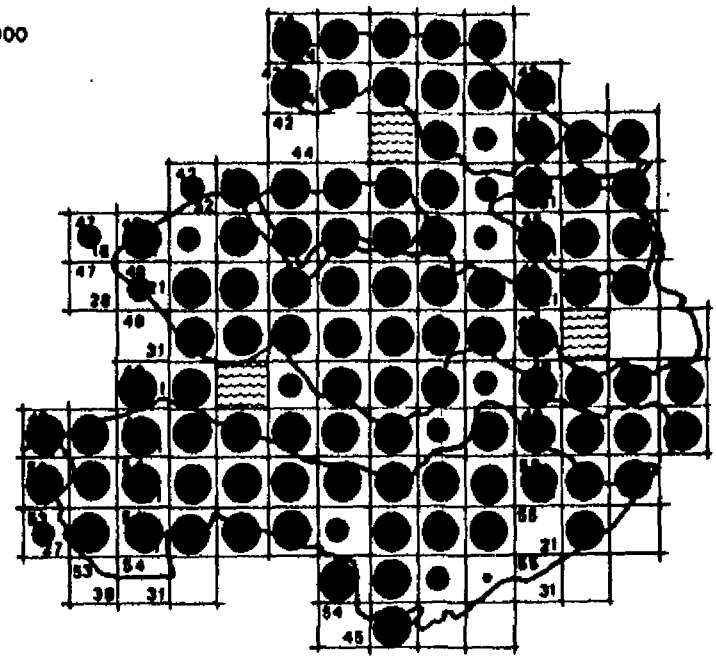

WATERSNIP, Gallinago gallinago, Zeeland: 25-50

Op Schouwen broedde de Watersnip vroeger o.a. in de natte duinvalleien bij Haamstede (Haverschmidt 1942) Van Walcheren, Tholen en Sint Philipsland zijn geen broedgevallen bekend. Op Zuid-Beveland was het broeden volgens Vleugel c.s. (1948) onzeker, hoogstens enkele paren. De laatste jaren hebben hier op meerdere plaatsen Watersnippen gebroed. Enkelaar (1967) noemt voor West-Zeeuws Vlaanderen slechts één broedgeval in 1961 in het Grote Gat bij Oostburg. Hoewel Sponselee en Buise (1975) de Watersnip niet als broedvogel voor Oost-Zeeuws Vlaanderen vermelden, zijn de laatste jaren meerdere broedgevallen bekend geworden. In natte voorjaren bedraagt het aantal broedparen in Zeeland waarschijnlijk meer dan 50.

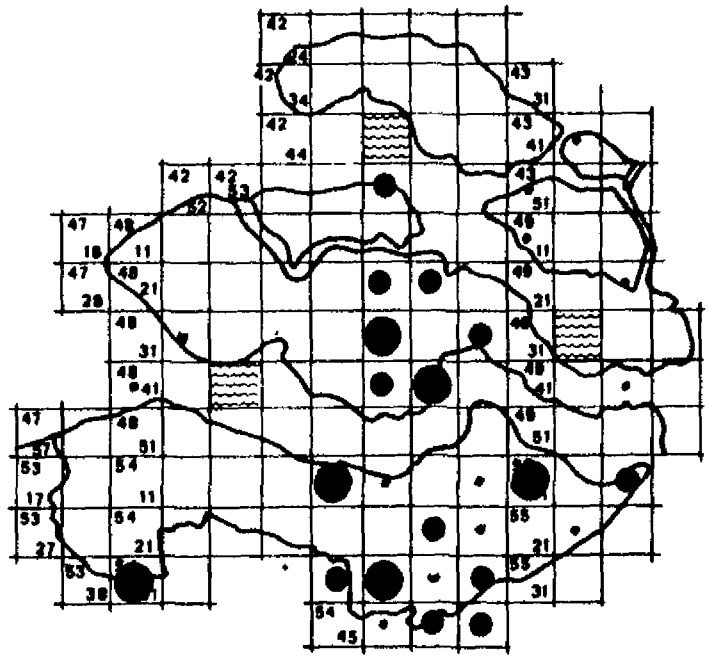

HOUTSNIP, Scolopax rusticola, Zeeland: 1-5

De laatste jaren zijn enkele broedgevallen van de Houtsnip bekend uit het duingebied van Schouwen. Op Walcheren was de soort in 1966 mogelijk broedvogel op enige plaatsen in de noordelijke duinrand (Smulders en Joosse 1969). In Oost-Zeeuws Vlaanderen broedde de Houtsnip in de tweede wereldoorlog vermoedelijk op het Groot Eiland. Thans broedt deze soort waarschijnlijk jaarlijks in de bossen langs de grens bij Clinge. Uit andere delen van Zeeland zijn geen broedgevallen bekend.

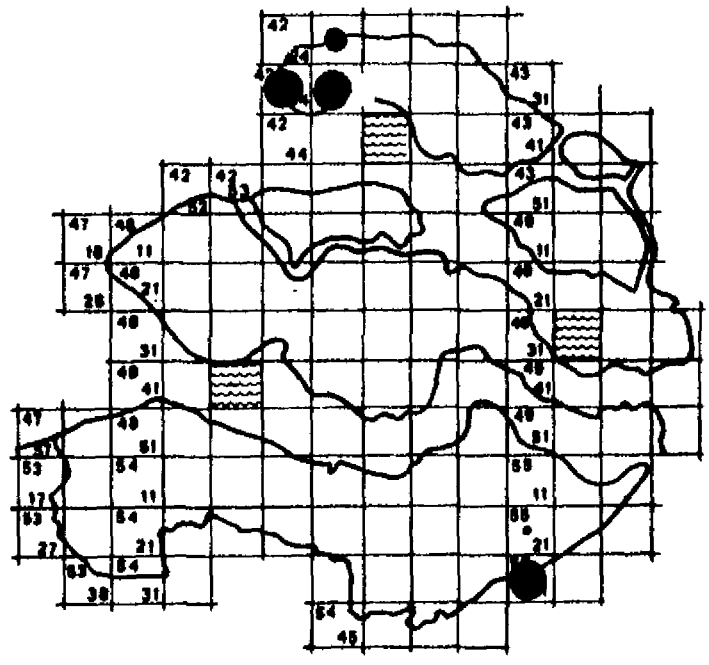

KEMPHAAN, Philomachus pugnax, Zeeland: 10-25

De Kemphaan is in Zeeland een vrij talrijke doortrekker en ook in de wintermaanden zijn soms vrij grote aantallen aan te treffen. Doortrek vindt plaats tot in juni en vanaf begin juli vindt reeds terugtrek plaats. Een groot deel van de gemelde "mogelijke" en "waarschijnlijke" broedgevallen heeft stellig betrekking op doortrekkers, die vaak baltsgedrag vertonen. Op Schouwen was de Kemphaan vroeger talrijker dan tegenwoordig en het is zelfs twijfelachtig of deze soort hier nog wel broedt. Op Walcheren broedde deze soort vroeger ten noorden van Middelburg, doch is hier verdwenen. Vleugel c.s. (1948) noemen het broeden op Zuid-Beveland twijfelachtig, doch in de 40-er jaren broedde de Kemphaan op het schor ten zuiden van de Calandpolder (Lebret 1962). De laatste jaren hebben er ook Kemphanen gebroed op de Middelplaten in het Veerse Meer. In West-Zeeuws Vlaanderen zijn alleen zekere broedgevallen bekend van het Grote Gat (1964) en het Zwarte Gat (1966; Enkelaar 1967). In Oost-Zeeuws Vlaanderen schijnt na een afname weer een geringe toename plaats te vinden (Sponselee en Buise 1975) en broedt de Kemphaan thans op verschillende plaatsen, o.a. op Saeftinge, waar in 1976 maximaal 15 vrouwtjes op de baltsplaats aanwezig waren (Neve 1976).

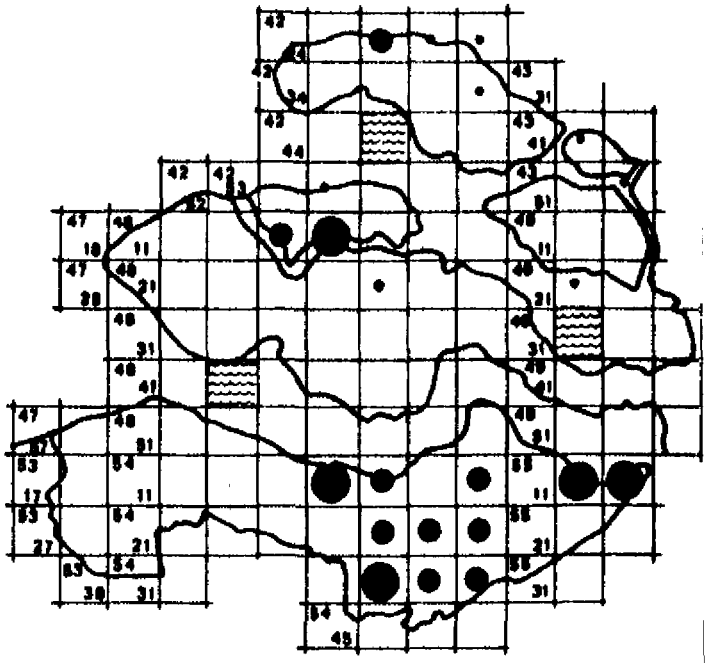

STELTKLUUT, Himantopus himantopus, Zeeland: 0

Het voorkomen van de Steltkluut in Nederland heeft een invasie-achtig karakter en hangt samen met het uitdrogen van de zuidelijker gelegen broedgebieden. De meeste broedgevallen in Nederland vonden plaats in Zeeland, met name in Zeeuws Vlaanderen. Waarschijnlijk broedde er in de 20-er jaren al enkele malen Steltkluten in Oost-Zeeuws Vlaanderen. Daarna vonden regelmatig, echter niet jaarlijks en in wisselend aantal, broedgevallen plaats in Zeeuws Vlaanderen. De jaren met de meeste broedgevallen zijn: 1935 met 14 paar in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975) en waarschijnlijk een enkele in West-Zeeuws Vlaanderen (Haverschmidt 1942), 1950 9 paar West-Zeeuws Vlaanderen, 1958 16 paar Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975) en 1965 4 paar in West- en 32 paar in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1975). Van de andere eilanden zijn slechts broedgevallen bekend van Schouwen in 1939 (Haverschmidt 1942) en in 1957 (Sterna) en Zuid-Beveland, waar in 1945 waarschijnlijk een paar broedde in de Oosterschenge (Vleugel c.s. 1948). Na 1967 worden nog jaarlijks Steltkluten gezien in Zeeland, die echter helaas niet tot broeden komen.

1969 broedgeval Hevenpolder (meded. Wilmink)

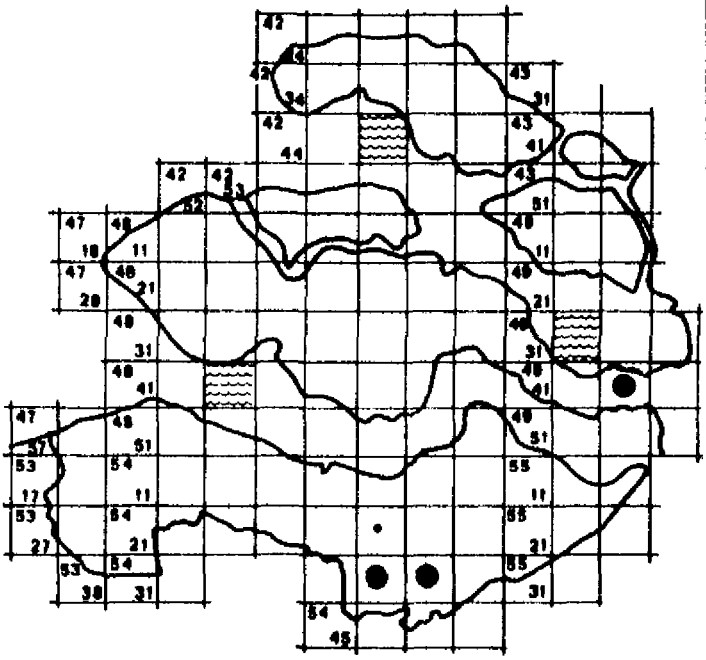

KLUUT, Recurvirostra avosetta, Zeeland: 1000-2000

De Kluut is een Zeeuwse vogel bij uitstek. Van Oordt (1926) schatte het aantal broedparen in Zeeland op 550-570. Rond de 2e wereldoorlog waren er waarschijnlijk meer dan 2000 broedparen (Wolff 1968) Wolff (1968) schatte het aantal broedparen in 1967 op 1350, terwijl Tjallingii (1970) voor 1969 en Beijersbergen (1975) voor 1974 ongeveer een gelijke schatting geven. In 1977 broedden in Zeeland ongeveer 1450 paar Kluten. De broedplaatsen bevinden zich o.a. in inlagen, kreken, welen, op zandplaten, schorren, opgespoten terreinen, weiland en bouwland. Het belang van Zeeland als broedgebied voor de Kluut blijkt uit een artikel van Tjallingii (1970), die de gehele Noordwesteuropese populatie schat op 10000 paar, waarvan 4200 paar in Nederland. In Zeeland broedt dus ongeveer 15 % van de Noordwesteuropese en bijna 30 % van de Nederlandse populatie. Gezien het tijdelijk karakter van enkele belangrijke broedgebieden in Zeeland (o.a. platen in Grevelingen en Veerse Meer, opgespoten terreinen) is het de vraag of het huidige aantal broedparen zich in de toekomst zal kunnen handhaven.

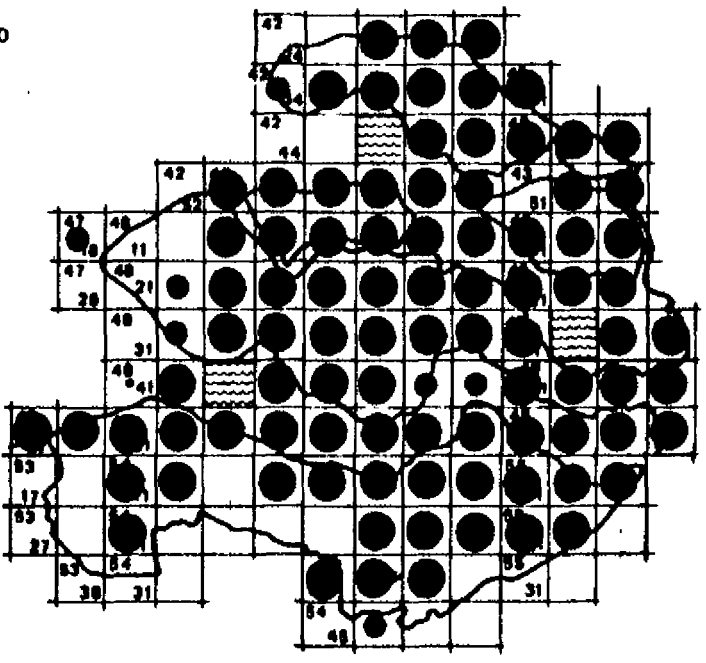

STORMMEEUW, Larus canus, Zeeland: 100-150

De eerste broedgevallen van de Stormmeeuw in Zeeland vonden plaats in de inlagen van Schouwen, waar van 1909 t/m 1930 vrijwel jaarlijks 1 à 2 paar broedden (Braaksma 1964). De belangrijkste broedplaats bevindt zich in de duinen van Schouwen, waar sinds 1926 (6 paar) jaarlijks Stormmeeuwen hebben gebroed. Na een toename tot 1951 (40 paar) was hier weer een afname tot in de 60-er jaren (1962 10 paar)(Braaksma 1964). Vanaf ongeveer 1965 nam het aantal broedparen hier weer jaarlijks toe en in 1976 broedden er ongeveer 115 paar (med. A. van Haperen). Andere broedplaatsen in Zeeland zijn het Zwin (1924 1 paar; Braaksma 1964) het Veerse Meer (v.a. 1968 jaarlijks enkele paren; Lebret 1972), Saeftinge (v.a. 1969 1-3 paar; Sponselee en Buise 1975), de platen in de Grevelingen (v.a. 1973 enkele paren) en de werkeilanden in de Oosterschelde (1977 3 paar).

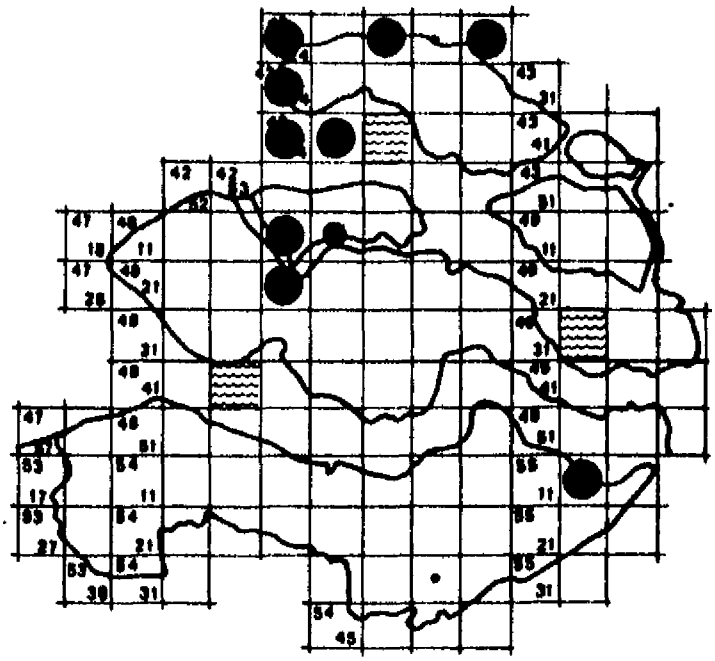

ZILVERMEEUW, Larus argentatus, Zeeland: 8000-16000

De Zilvermeeuw is de laatste jaren in Zeeland als broedvogel toegenomen. De grootste en oudste kolonie bevindt zich in de duinen van Schouwen, waar in 1926/1927 enige honderden, in 1938 5000 (Haverschmidt 1942) en in 1977 4 à 5000 paar broedden. Sinds 1947 broedt de Zilvermeeuw jaarlijks in toenemend aantal in Saeftinge (1976 4000 paar, Neve 1976). Afgezien van enige verspreide historische broedgevallen is de enige andere historsche broedplaats in de duinen van Walcheren, waar hoogstens enige tientallen paren broeden. Meer recente vestigingen vonden plaats op een vrij groot aantal plaatsen, o.a. op de platen in Veerse Meer en Grevelingen, op Tholen en Sint Philipsland, op de werkeilanden in de Oosterschelde, in het Sloegebied en op enkele schorren aan de noordkust van de Westerschelde. In 1977 broedden in Zeeland ongeveer 10000 paar Zilvermeeuwen.

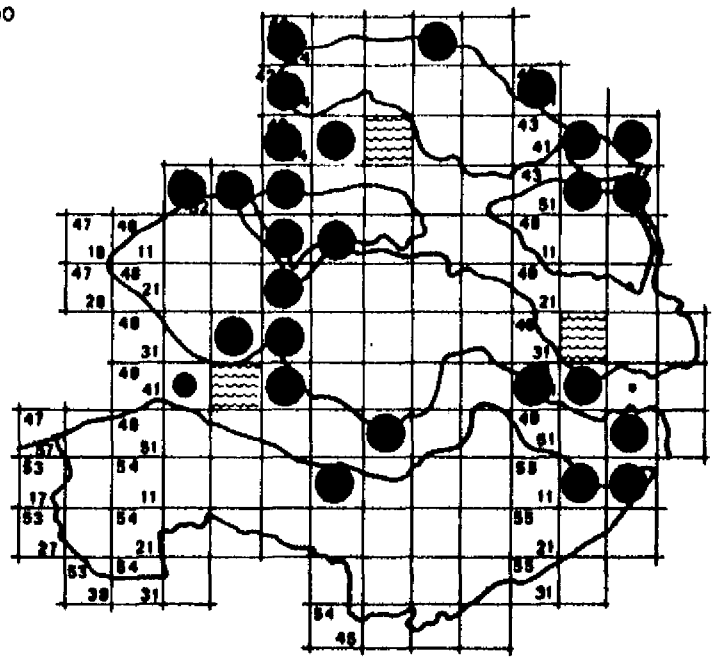

KLEINE MANTELMEEUW, Larus fuscus, Zeeland: 250-500

De Kleine Mantelmeeuw broedt vermoedelijk sinds 1927 bij Haamstede, waar in 1929 3 paar broedden (Haverschmidt 1942). Vooral de laatste tien jaar heeft hier een sterke toename plaatsgevonden en in 1977 broedden hier 4 à 500 paar. De enige andere broedplaats is op de Middelplaten in het Veerse Meer, waar de laatste jaren enkele paren hebben gebroed.

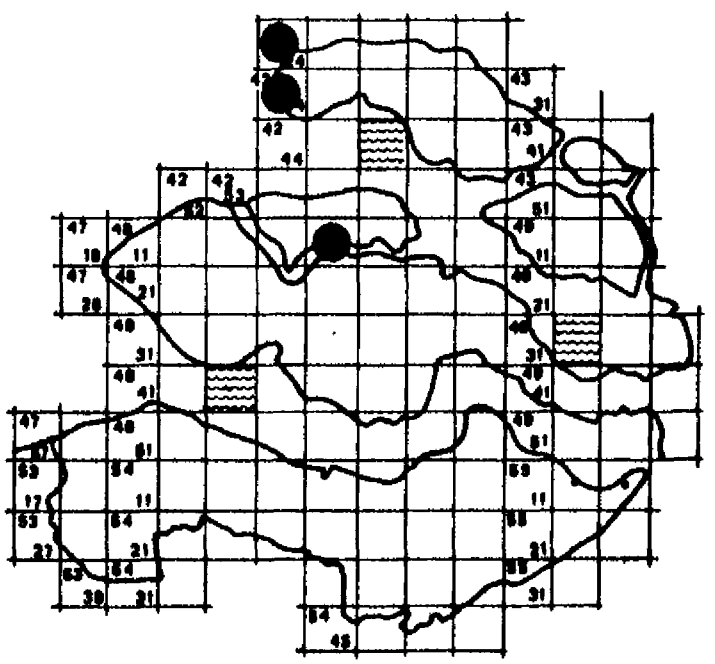

ZWARTKOPMEEUW, Larus melanocephalus, Zeeland: 1-5

Van de Zwartkopmeeuw, die de laatste jaren in toenemende mate in Nederland wordt aangetroffen, zijn in Zeeland meerdere broedgevallen bekend. In 1933, 1934 en 1935 broedde deze soort gepaard met een Kokmeeuw in de inlagen op Schouwen (Vijverberg 1935, Haverschmidt 1942). In 1960 broedden twee paar in Saeftinge (van der Vloet 1961) en in 1971 1 paar (Sponselee 1971). Sinds 1973 broeden hier waarschijnlijk jaarlijks één of enkele paren. In het Belgische deel van het Zwin vond in 1969 en in enkele latere jaren een broedgeval plaats (Lippens 1970). In 1977 broedde deze soort waarschijnlijk ook bij Ellewoutsdijk. Gezien het vrij grote aantal waarnemingen in het voorjaar (o.a. Middelburg, Vlissingen, Kreekrakgebied) is het niet uitgesloten, dat meerdere broedgevallen over het hoofd zijn gezien.

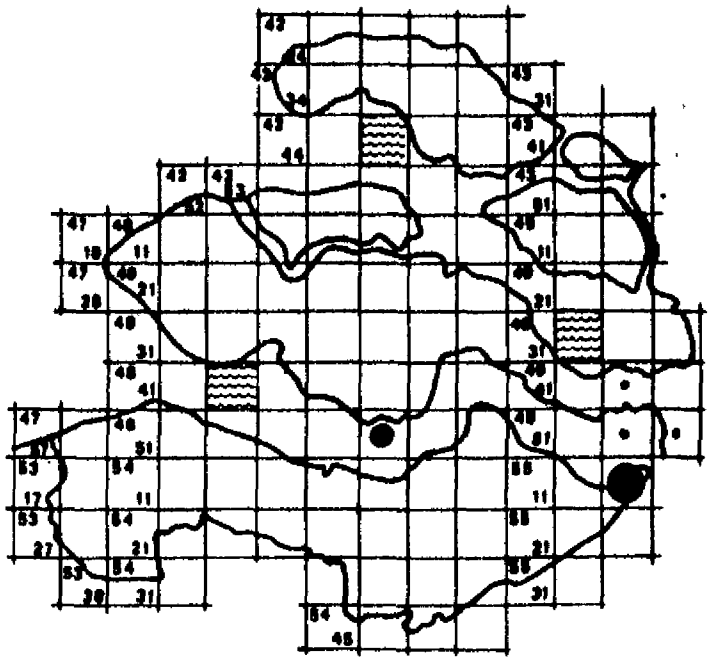

KOKMEEUW, Larus ridibundus, Zeeland: 32000-64000

De Kokmeeuw is vanouds een talrijke broedvogel in Zeeland. Nigler (1962) schat het aantal broedparen in Zeeland in 1961 op 12-18000. In 1977 bedroeg het aantal broedparen meer dan 40000, zodat er een sterke toename heeft plaatsgevonden. De grootste kolonie bevindt zich in Saeftinge, waar in 1976 ongeveer 21000 paar broedden (Neve 1976).

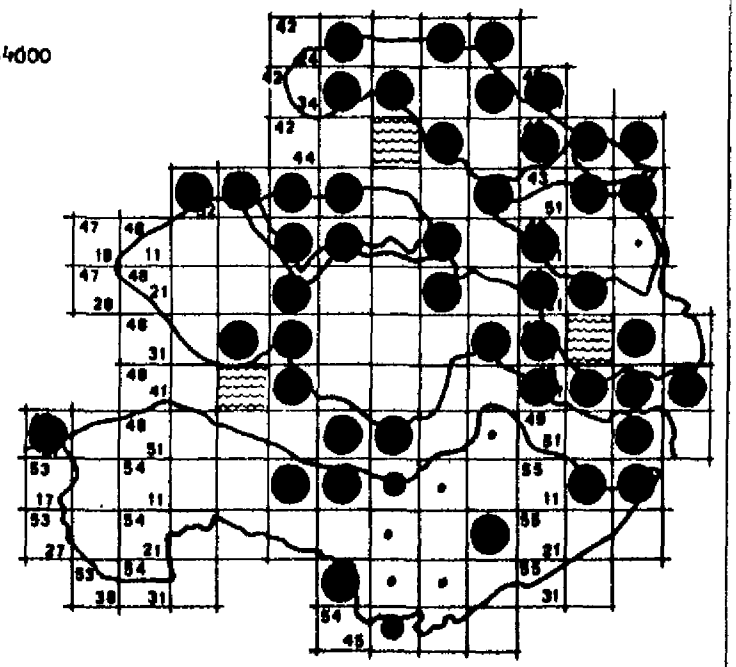

DWERGMEEUW, Larus minutus, Zeeland: 0

Rond 1968 werd bij een onderzoek van dode jongen van de Kokmeeuw afkomstig uit Dijkwater (Schouwen) een dood jong van de Dwergmeeuw aangetroffen (Slob 1974). Hoewel op enkele plaatsen regelmatig Dwergmeeuwen overzomeren zijn later geen broedgevallen bekend geworden.

dit was een kokmeeuw

22-6-75 1+2juv Wijde Braakman - Riemslag.

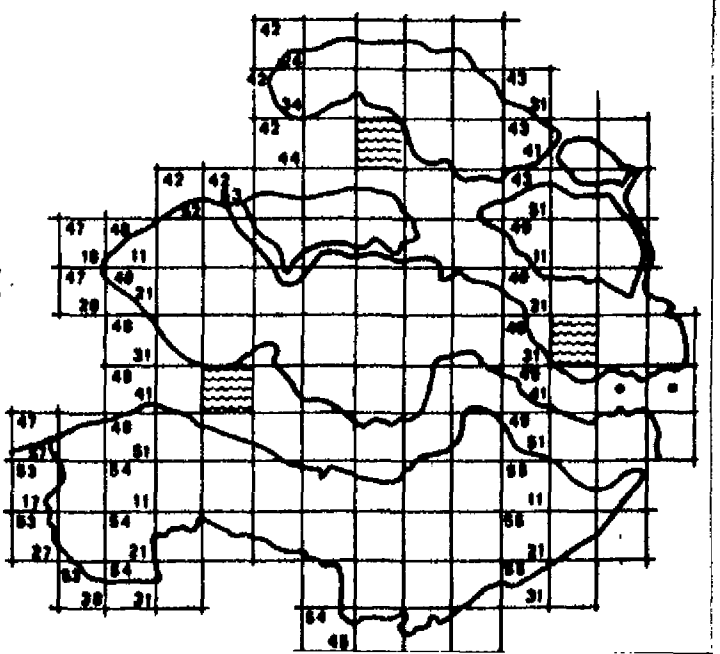

ZWARTE STERN, Chlidonias niger, Zeeland: 0

De enige bekende broedgevallen van de Zwarte Stern in Zeeland zijn in 1954, 1957, 1958 en 1959 resp. 3, 2, 5 en 2 paar aan de Canisvliet (Sponselee en Buise 1975) en in 1957 in de Braakman (Suetens c.s. 1961). In de broedtijd worden soms wel kleine aantallen Zwarte Sterns in Zeeland aangetroffen, maar van broeden is geen sprake.

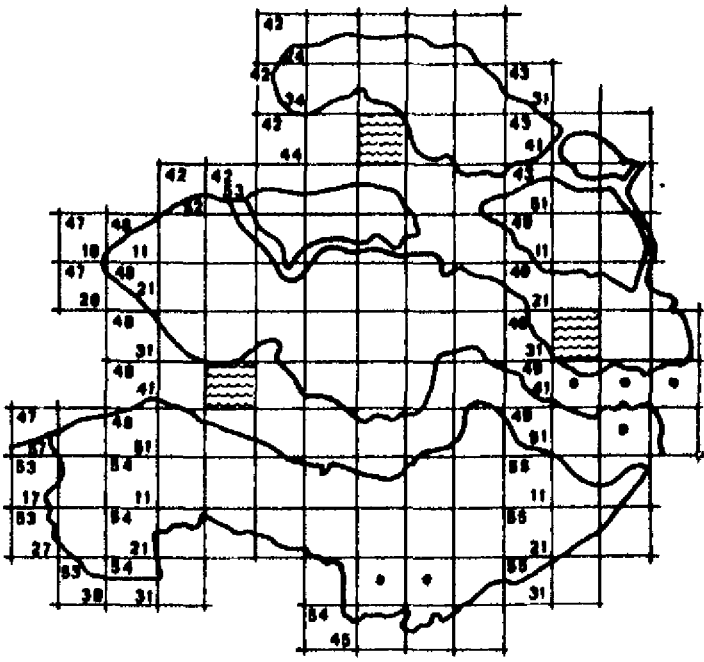

VISDIEF, Sterna hirundo, Zeeland: 1000-2000

Uit de historische gegevens valt af te leiden, dat de Visdief in Zeeland als broedvogel sterk is achteruitgegaan. De broedplaatsen in de duinen en op de stranden van Noord-Beveland (Arenthals 1918) en Schouwen (o.a. 100 paar in 1934; Haverschmidt 1942) zijn geheel verdwenen. In andere, voorheen zeer grote kolonies is een sterke teruggang van de aantallen opgetreden. Zo broedden er rond 1930 duizenden paren in de inlagen van Schouwen, voor de inpoldering 800 paar in de Braakman. (Suetens c.s. 1961), in 1956 vele honderden op het Noord-Sloe, de Kaloot en Saeftinge (Braakama 1958). Rond 1955 werd het aantal broedparen in Zeeland nog geschat op minimaal 3500 (Braakema 1958). In 1971 resteerden hiervan slechts 700 paar (Osieck 1972). Gelukkig heeft de laatste jaren weer enige vooruitgang plaatsgevonden, zodat er in 1977 weer ca. 1700 paar broedden. De grootste kolonies bevinden zich in het Veerse Meer, in de inlagen van Schouwen in in Saeftinge. Voorts broeden op een groot aantal plaatsen nog kleinere aantallen Visdieven.

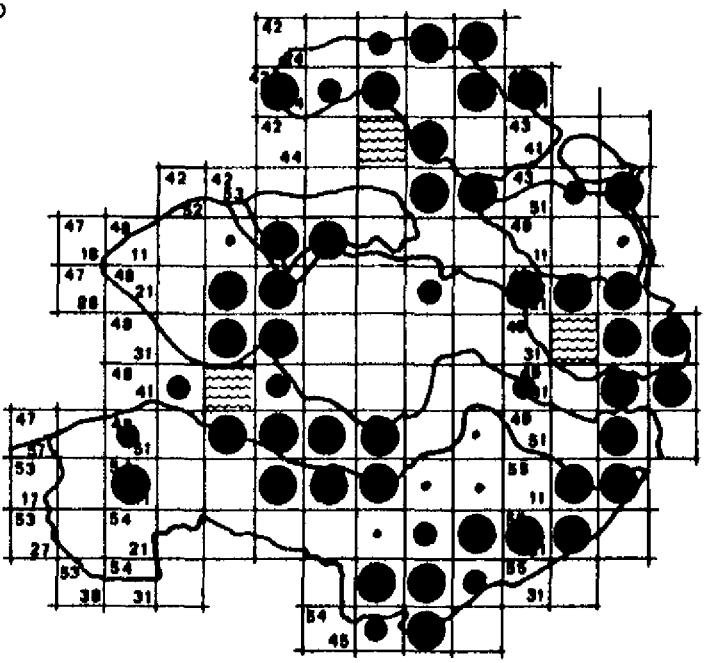

NOORDSE STERN, Sterna paradisaea, Zeeland: 100-150

Haverschmidt (1934) vermeldt, dat de Noordse Stern vanaf 1903 op Schouwen broedt. In 1933 waren er 60 paar in de Flauwersinlaag en enkele paren bij Ellemeet. Vleugel c.s. (1948) noemen deze soort op Zuid-Beveland zeer zeldzame broedvogel bij de Oosterschenge en op de Kaloot. In 1958 vond een broedgeval plaats in de Braakman (Suetens c.s. 1961). De laatste jaren zijn op meerdere plaatsen broedgevallen vastgesteld. Het is echter de vraag of het hier werkelijk nieuwe vestigingen betreft of dat deze tot nu toe onopgemerkt zijn gebleven. De grootste aantallen broedden in 1977 in de inlagen van Schouwen (35 paar), bij Ellewoutsdijk (30 paar) en in het Veerse Meer (15 paar).

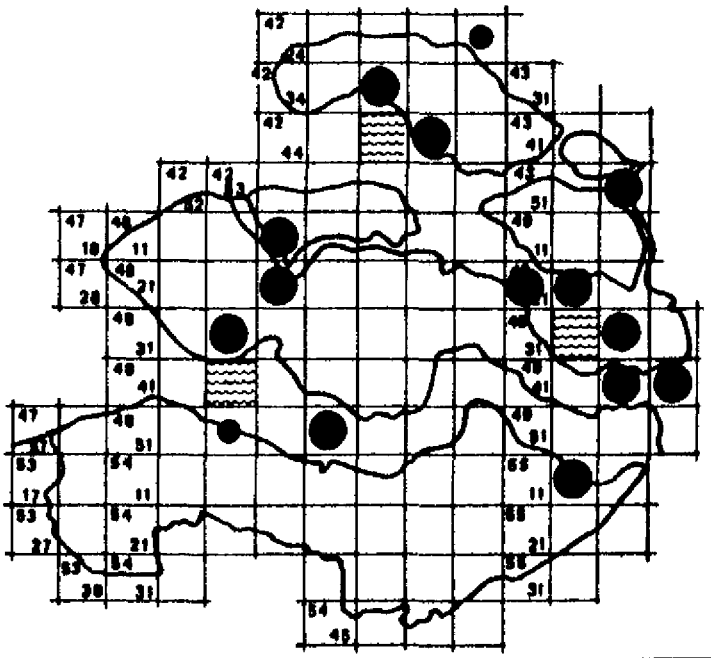

DWERGSTERN, Sterna albifrons, Zeeland: 50-100

Hoewel de broedpopulatie van de Dwergstern in Nederland is achteruitgegaan van 1000 paar rond 1950 tot 150-200 paar in 1972 (Rooth 1974) lijken de aantallen in Zeeland tamelijk stabiel te zijn gebleven. Wel treedt een sterke wisseling op van de broedplaatsen. De "natuurlijke" broedplaatsen zijn voor een groot deel verdwenen of ongeschikt geworden. Zo broedden er vroeger regelmatig Dwergsterns op de stranden en in de duinen van Schouwen, Noord-Beveland en Walcheren. Op de Kaloot broedden rond 1945 50-60 paar en in het Noord-Sloe 6-7 paar.(Vleugel c.s. 1948). Op Schouwen broeden vanouds Dwergsterns in de inlagen. De laatste jaren zijn de aantallen hier echter zeer gering. Nieuwe biotopen ontstonden na afsluiting van de Braakman (1954-1958 20-40 paar; Suetens 1961), het Veerse Meer (o.a. 65 paar in 1969; Lebret 1972) en de Grevelingen (1972-1977 maximaal 80 paar), waar op de permanent drooggevallen delen de Dwergsterns een (tijdelijk) geschikt broedterrein vonden. In de Braakman broeden inmiddels geen Dwergsterns meer en in het Veerse Meer hoogstens enkele paren. In de Grevelingen hebben de Dwergstern zich geconcentreerd op de Hompelvoet (Z.H.). Sinds 1971 broeden jaarlijks tot 10 paar op de opgespoten terreinen in het Sloegebied (Joosse 1971). Ook bij Sint Philipsland en op de Molenplaat broeden Dwergstern op opgespoten terrein. Op de Hoge Platen in de Westerschelde broedden in 1977 minimaal 40 paar, waarvan de meeste nesten helaas wegspoelden. De totale populatie in het deltagebied bedraagt ongeveer 150 paar, waarvan de helft in Zeeland broedt.

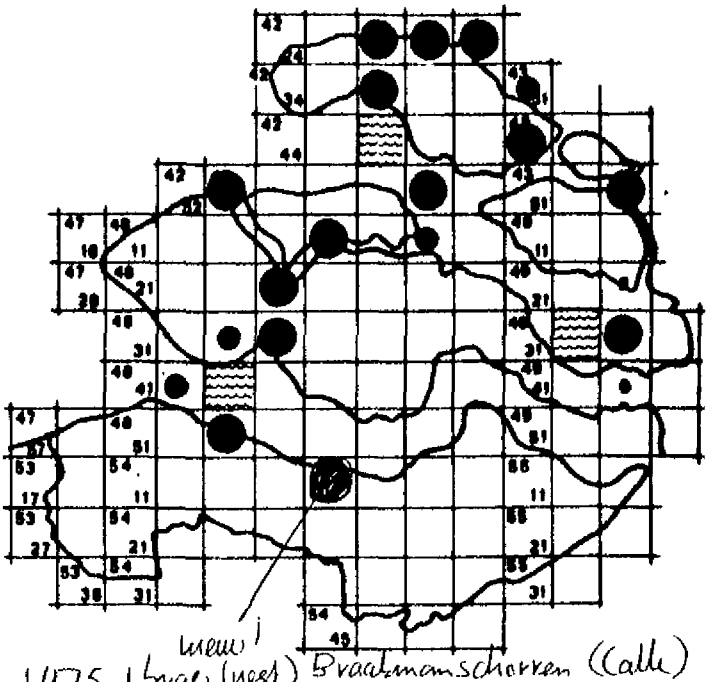

GROTE STERN, Sterna sandvicensis, Zeeland: 1-5

De Grote Stern is als broedvogel in Nederland afgenomen van 25000-40000 paar in 1940-1957 tot 4-5000 paar in de laatste jaren (Rooth 1974). In Zeeland was de Grote Stern vroeger broedvogel in de duinen en op het strand van Noord-Beveland (Arenthals 1918), in de inlagen van Schouwen (1925 enkele duizenden, 1934 minstens 100 paar (Haverschmidt 1942), 1960 50 paar (Sterna)) en in het Veerse Meer (1954-1960 max. 300 paar, Lebret 1962). Incidentele broedgevallen vonden plaats in de Braakman (1949 en 1950 60 paar, Suetens c.s. 1961), vermoedelijk in Saeftinge (1946 en 1948, Sponselee en Buise 1975) en in Rammekenshoek op Walcheren (1957 2 paar, Smulders en Joosse 1969). De laatste jaren broeden nog slechts enkele paren in de inlagen van Schouwen en in 1975 enkele paren in Rammekenshoek. In de Grevelingen bevindt zich op de Hompelvoet (Z.H.) een flinke kolonie, die in 1977 1200 paren telde (med. J. Beijersbergen).

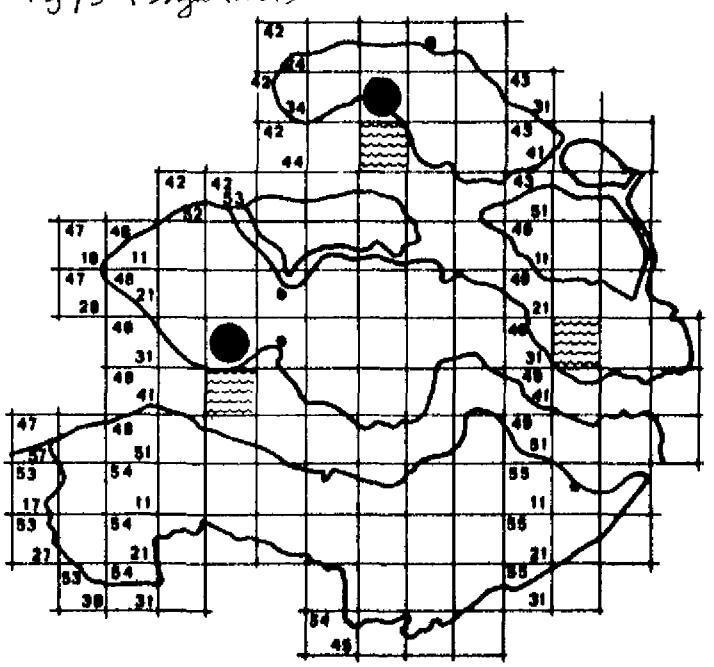

HOLENDUIF, Columba oenas, Zeeland: 500-1000

Haverschmidt (1942) vermeldt dat de Holenduif zich sinds het midden van de 19e eeuw sterk heeft uitgebreid in Nederland en in 1934 broedde in een nestkast bij Oosterland (Schouwen) en verder bij Domburg en op Noord-Beveland. Rond 1945 was de Holenduif op Zuid-Beveland vrij algemeen, hoewel deze hier in 1912-1920 zeldzaam was of ontbrak (Vleugel c.s. 1948). Thans broeden door geheel Zeeland Holenduiven in boomholten, nestkasten en konijneholen. Enkelaar (1967) vermeldt een achteruitgang in West-Zeeuws Vlaanderen door het verdwijnen van Knotbomen.

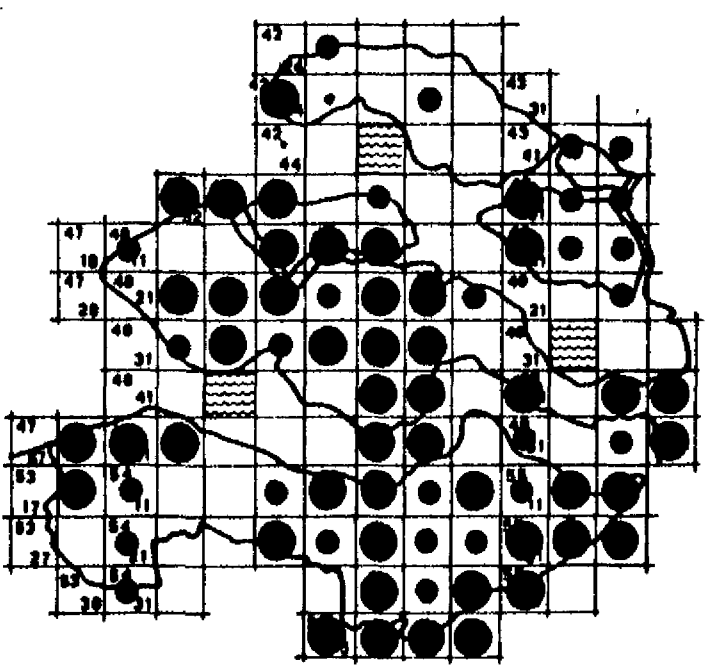

HOUTDUIF, Columba palumbus, Zeeland: 8000-16000

Voor zover bekend is de Houtduif in Zeeland altijd een talrijke broedvogel geweest. Gegevens over voor- of achteruitgang ontbreken.

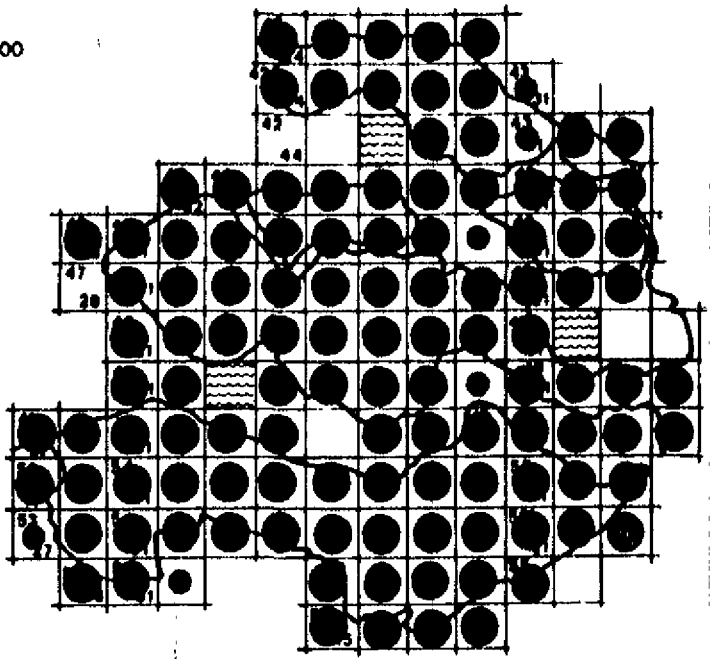

TORTELDUIF, Streptopelia turtur, Zeeland: 1000-2000

De Turteldulf is in de gehele provincie Zeeland een vrij talrijke broedvogel. Over voor- of achteruitgang is niets bekend.

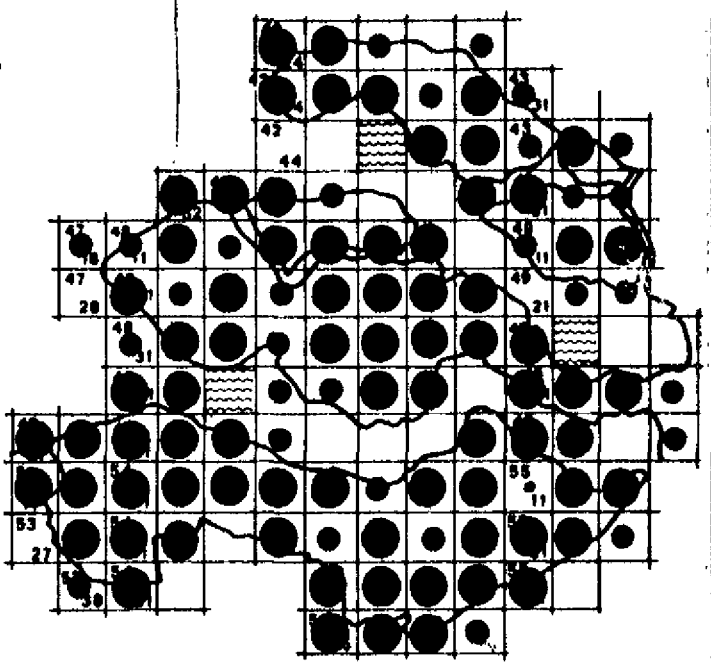

TURKSE TORTEL, Streptopelia decaocto, Zeeland: 1000-2000

De Turkse Tortel broedt na een explosieve uitbreiding in noordwoostelijke richting sinds 1950 in Nederland (C.N.A. 1970). In Zeeland werden de eerste waarnemingen verricht in 1953 op Walcheren, waar toen mogelijk reeds broedgevallen plaatsvonden (Smulders en Joosse 1969) en in West-Zeeuws Vlaanderen, waar de soort in 1956 voor het eerst broedde (Enkelaar 1967). In 1957 werden de eerste broedgevallen vastgesteld op Schouwen (Sterna) en in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975). Sindsdien zijn de aantallen voortdurend toegenomen en tegenwoordig broedt de Turkse Tortel verspreid door de gehele provincie.

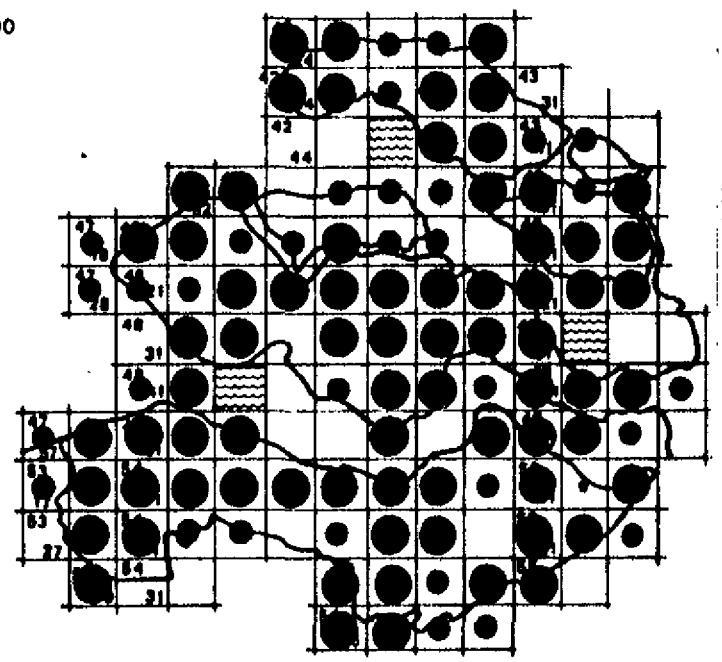

KOEKOEK, Cuculus canorus, Zeeland: 1000-2000

Gezien het grote aanbod van potentiële waardvogels als b.v. Graspieper, Kleine Karekiet en Gele Kwikstaart, is het niet verwonderlijk dat de Koekoek in Zeeland in vrij groot aantal voorkomt. Over voor- of achteruitgang is niets bekend.

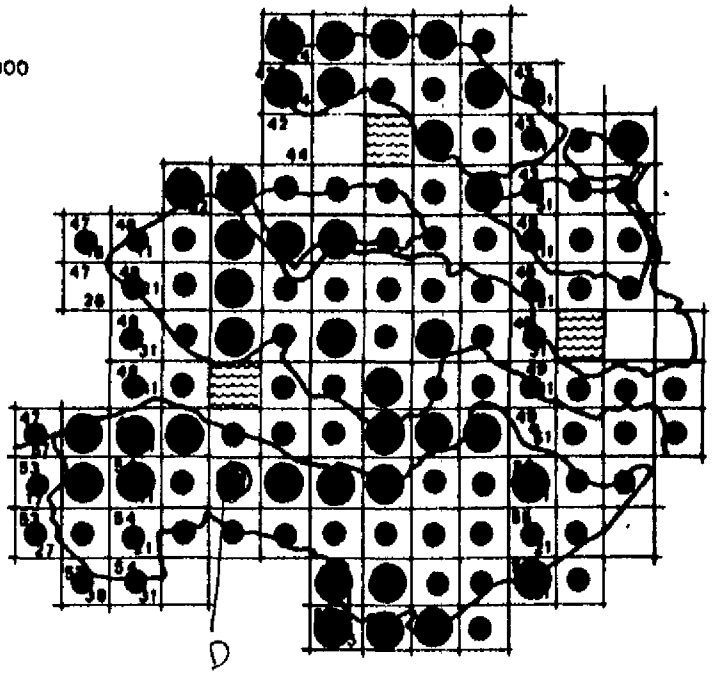

KERKUIL, Tyto alba, Zeeland: 25-50

Braakema (1976) vermeldt dat de Kerkuil voor 1963 behalve op Tholen en Sint Philipsland door geheel Zeeland als broedvogel voorkwam met 150-300 paar. In de jaren 1969-1974 waren dit slechts 12-27 paar, hetgeen een achteruitgang betekent van 91 %. De Kerkuil is een vrij moeilijk te inventariseren soort en wordt vaak niet opgemerkt. Een intensieve controle van potentiële broedplaatsen heeft de laatste jaren vrij veel nieuwe broedgevallen opgeleverd. Ook heeft de plaatsing van nestkasten enige positieve invloed gehad. In 1977 werd de broedpopulatie van de Kerkuil in Zeeland geschat op 35-45 paar.

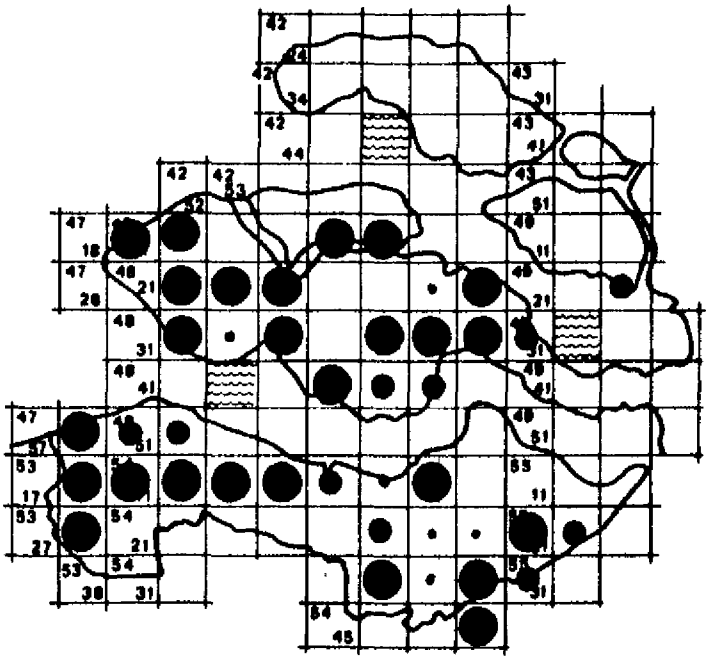

STEENUIL, Athene noctua, Zeeland: 250-500

Arenthals (1918) noemt de Steenuil op Noord-Beveland vrij algemeen. Op Schouwen broeden nog enkele paren in de binnenduinrand. Op Tholen, Sint Philipsland en Noord-Beveland komt de Steenuil thans waarschijnlijk niet (meer) voor. Op Walcheren was de soort voor 1940 vrij algemeen. Na 1943 volgde sterke achteruitgang, o.a. door de inundatie. Daarna steeg het aantal broedparen en in de jaren 1959- 1960 werd wederom een hoogtepunt bereikt. Vervolgens ging het hier bergafwaarts en van de zeker tien broedgevallen in 1966 (Smulders en Joosse 1969) resteerden er in 1977 hoogstens drie. Vleugel c.s. (1948) noemen de Steenuil op Zuid-Beveland vrij algemeen, een aanduiding die tegenwoordig zeker niet meer van toepassing is. In Zeeuws Vlaanderen heeft de soort zich het best kunnen handhaven en intensieve inventarisaties hebben zelfs een veel groter aantal broedplaatsen opgeleverd dan vroeger mogelijk werd geacht.

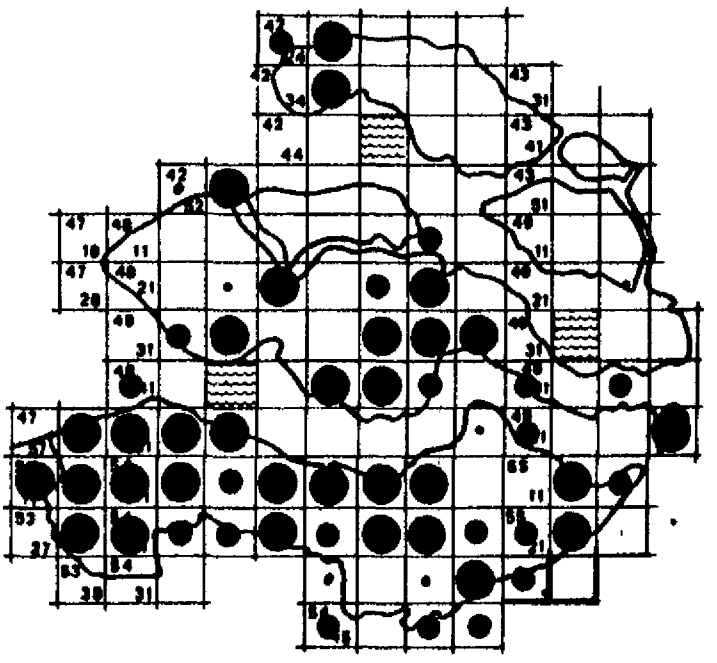

BOSUIL, Strix aluco, Zeeland: 0

Hoewel Haverschmidt (1942) de Bosuil als broedvogel van Zuid-Beveland vermeldt, is het twijfelachtig of de Bosuil ooit in Zeeland heeft gebroed. T.G. de Vries vermeldt in het Orgaan van de C.N.V. 4:158 het algemeen voorkomen van de Bosuil en een broedgeval in 1930 op Zuid-Beveland. De juistheid van deze mededeling wordt door Vleugel c.s. (1948) sterk in twijfel getrokken. Op Walcheren werden in 1965 en 1966, ook in de broedtijd, in de noordwestelijke binnenduinrand op verschillende plaatsen Bosuilen gezien en gehoord (Smulders en Joosse 1969). De laatste jaren zijn in de broedtijd Bosuilen gehoord op Schouwen, in Rammekenshoek en bij Hulst. Broeden lijkt echter uitgesloten. Het is merkwaardig dat de Bosuil als broedvogel ontbreekt, gezien de aanwezigheid van op het oog zeer geschikt biotoop. In Zuid-Holland bereikt de Bosuil zeer hoge dichtheden in vrijwel identieke binnenduinrandbossen als op Schouwen en Walcheren te vinden zijn.

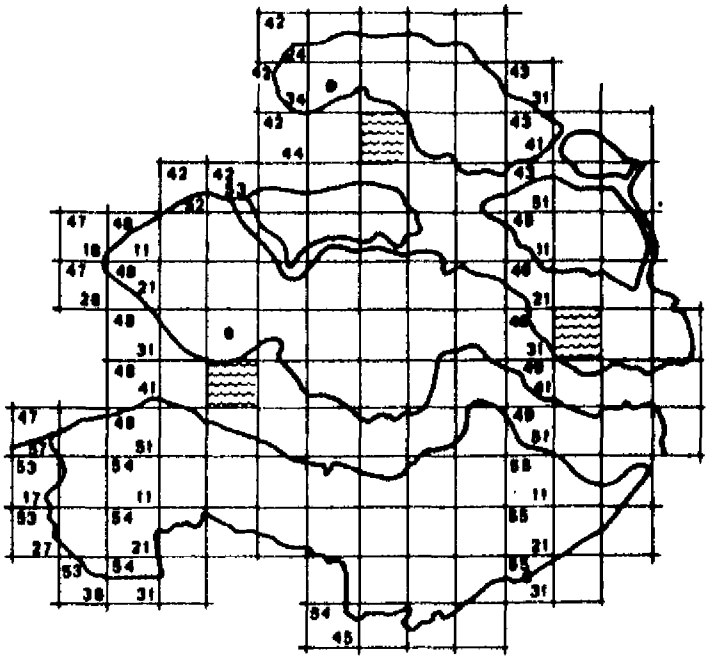

RAMSUIL, Asio otus, Zeeland: 50-100

Uit de opmerking van Vleugel c.s. (1948), die het ontbreken van de Ransuil op Zuid-Beveland noemen, van Enkelaar (1967), die in West-Zeeuws Vlaanderen slechts één broedplaats noemt en van Sponselee en Buise (1975), die de soort zeer schaars en toenemend noemen in Oost-Zeeuws Vlaanderen, valt af te leiden, dat de Ransuil de laatste tijd is toegenomen. Hoewel de soort vroeger mogelijk vaak over het hoofd is gezien, is deze toename waarschijnlijk reëel. Het plaatsen van nestkasten, alsmede de toename van Ekster en Zwarte Kraai, zal op deze soort ongetwijfeld een positieve invloed hebben gehad.

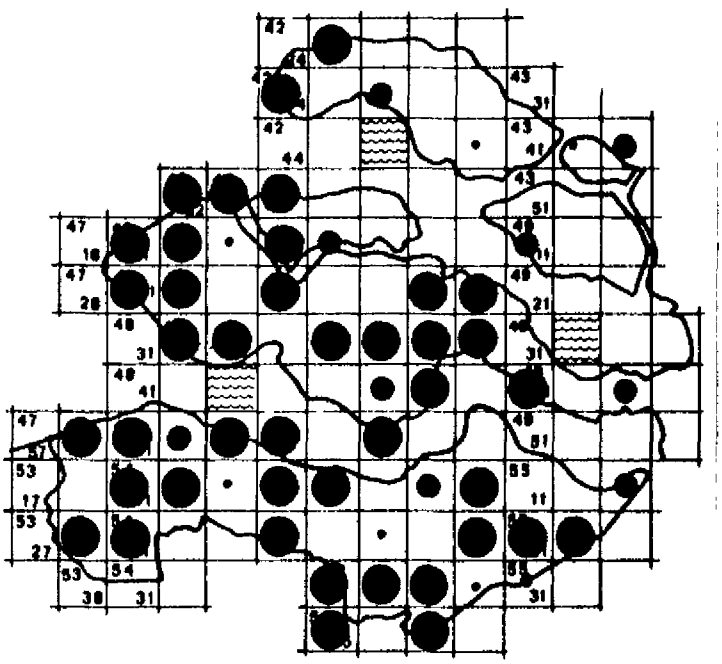

VELDUIL, Asio flammeus, Zeeland: 10-25

De Velduil wordt voor 1973 als broedvogel vermeldt van Schouwen (1956, Sterna), in de Braakman (1953, Suetens c.s. 1961), het Zwin en de Zwarte Polder (Enkelaar 1967) en het Veerse Meer (Lebret 1972). De laatste jaren zijn op diverse nieuwe plaatsen broedgevallen geconstateerd, hoewel niet alle broedplaatsen jaarlijks bezet zijn. Sinds 1973 broeden er ieder jaar 10-15 paar in Zeeland.

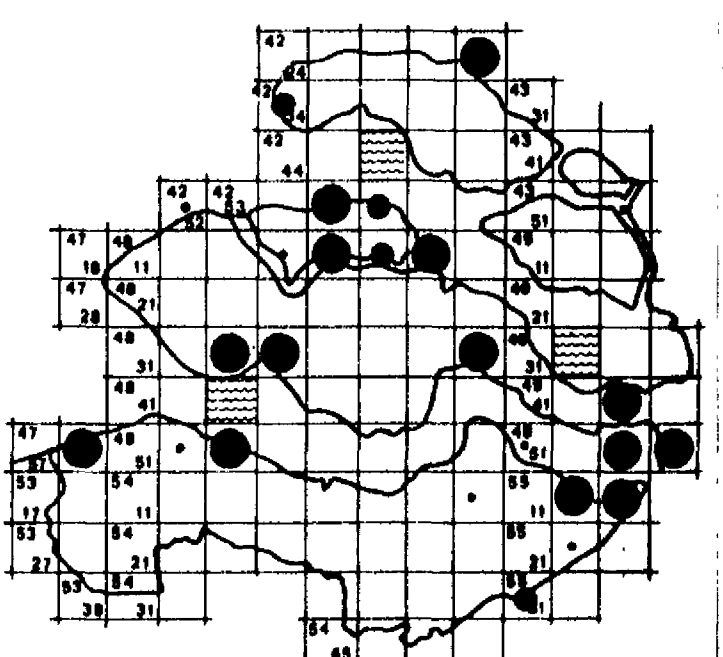

NACHTZWALUW, Caprimulgus europaeus. Zeeland: 0-1?

In 1959 en 1960 broedde de Nachtzwaluw mogelijk bij Valkenisse op Walcheren (Smulders en Joosse 1969). In 1959 vond een broedgeval plaats bij Haamstede op Schouwen (Sterna). Tot rond 1960 was de Nachtzwaluw broedvogel op voormalig fort Moerepui te Zanddorpe en bij Kloosterzande. Tot 1965 broedde de soort regelmatig bij Sint-Jansteen in Oost-Zeeuws Vlaanderen, waar ook de laatste jaren nog Nachtzwaluwen werden gezien (Sponselee en Buise 1975). In 1974 werd een nest gevonden bij Vrouwenpolder, terwijl ook uit andere delen van het duingebied van Walcheren waarnemingen bekend zijn.

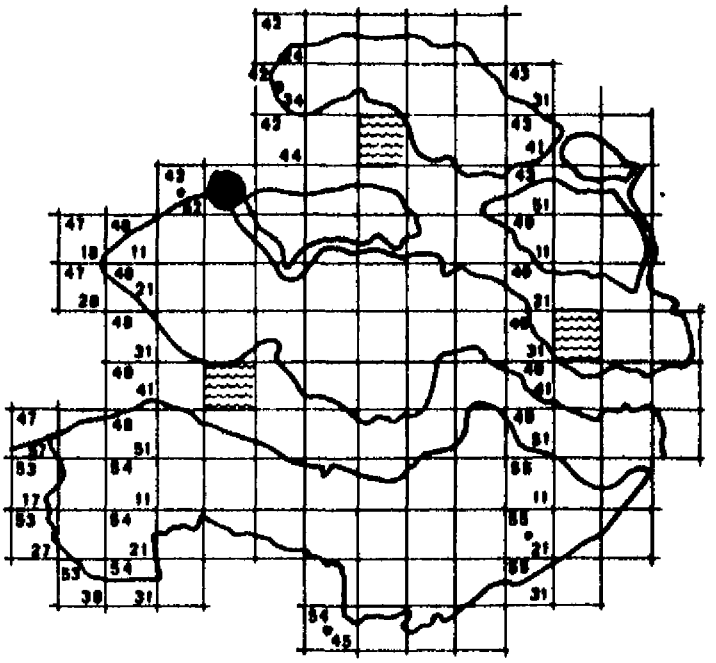

GIERZWALUW, Apus apus. Zeeland: 2000-4000

De Gierzwaluw is in Zeeland een talrijke broedvogel in de oudere kernen van steden en dorpen. Ongetwijfeld hebben de verwoestingen in 1944 en 1953 een afname van de broedgelegenheid veroorzaakt.

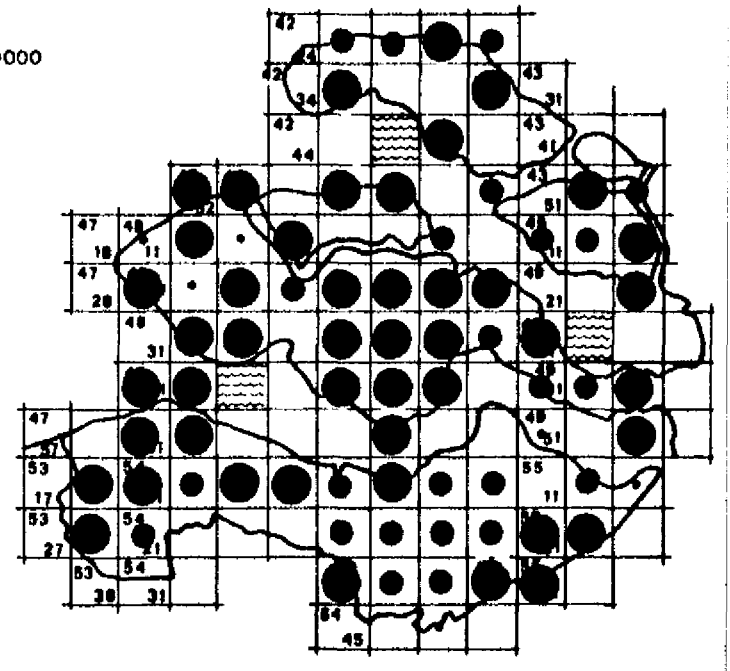

IJSVOGEL, Alcedo atthis. Zeeland: 1-5

De IJsvogel is in Zeeland waarschijnlijk altijd een zeer schaarse broedvogel geweest. Op Schouwen zijn voor de 2e wereldoorlog enkele broedgevallen bekend. In 1973 broedde hier een paar in een caisson bij Zonnemaire. Van Sint Philipsland, Tholen en Walcheren zijn geen broedgevallen bekend. Op Noord-Beveland broedde in 1975 een paar bij Kortgene. Op Zuid-Beveland zijn twee broedplaatsen bekend. In West-Zeeuws Vlaanderen vond het laatste broedgeval plaats in 1958 bij Schoondijke. Hiervoor waren ook broedgevallen bekend van IJzendijke en Groede (Enkelaar 1967). In Oost-Zeeuws Vlaanderen was de IJsvogel volgens Sponselee en Buise (1975) verdwenen. De laatste jaren zijn hier weer op verschillende plaatsen broedgevallen geconstateerd. Na een zeer sterke afname na de strenge winter 1962-1963 heeft de IJsvogel populatie in Nederland zich langzaam hersteld en telde in 1975 275-350 paar (Meininger c.s. 1977), waarvan 5-7 paar in Zeeland. In de winter 1975-1976 was er een vorstperiode van enkele weken, waardoor veel IJsvogels omkwamen. In 1976 resteerden in Nederland slechts 90-140 paar (Meininger c.s. 1977), waarvan 2-4 in Zeeland. Ook in 1977 broedden slechts enkele paren in Zeeland. Door het creëren van kunstmatige nestgelegenheid, hetgeen reeds op enkele plaatsen in Zeeland is gebeurd, is het mogelijk het broeden van de IJsvogel te stimuleren.

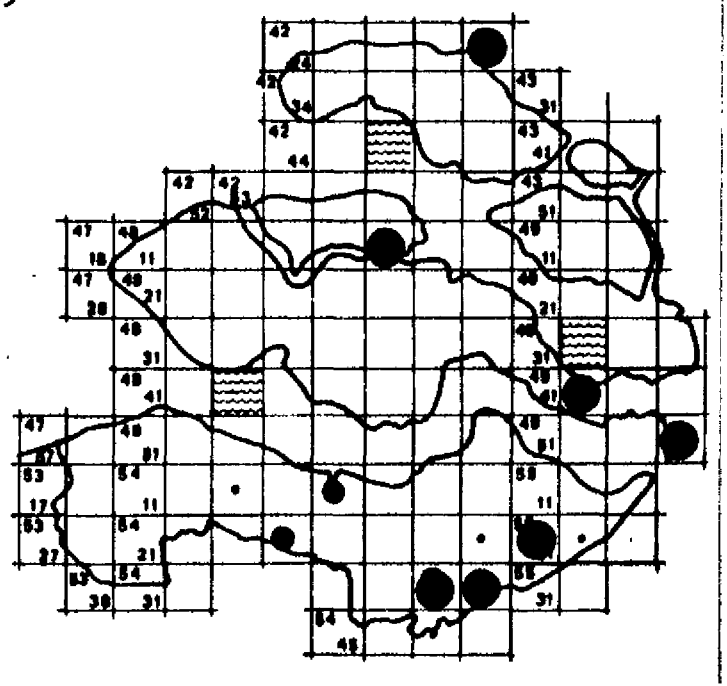

HOP, Upupa epops. Zeeland: 0

Vlak na de 2e wereldoorlog broedde een paar Hoppen nabij Vlissingen en enkele jaren daarna bij Valkenisse (Smulders en Joosse 1969). In 1953 broedde een paar in een bunker in de Kievitepolder in West-Zeeuws Vlaanderen (Enkelaar 1967). De Hop is tegenwoordig een zeer zeldzame zomergast in Zeeland.

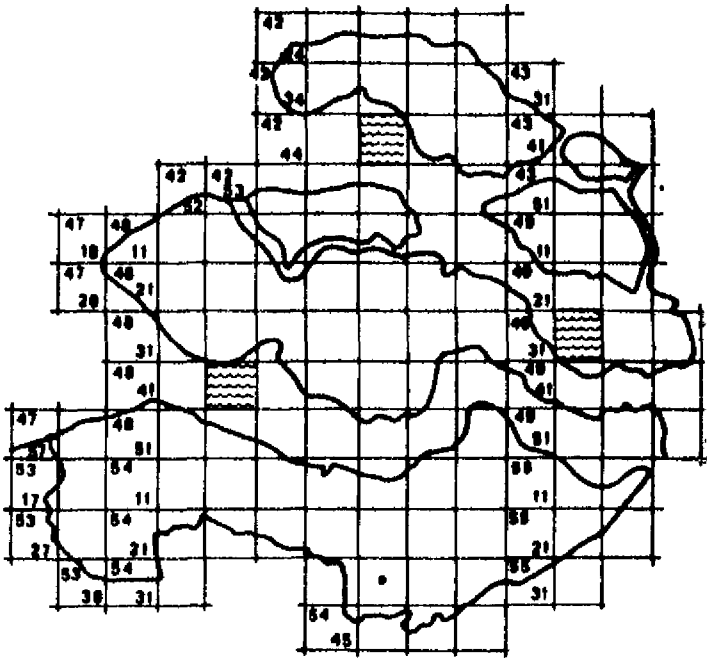

GROENE SPECHT, Picus viridis. Zeeland: 25-50

Op Schouwen-Duiveland en op Walcheren is de Groene Specht als broedvogel beperkt tot de duingebieden. Volgens Vleugel c.s. (1948) ontbrak deze soort op Zuid-Beveland. De laatste jaren zijn hier enkele broedgevallen bekend geworden. In Zeeuws Vlaanderen gaat de Groene Specht door het vellen van oude bomen en hoogstamboomgaarden achteruit (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1971).

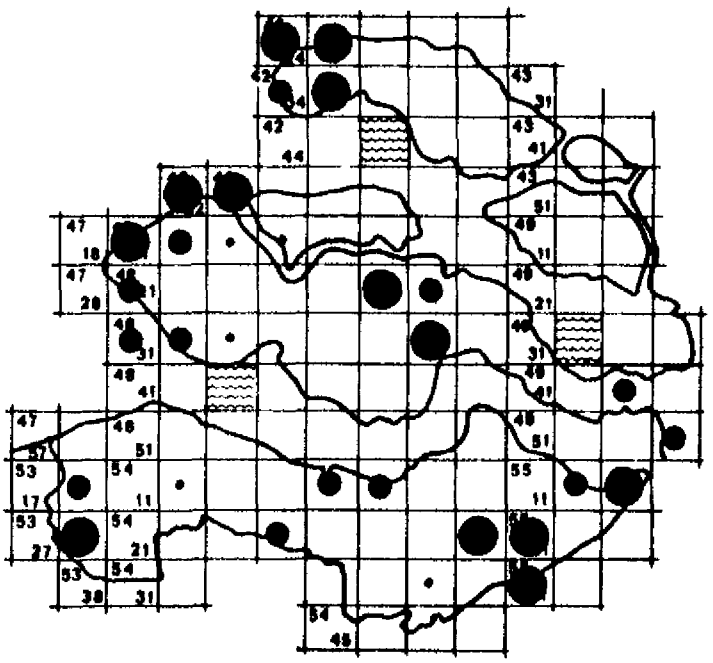

ZWARTE SPECHT, Dryocopus martius. Zeeland: 0-1

De Zwarte Specht breidt zijn broedgebied in Nederland in westelijke richting uit. In het broedseizoen van 1966 werd deze soort regelmatig gezien bij Domburg. Er kon echter geen broedgeval vastgesteld worden (Smulders en Joosse 1969). De laatste jaren werd op twee plaatsen in Zeeuws Vlaanderen een waarschijnlijk broedgeval vastgesteld. Gezien de zeer beperkte hoeveelheid geschikt biotoop is het niet waarschijnlijk dat de Zwarte Specht in Zeeland ooit een algemene soort zal worden.

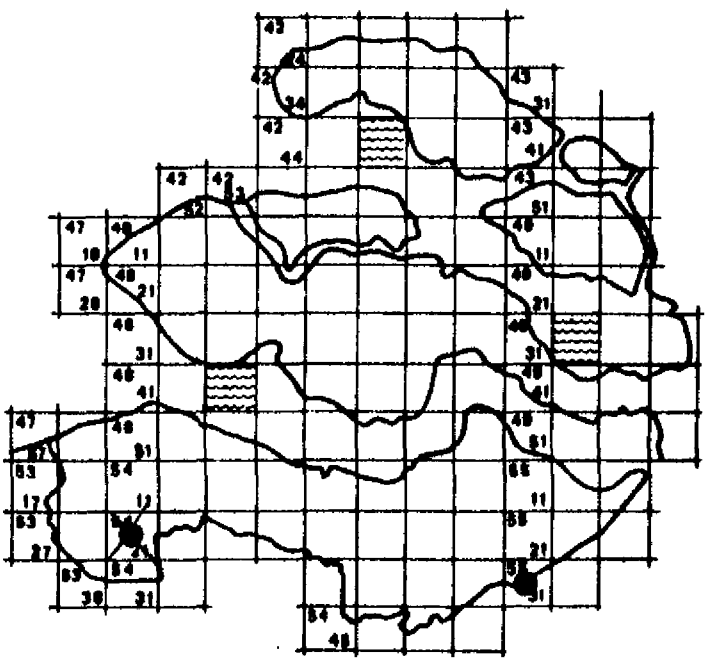

GROTE BONTE SPECHT, Dendrocopos major, Zeeland: 100-150

De Grote Bonte Specht broedt verspreid door de gehele provincie in duinbossen, tuinen, parken, boomgaarden en in bomenrijen langs wegen. Op Zuid-Beveland was deze soort voor 1940 zeldzaam, maar is later toegenomen (Vleugel c.s. 1948). Ook in Oost-Zeeuws Vlaanderen heeft waarschijnlijk een toename plaatsgevonden (Sponselee en Buise 1975).

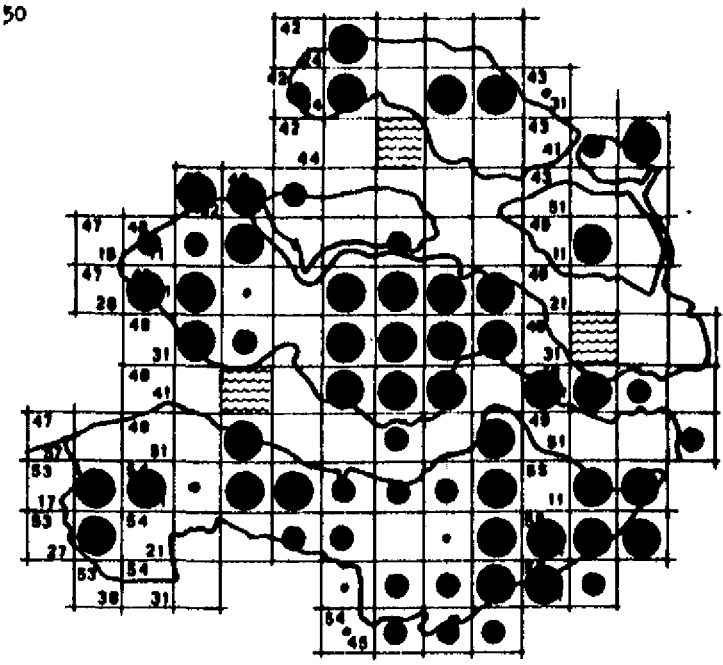

KLEINE BONTE SPECHT, Dendrocopos minor, Zeeland: 1-5

De Kleine Bonte Specht is in Zeeland slechts bekend als broedvogel van Schouwen-Duiveland en Zeeuws Vlaanderen. Voor Schouwen werd deze soort reeds als broedvogel vermeld in een Sterna van 1956. Nu broedt een enkel paar in de binnenduinrand en mogelijk ook bij Schuddebeurs. In West-Zeeuws Vlaanderen zijn vijf of zes broedplaatsen bekend (Enkelaar 1967), de laatste jaren slechts twee. In Oost-Zeeuws Vlaanderen is één broedgeval bekend bij Axel in 1969.

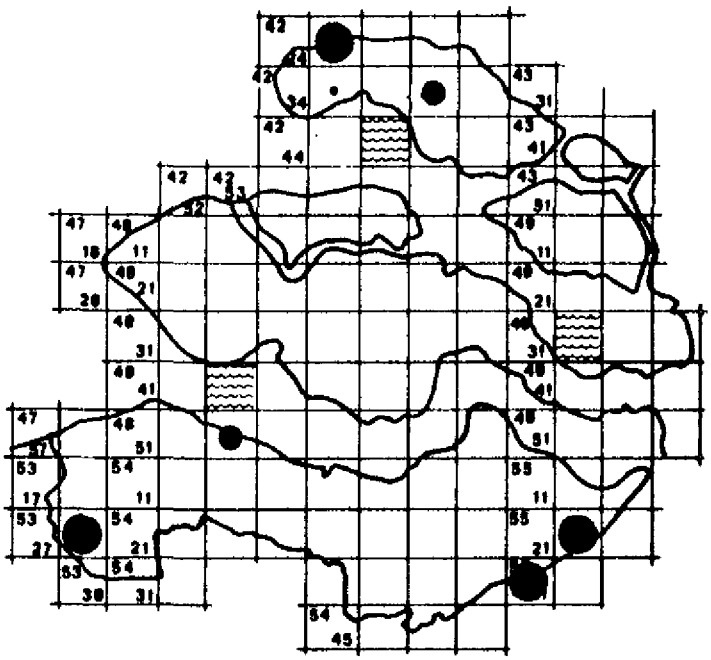

KUIFLEEUWERIK, Galerida cristata, Zeeland: 6-10

De juistheid van de vermelding van Arenthals (1918), dat de Kuifleeuwerik op Noord-Beveland "zeer veel aan de slootkanten" broedde lijkt uitermate twijfelachtig. Op Schouwen broedt waarschijnlijk een enkel paar. Vleugel c.s. (1948) noemen slechts één waarneming voor Zuid-Beveland. De laatste jaren broeden hier enkele paren. In West-Zeeuws Vlaanderen broedt de Kuifleeuwerik sinds lange tijd in Breskens; vroeger ook bij Cadzand en Oostburg (Enkelaar 1967). Van Walcheren en Oost-Zeeuws Vlaanderen zijn slechts enkele waarnemingen bekend en hier ontbreekt de soort als broedvogel. Veldleeuweriken, die b.v. bij opwinding en "wind mee" ook een kuifje hebben, worden soms opgegeven als Kuifleeuweriken.

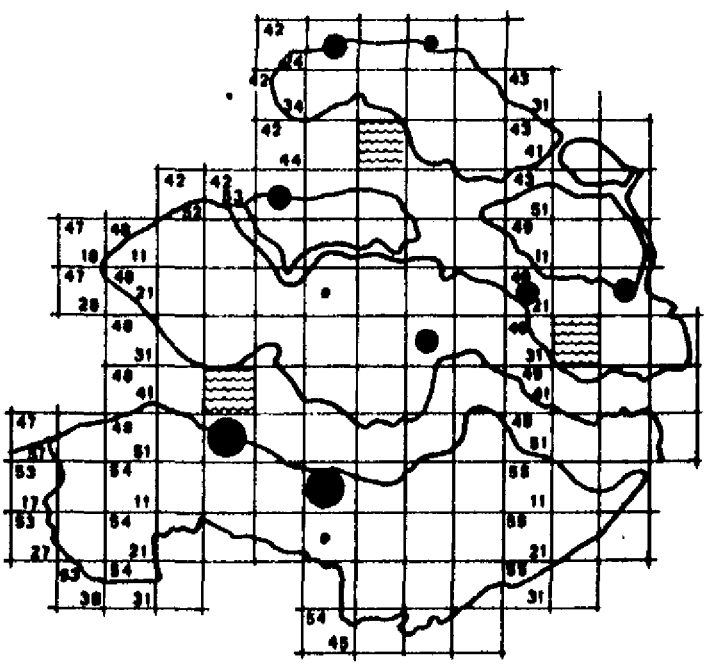

BOOMLEEUWERIK, Lulula arborea, Zeeland: 1-5

De laatste jaren is alleen een zeker broedgeval bekend van de Boomleeuwerik van de duinen op Schouwen. Op Walcheren was de soort volgens Smulders en Joosse (1969) een schaarse broedvogel (6-20 paar) in de duinrand tussen Vlissingen en Vrouwenpolder. Thans is de Boomleeuwerik hier waarschijnlijk geheel verdwenen. Hoewel er uit Zeeuws Vlaanderen geen broedgevallen bekend waren zijn in de laatste jaren in twee blokken in Oost-Zeeuws Vlaanderen waarschijnlijke broedgevallen gemeld.

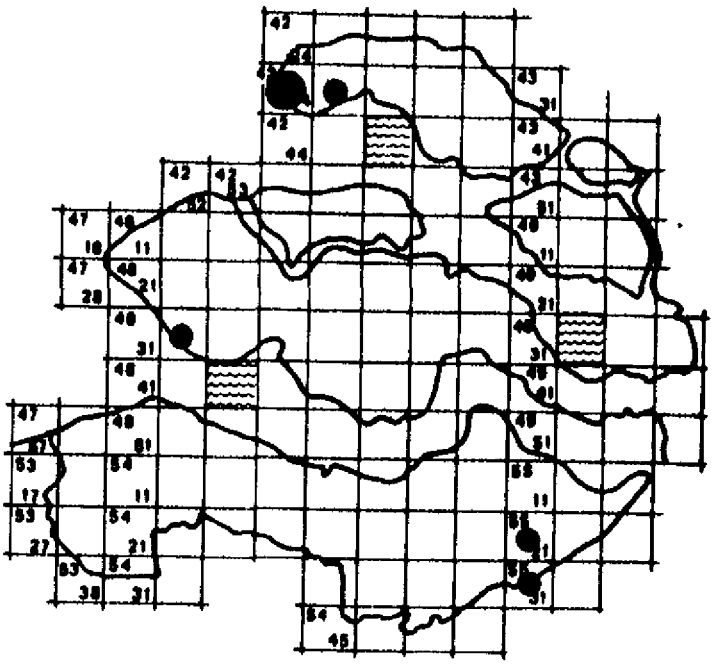

VELDLEEUWERIK, Alauda arvensis, Zeeland: 16000-32000

De Veldleeuwerik is in geheel Zeeland een zeer talrijke broedvogel. Er zijn geen kwantitatieve gegevens voorhanden over voor- of achteruitgang. Enkelaar (1967) vermeldt vooruitgang door uitbreiding van de graszaadteelt.

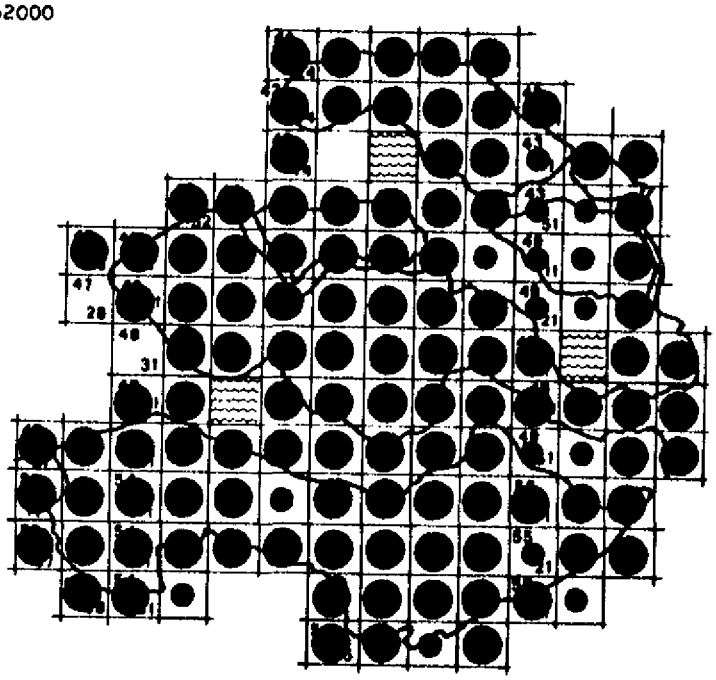

BOERENZWALUW, Hirundo rustica, Zeeland: 4000-8000

De Boerenzwaluw is in de gehele provincie een talrijke broedvogel. In Zeeuws Vlaanderen schijnen de aantallen langzaam af te nemen (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1975). Of deze afname in de gehele provincie optreedt is niet duidelijk.

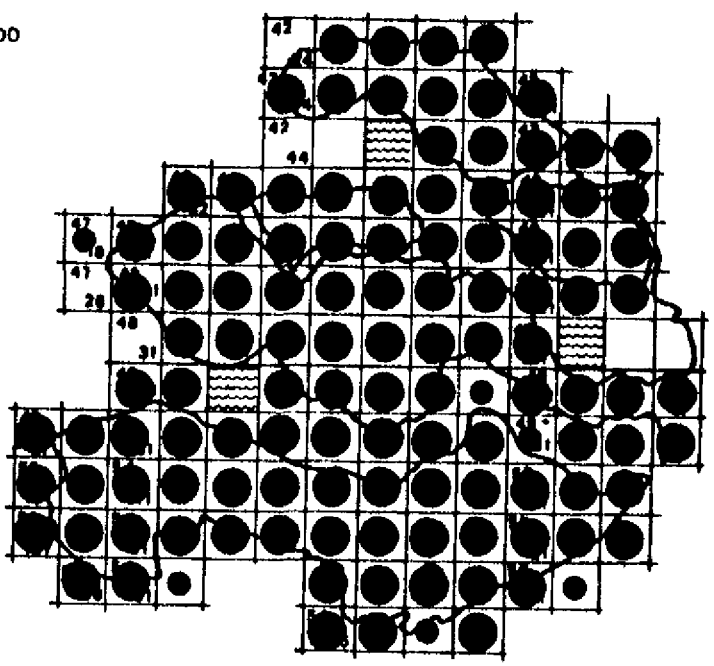

HUISZWALUW, Delichon urbica. Zeeland: 8000-16000

De Huiszwaluw is in Zeeland een zeer talrijke broedvogel in alle steden en dorpen. In 1969 werd een onderzoek gehouden naar het voorkomen van de Huiszwaluw in Nederland, waaruit bleek dat de Nederlandse populatie 71000-103000 paar telde. In Zeeland werd de populatie geschat op 16000-17000 paar (Wedte de Swart 1969, Philippona 1974). De laatste jaren is er waarschijnlijk een lichte achteruitgang in aantal opgetreden, zodat er nu minder dan 16000 Huiszwaluwen in Zeeland broeden. De dichtheid in Zeeland (9-9,7 paar/km^2) is de hoogste van alle Nederlandse provincies (gemiddeld 2,1-3 paar/km^2). (Philippona 1974).

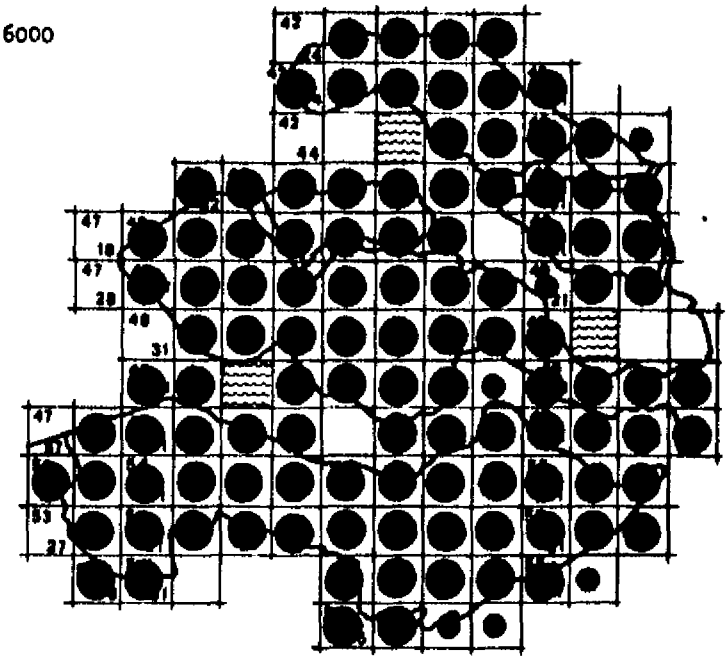

OEVERZWALUW, Riparia riparia. Zeeland: 500-1000

Het voorkomen van de Oeverzwaluw als broedvogel is sterk afhankelijk van het aanbod van geschikte broedgelegenheid in de vorm van zandige, steile wanden. In Zeeland, waar de bodem hoofdzakelijk bestaat uit klei, profiteert de Oeverzwaluw vooral van het opspuiten met zand (o.a. Kreekrak- en Sloegebied). Plaatselijk broeden ze ook in zandige dijken, afgravingen en duinen. De Wilde en Woldendorp (1964) schatten de Nederlandse broedpopulatie op 15000-40000 paar, waarvan 425 paar in 18 kolonies in Zeeland (1963). De laatste jaren broeden op Schouwen, Sint Philipsland en Walcheren enkele paren. In 1977 broedden er in de omgeving van de Kreekraksluizen meer dan 200 paar in enkele kolonies. De meeste Oeverzwaluwen broeden in Zeeuws Vlaanderen. Hier zijn meerdere kolonies, waarvan enkele met meer dan 100 broedparen. In 1977 broedden er in Zeeland 500-700 paar Oeverzwaluwen.

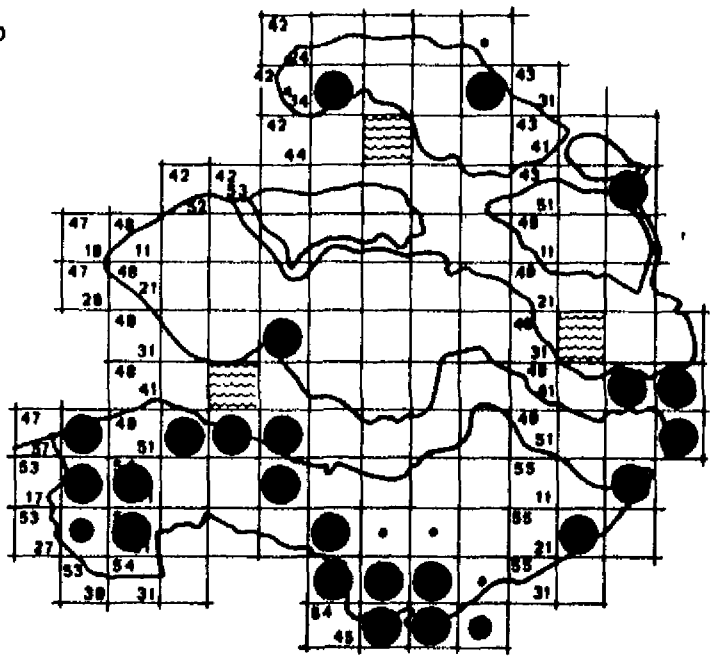

WIELEWAAL, Oriolus oriolus. Zeeland: 100-150

De Wielewaal is tamelijk verspreid door de gehele provincie in alle soorten bosgebieden. Plaatselijk (o.a. in de Braakman en in de recreatiebosjes langs het Veerse meer) kunnen vrij hoge dichtheden bereikt worden. Op Walcheren en in West-Zeeuws Vlaanderen schijnt een toename te hebben plaatsgevonden (Enkelaar 1967, Smulders en Joosse 1969), terwijl voor Oost-Zeeuws Vlaanderen van een afname gesproken wordt (Sponselee en Buise 1975).

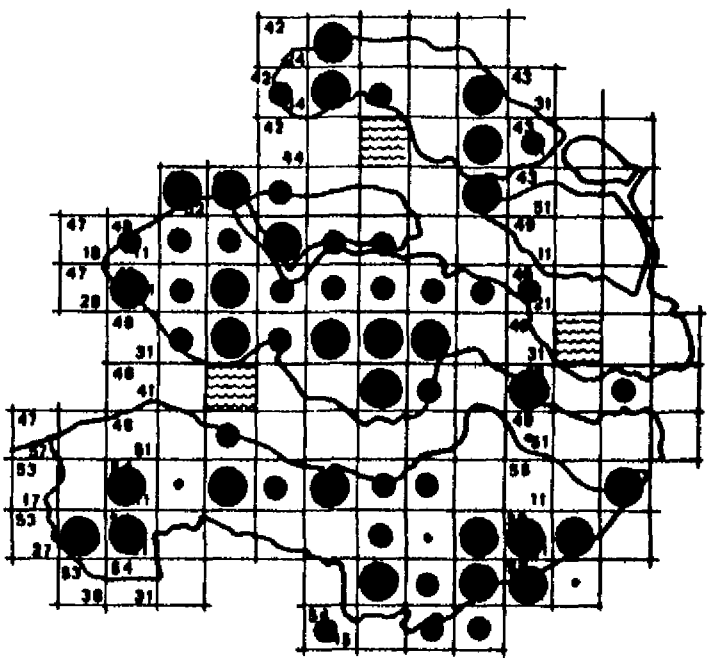

ZWARTE KRAAI, Corvus corone corone, Zeeland: 50-100

In vergelijking met de rest van Nederland is de Zwarte Kraai in Zeeland opmerkelijk schaars. Vleugel c.s. (1948) noemen de Zwarte Kraai op Zuid-Beveland niet algemeen. Thans ontbreekt hij hier volkomen. In West-Zeeuws Vlaanderen broeden slechts enkele paren. Op Schouwen-Duiveland, Walcheren en vooral in Oost-Zeeuws Vlaanderen vindt de laatste jaren een toename plaats. De reden voor het ontbreken van de Zwarte Kraai in vele gebieden is niet duidelijk, hoewel vervolging stellig van grote invoed is. Het grotere aanbod van oude kraaienesten zal waarschijnlijk een positieve invloed hebben op de stand van b.v. Torenvalk en Ransuil.

BONTE KRAAI, Corvus corone cornix,

Vleugel c.s. (1948) noemen een gemengd broedgeval van Bonte x Zwarte Kraai van 1907 t/m 1909 bij Kloetinge op Zuid-Beveland.

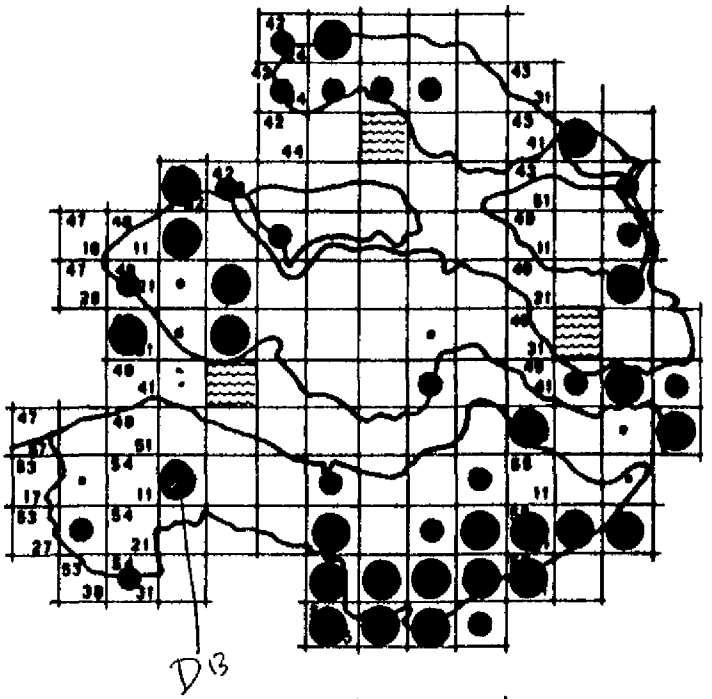

ROEK, Corvus frugilegus, Zeeland: 0

De Roek is helnaa uit Zeeland verdwenen als broedvogel. Op Schouwen broedde deze soort voor het laatst in 1952. Op Walcheren waren in 1924 vier kolonies met totaal 114 paar, in 1936 vier kolonies met totaal 210 paar, na de oorlog nog enkele jaren bij Middelburg en toen verdwenen (Smulders en Joosse 1969). Op Zuid-Beveland broedde deze soort sedert 1941 bij Goes en bij Heinkenszand (totaal 90 nesten) (Vleugel c.s. 1948), doch is hier thans verdwenen. In West-Zeeuws Vlaanderen broedde de Roek tot 1925 (enkelaar 1967). De afname in Zeeland kan als volgt worden geïllustreerd: 1924 114 nesten, 1936 267 nesten, 1944 140 nesten, 1967 2 nesten en 1970 0 nesten (Feyen 1968, 1976).

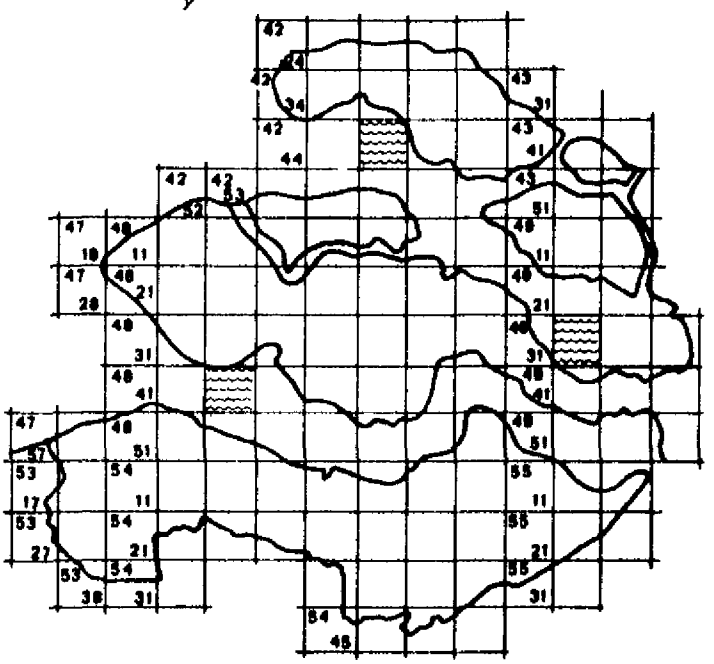

KAUW, Corvus monedula, Zeeland: 500-1000

De Kauw is in Zeeland een weinig talrijke broedvogel van steden en dorpen, maar ook wel in konijneholen op zandplaten en in dijken. Op Walcheren en Zuid-Beveland heeft de laatste jaren een aanzienlijke toename plaatsgevonden. In de andere delen van Zeeland broeden Kauwen slechts zeer plaatselijk en in kleine aantallen. Ook deze soort staat helaas aan vervolging bloot.

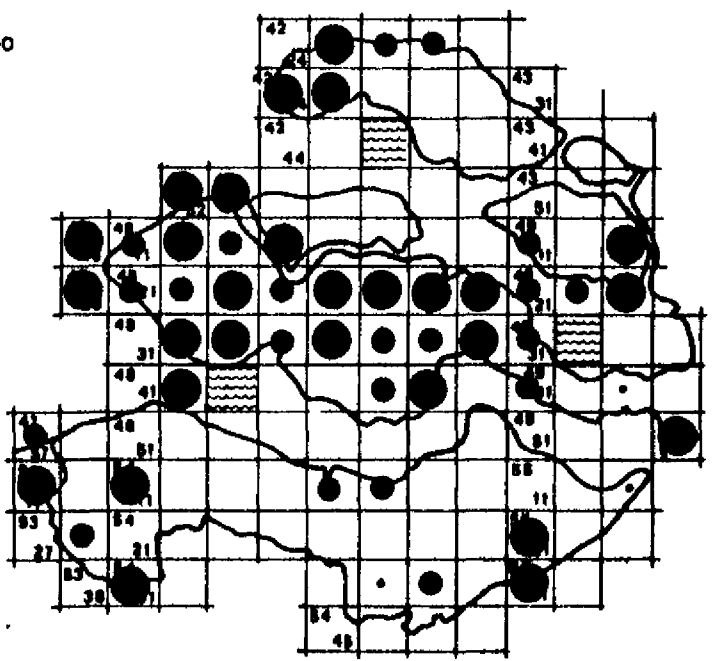

EKSTER, Pica pica. Zeeland: 150-250

De Ekster is, evenals andere soorten kraaiachtigen, een vogelsoort die altijd fel is vervolgd. Arenthals (1918) noemt bij deze soort op Noord-Beveland: "een hooge zeldzaamheid; deze is door de jachtopzieners totaal uitgeroeid". De laatste jaren nemen de aantallen in Zeeland gelukkig weer iets toe. Op vallend is het ontbreken op Zuid-Beveland, waar in 1977 slechts één nest was, dat echter met hagel doorzeefd werd.

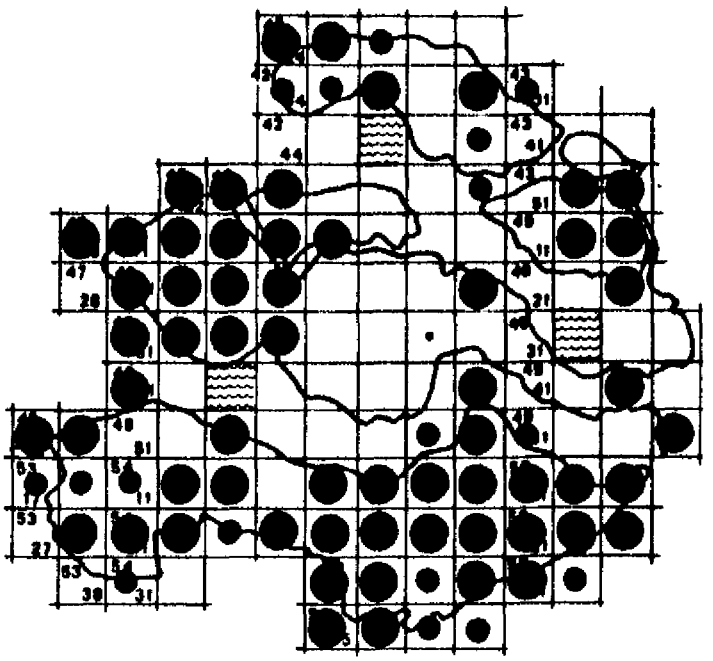

NOTENKRAKER, Nucifraga caryocatactes. Zeeland: 0

In 1968 was er een grote invasie van deze soort in Nederland. In het voorjaar van 1969 werd op twee plaatsen in Zeeland een vermoedelijk broedgeval vastgesteld, n.l. in Renesse op Schouwen, waar een uitgevlogen jong werd gezien (Sterna) en in de Oranjezon op Walcheren, waar alarmeren en voeren werd gezien (med. W. Mullié).

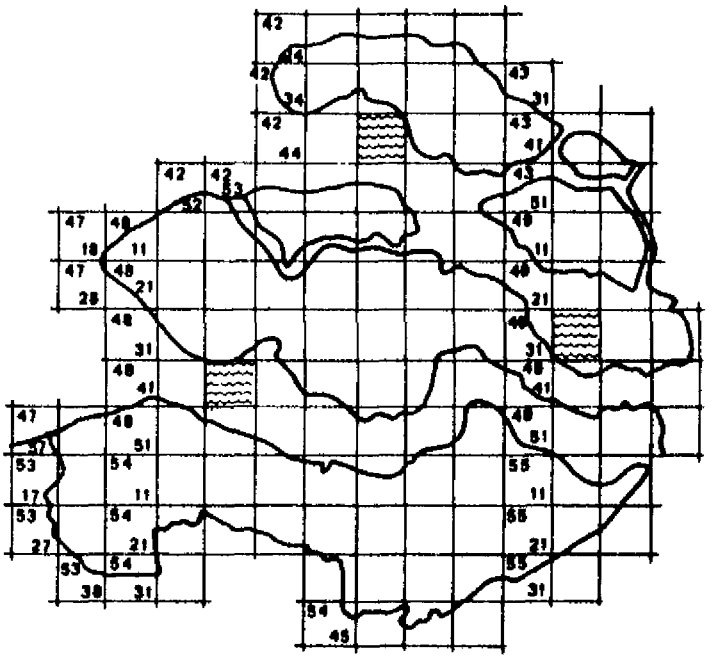

VLAAMSE GAAI, Garrulus glandarius. Zeeland: 100-150

Behalve op Walcheren en in de kop van Schouwen, waar vrij veel Vlaamse Gaaien broeden, is deze soort in Zeeland weinig verspreid en vrij zeldzaam. Ook deze soort wordt vaak fel vervolgd. Over aantalsveranderingen is niets bekend.

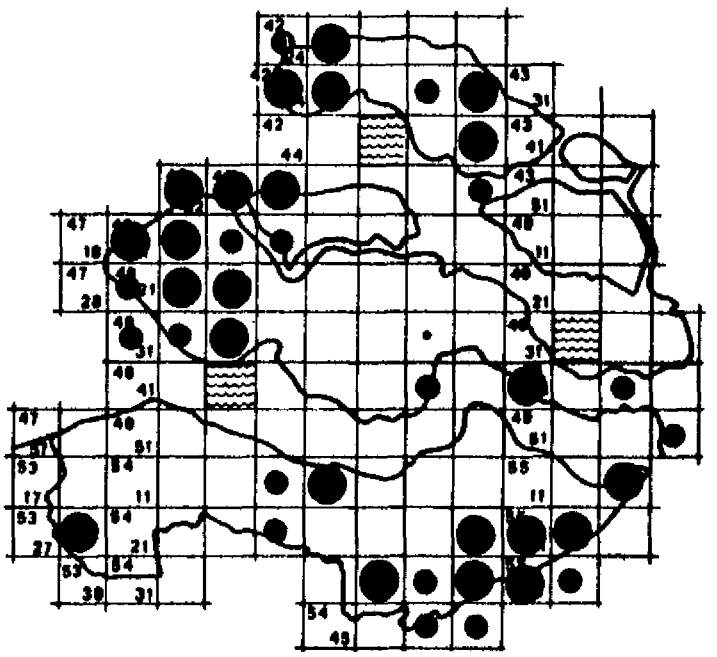

KOOLMEES, Parus major, Zeeland: 4000-8000

De Koolmees is in de gehele provincie Zeeland een talrijke broedvogel. Over voor- of achteruitgang is niets bekend.

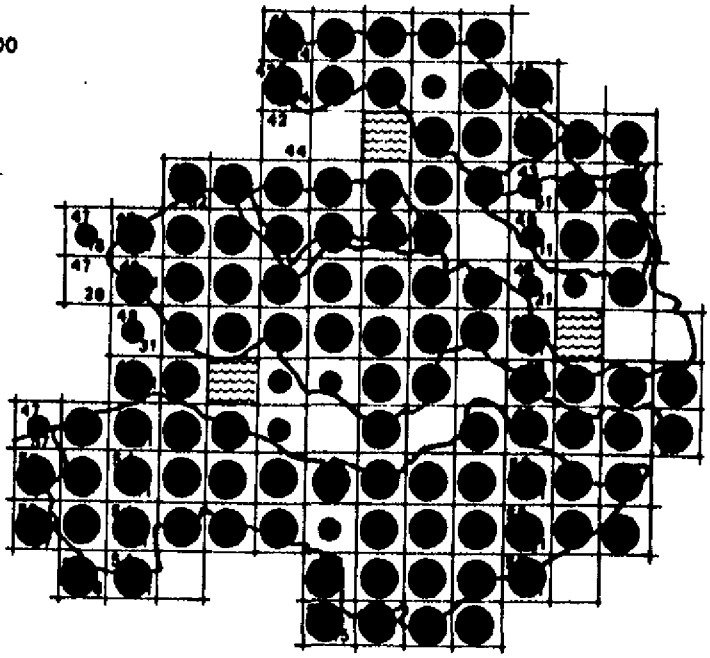

PIMPELMEES, Parus caeruleus, Zeeland: 2000-4000

De Pimpelmees is in Zeeland overal een vrij talrijke broedvogel. Over aantalsveranderingen is niets bekend.

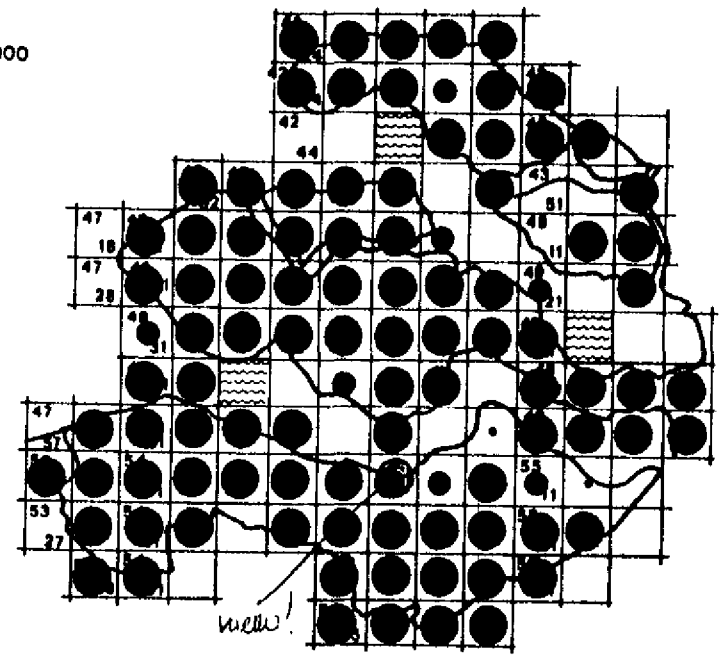

ZWARTE MEES, Parus ater, Zeeland: 1-5

In 1958 broedde een paar Zwarte Mezen te Clinge in Oost-Zeeuws Vlaanderen (Sponselee en Buise 1975). Ook gedurende de laatste jaren werd op een paar plaatsen in Oost-Zeeuws Vlaanderen waarschijnlijk of zeker broeden geconstateerd. In de 70-er jaren vestigden zich Zwarte Mezen in de dennenaanplant van de duinen in de kop van Schouwen, waar ze o.a. broeden in nestkasten. Uit andere delen van Zeeland zijn geen broedgevallen bekend.

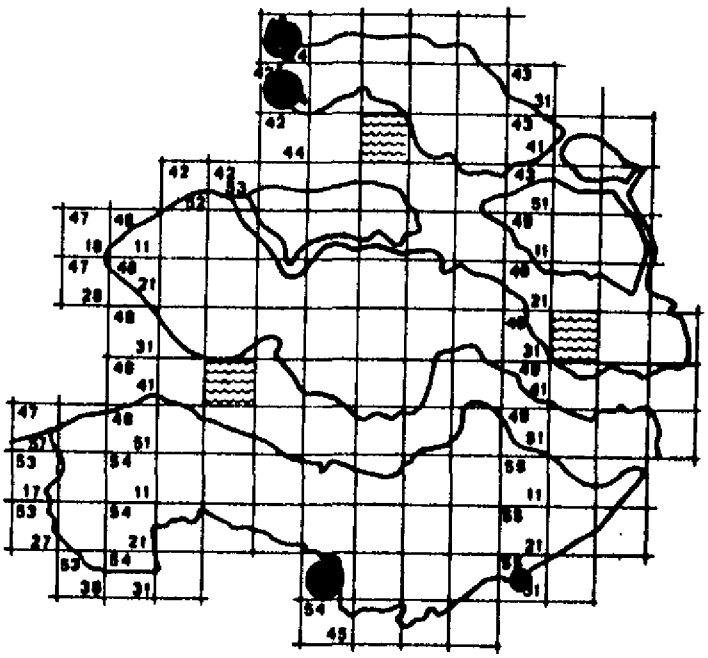

KUIFMEES, Parus cristatus, Zeeland: 0-1

De Kuifmees was vroeger in Zeeland een zeldzame zwerfvogel buiten de broedtijd. De laatste jaren worden ze meer frequent waargenomen in Oost-Zeeuws Vlaanderen en hebben er waarschijnlijk ook enkele paren gebroed.

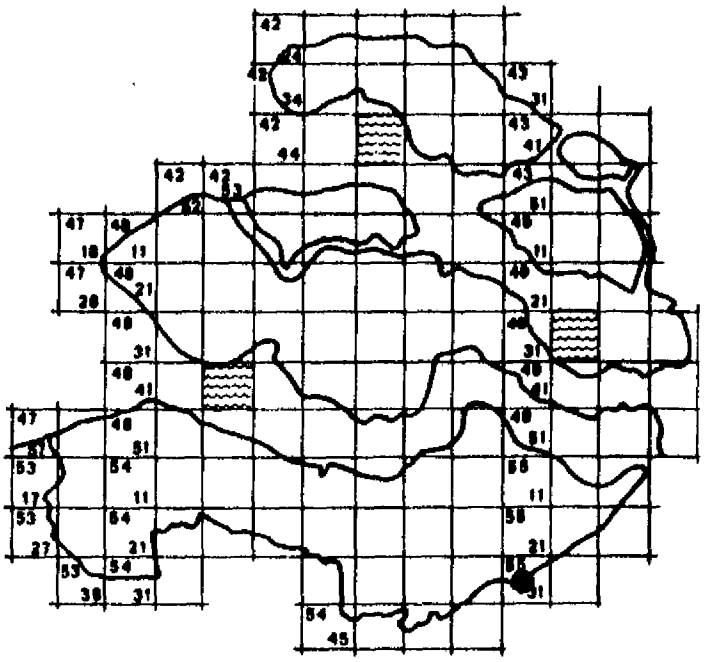

GLANSKOP, Parus palustris, Zeeland: 1-5

Ook de Glanskop was tot voor kort in geheel Zeeland een zeldzame zwerfvogel. In de afgelopen jaren hebben er enkele paren in Oost-Zeeuws Vlaanderen gebroed. Als typische bewoner van drogere biotopen zijn, behalve op de huidige (droge!) broedplaatsen, in andere delen van het natte Zeeland nauwelijks broedgevallen te verwachten.

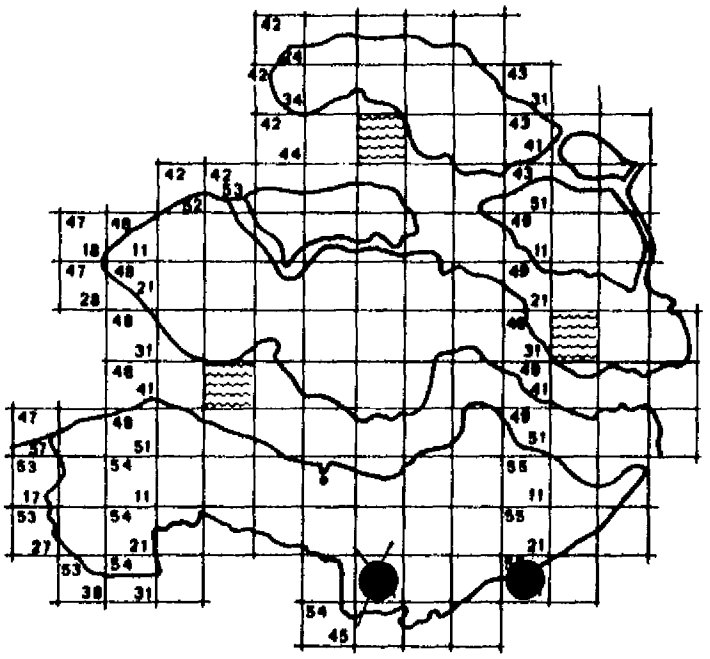

MATKOP, Parus montanus, Zeeland: 10-25

De Matkop is waarschijnlijk in Zeeland als broedvogel toegenomen. De laatste jaren heeft deze soort zich gevestigd in de binnenduinrand van Walcheren en op Zuid-Beveland. In West-Zeeuws Vlaanderen was slechts één broedgeval bekend in 1964 (Enkelaar 1967), in de Braakman was in 1959 een broedgeval (Suetens c.s. 1961) en ook in Oost-Zeeuws Vlaanderen waren slechts enkele broedplaatsen (Sponselee en Buise 1975). De laatste jaren zijn op vrij veel plaatsen in Zeeuws Vlaanderen broedgevallen geconstateerd.

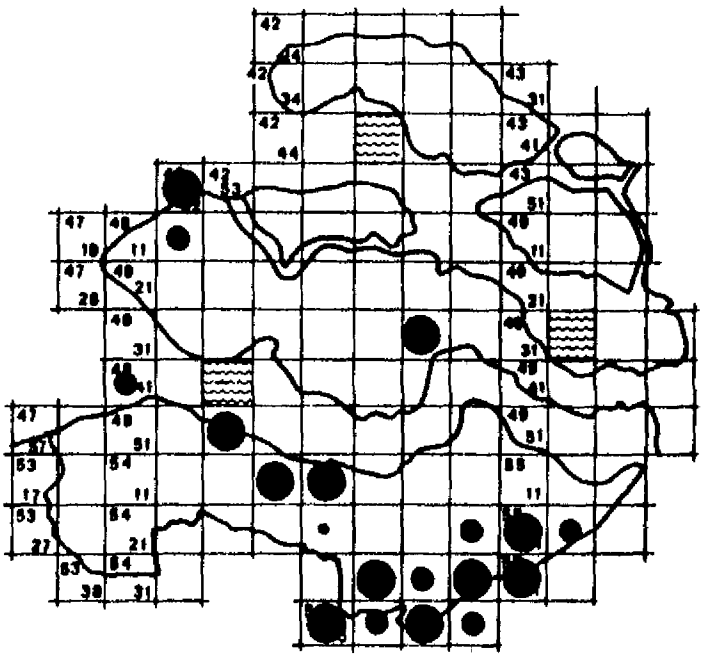

STAARTMEES, Aegithalos caudatus, Zeeland: 25-50

In vergelijking met de rest van Nederland is de Staartmees in Zeeland een opvallend schaarse soort. Op Schouwen werden in 1957 voor het eerst twee broedgevallen vastgesteld bij Haamstede. Thans broeden hier meer dan 10 paar. Op Walcheren broedden in 1966 ± 18 paar (Smulders en Joosse 1969). Op Zuid-Beveland ontbrak de soort rond 1945 (Vleugel c.s. 1948). De laatste jaren zijn hier verschillende broedgevallen geconstateerd. In West-Zeeuws Vlaanderen is slechts één zeker broedgeval bekend: 1959 te Aardenburg (Enkelaar 1967). In Oost-Zeeuws Vlaanderen was eveneens slechts één broedgeval bekend: 1967 te Clinge (Sponselee en Buise 1975). Hier hebben de laatste jaren meerdere paren gebroed.

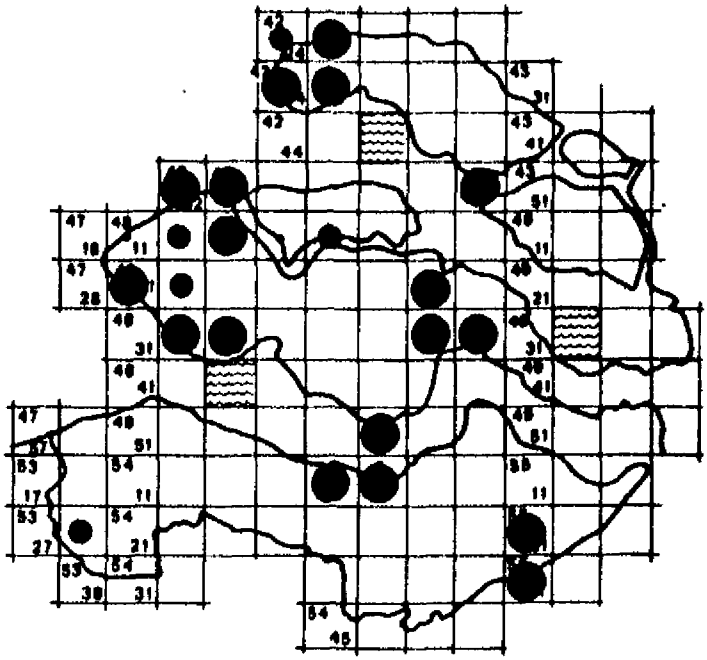

BAARDMANNETJE, Panurus biarmicus, Zeeland: 25-50

De uitbreiding van het Baardmannetje vanuit de Flevopolder over geheel Nederland en West-Europa is ook in Zeeland duidelijk merkbaar. Vanaf 1966 broedt deze soort in toenemende mate in de kreken van Zeeuws Vlaanderen. Na 1970 vestigden zich ook Baardmannetjes in de inlagen van Noord-Beveland en in de Ooster- en Westerschenge op Zuid-Beveland.

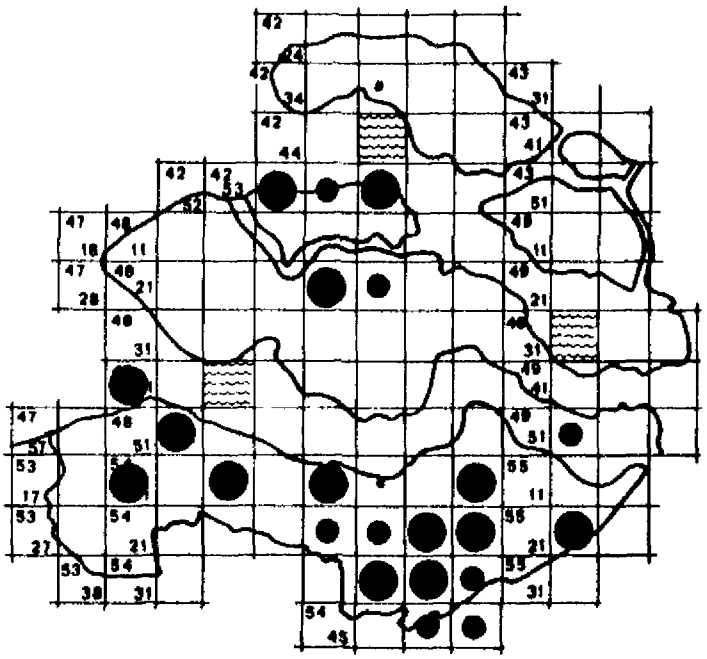

BOOMKLEVER, Sitta europaea, Zeeland: 0-1

Arenthals (1918) volstaat voor Noord-Beveland met de uitermate vage mededeling "broedplaats bekend verondersteld". Haverschmidt (1942) vermeldt dat er over Zeeland niets bekend is. Op Walcheren en in Zeeuws Vlaanderen is de soort een zeldzame gast buiten de broedtijd. In 1966 werden op Walcheren en in de laatste jaren in Zeeuws-Vlaanderen ook gedurende de broedtijd Boomklevers gezien. Broedgevallen zijn echter (nog) niet bekend. Dit ontbreken is opmerkelijk, gezien het ogenschijnlijk zeer geschikte biotoop in de binnenduinranden van Walcheren en Schouwen.

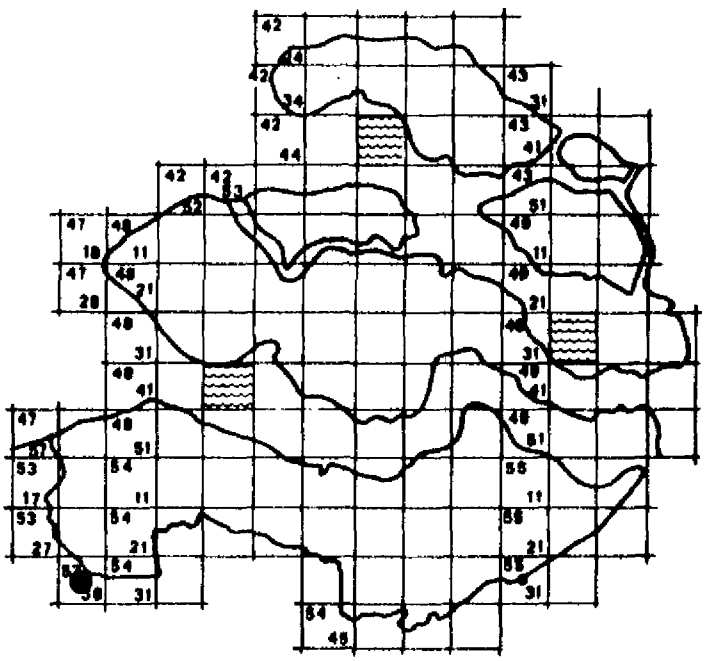

BOOMKRUIPER, Certhia brachydactyla, Zeeland: 50-100

De Boomkruiper is in Zeeland een vrij schaarse broedvogel, vooral in de duinstreek, op Zuid-Beveland en in West-Zeeuws Vlaanderen. De aantallen schijnen terug te lopen.

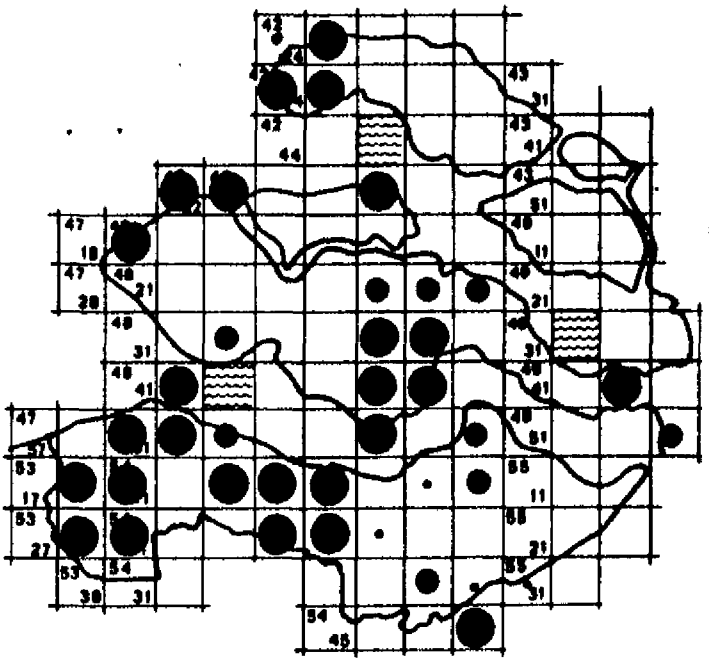

WINTERKONING, Troglodytes troglodytes, Zeeland: 8000-16000

De Winterkoning is in geheel Zeeland een talrijke broedvogel. Nadere gegevens ontbreken.

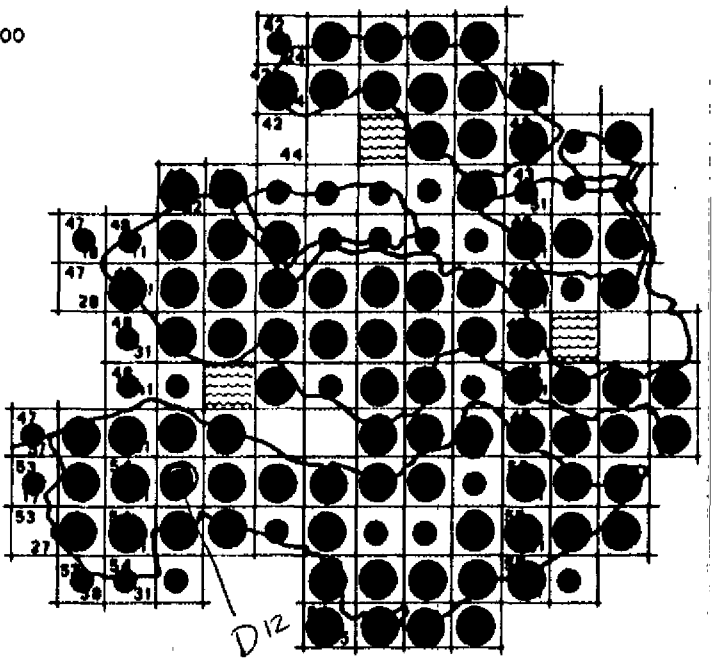

ROODBORST, Erithacus rubecula, Zeeland: 500-1000

In Zeeland kan de Roodborst beslist geen talrijke broedvogel gnoemd worden. De hoogste dichtheden worden bereikt in de binnenduinrandbossen. Deze soort komt verder in klein aantal en plaatselijk voor in parken, landgoederen en tuinen. Uit oudere gegevens blijkt, dat de Roodborst nooit talrijk is geweest. Vleugel c.s. (1948) noemen de Roodborst een "zeldzame broedvogel" op Zuid-Beveland. In Zeeuws Vlaanderen was de Roodborst schaars tot zeer schaars (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1975). Tot ver in mei worden territorium-houdende Roodborsten waargenomen, die plotseling verdwenen zijn. Veel van de op de kaart aangegeven "waarschijnlijke broedgevallen" hebben dan ook betrekking op doortrekkers en niet op broedvogels.

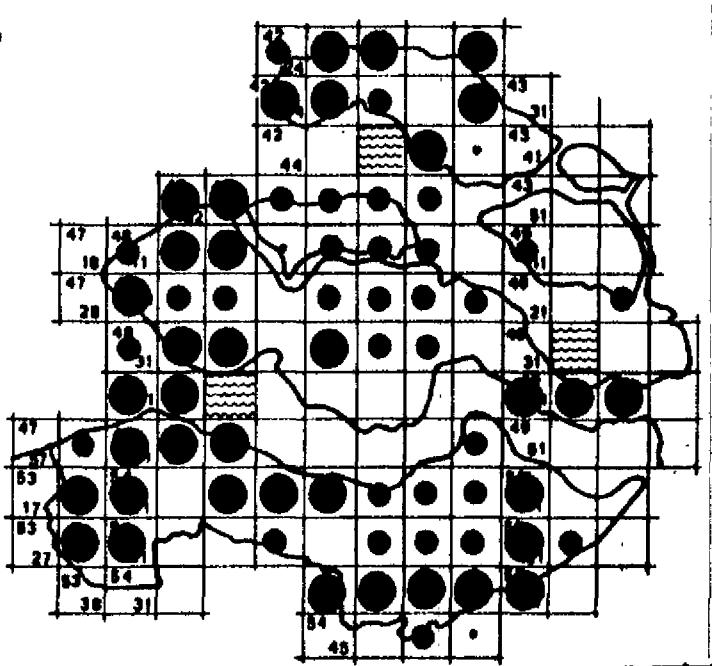

NACHTEGAAL, Luscinia megarhynchos. Zeeland: 150-250

Vleugel e.a. (1948) vermelden slechts één waarneming van de Nachtegaal op Zuid-Beveland en het ontbreken als broedvogel. De laatste jaren zijn hier echter verschillende broedgevallen vastgesteld. Op Schouwen en Walcheren is de Nachtegaal vrij talrijk in het duingebied. In Zeeuws Vlaanderen broedt de Nachtegaal weinig verspreid in geschikte biotopen. Nadere gegevens over aantalsveranderingen ontbreken.

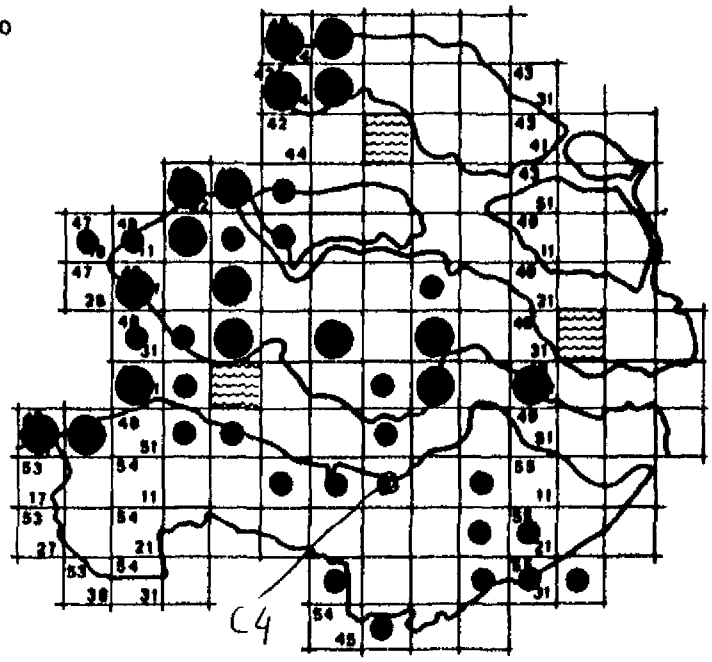

BLAUWBORST, Cyanosylvia svecica,1 Zeeland: 25-50

De Blauwborst is in Zeeland alleen als broedvogel bekend uit Zeeuws Vlaanderen en op Zuid-Beveland. In Zeeuws Vlaanderen zijn recent in verscheidene kreken nieuwe broedplaatsen ontdekt. Het is de vraag of deze schijnbare vooruitgang reëel is. Op Zuid-Beveland broeden sinds enkele jaren een aanzienlijk aantal paren op het voormalig schor bij Bath. Het broedbiotoop bestaat hier uit uitgestrekte, droge vlakte, begroeid met distels, vlier, wilgeroosje e.d. In 1977 was er voor het eerst een territorium bij 's-Gravenpolder.

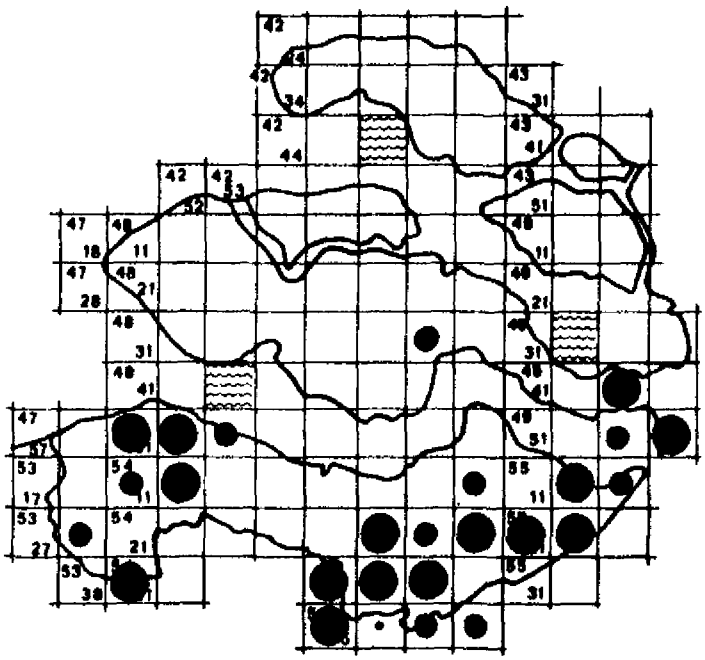

ZWARTE ROODSTAART, Phoenicurus ochruros, Zeeland: 50-100

Het eerst bekende broedgeval van de Zwarte Roodstaart in Zeeland was in 1936 te Middelburg (Haverschmidt 1942). Op Zuid-Beveland waren volgens Vleugel e.a. geen broedgevallen bekend. Wanneer de Zwarte Roodstaart zich definitief in Zeeland gevestigd heeft is niet bekend. In ieder geval is er sinds de 60-er jaren sprake van een gestadige toename, die overigens overeenkomt met een toename in vele andere delen van Nederland. Tegenwoordig broedt de Zwarte Roodstaart verspreid door de gehele provincie in steden en dorpen en op industrieterreinen.

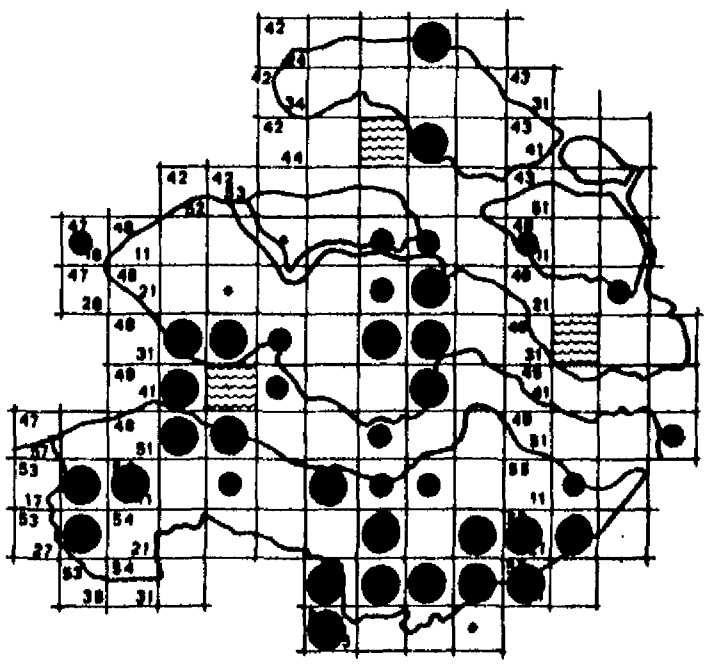

GEKRAAGDE ROODSTAART, Phoenicurus phoenicurus, Zeeland: 25-50

In tegenstelling tot de Zwarte Roodstaart is de Gekraagde Roodstaart de laatste jaren in Zeeland aanzienlijk in aantal afgenomen. Op Zuid-Beveland was de Gekraagde Roodstaart volgens Vleugel c.s. (1948)"algemeen en de laatste 15 jaar toegenomen" Tegenwoordig broeden hier slechts enkele paren. Op Walcheren is de door Smulders en Joosse (1969) vermelde status "vrij talrijk" (=21-80 paar) thans stellig niet meer van toepassing. Of er in Zeeuws Vlaanderen ook sprake is van achteruitgang is niet duidelijk. In West-Zeeuws Vlaanderen was de soort altijd al vrij schaars (Enkelaar 1967), terwijl voor Oost-Zeeuws Vlaanderen zelfs een toename wordt vermeld (Sponselee en Buise 1975).

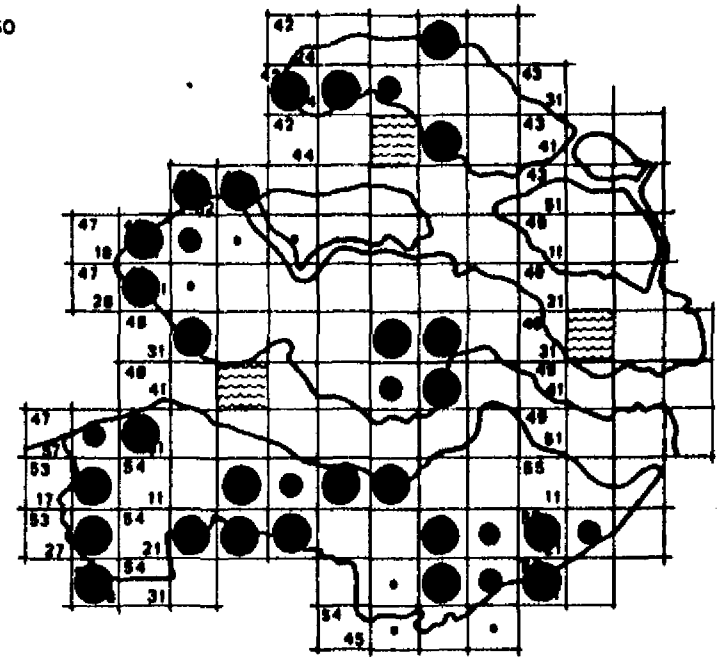

PAAPJE, Saxicola rubetra, Zeeland: 10-25

Het staat wel vast, dat de aantallen Paapjes in Zeeland zijn afgenomen. Vleugel c.s. (1948) noemen deze soort vrij zeldzaam op Zuid-Beveland. Thans broedt hier nog één paar. Op Walcheren broedden er in 1966 meer dan acht paar in het noordelijk duingebied (Smulders en Joosse 1969). Tegenwoordig broeden hier nog hoogstens enkele paren. In Arden 32:220 (1944) wordt het Paapje in Oost-Zeeuws Vlaanderen niet zeldzaam genoemd. Nu is dit stellig wel het geval, evenals in West-Zeeuws Vlaanderen. Op Schouwen broedt nog een enkel paar in het duingebied. In geheel Nederland is de laatste jaren een afname van de aantallen geconstateerd.

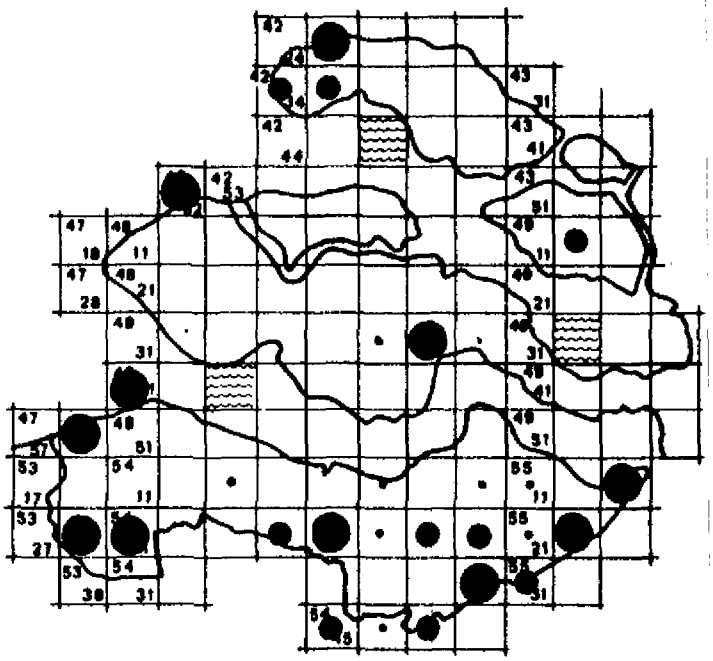

ROODBORSTTAPUIT, Saxicola torquata, Zeeland: 50-100

In sommige delen van Zeeland is de Roodborsttapuit achteruitgegaan of geheel verdwenen, terwijl in andere delen toename heeft plaatsgevonden. Volgens Vleugel c.s. (1948) broedde de Roodborsttapuit op Zuid-Beveland zeldzaam langs spoordijken, o.a. bij Kloetinge en Borssele. Thans is hij hier waarschijnlijk verdwenen. Op Walcheren was de Roodborsttapuit een schaarse broedvogel van de gehele duinstreek (Smulders en Joosse 1969). De laatste jaren werden alleen broedgevallen gemeld uit het noordelijk duingebied en lijkt deze soort o.a. bij Rammekens, Vlissingen, Dishoek en Valkenisse te zijn verdwenen. In 1976 broedde een paartje bij Haamstede op Schouwen, waar voorheen geen broedgevallen bekend waren. In Zeeuws Vlaanderen zijn de laatste jaren vele tientallen paren vastgesteld langs dijken en wegen. De door Sponselee en Buise (1975) gesignaleerde toename heeft zich blijkbaar voortgezet. De aantallen in het aangrenzende deel van België schijnen echter af te nemen (Lippens en Wille 1972).

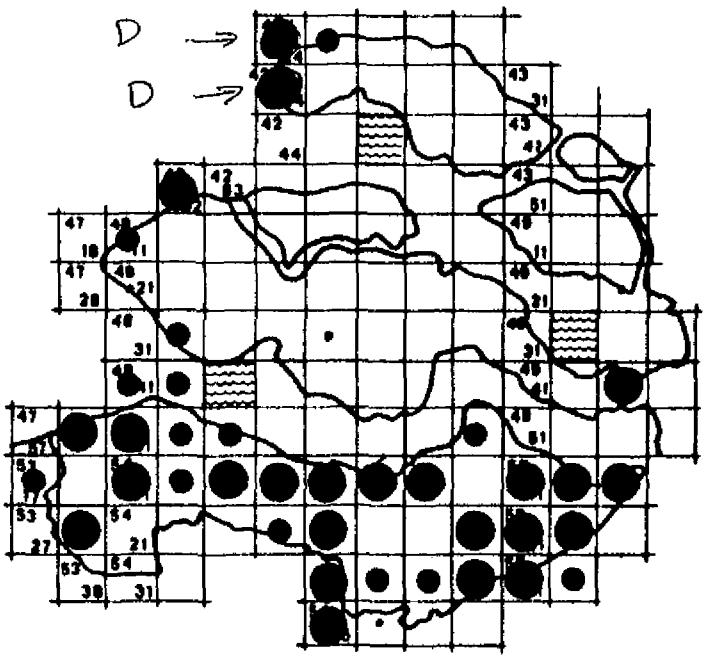

TAPUIT, Oenanthe oenanthe, Zeeland: 150-250

In Zeeland broedt de Tapuit hoofdzakelijk in de duinen, plaatselijk echter ook langs dijken (Schouwen, Zeeuws Vlaanderen) en op de voormalige zandplaten in het Veerse Meer. In Oost-Zeeuws Vlaanderen waren slechts twee broedgevallen bekend: 1954 te Hengstdijk en 1959 te Zaamslag (Sponselee en Buise 1975). Het is echter niet uitgesloten dat meerdere van de gemelde "waarschijnlijke broedgevallen" betrekking hebben op doortrekkers. De meeste Tapuiten broeden in de kop van Schouwen, waar in 1975 op de vroongraslanden en in de duinen 70-90 paar broedden (van Haperen 1977).

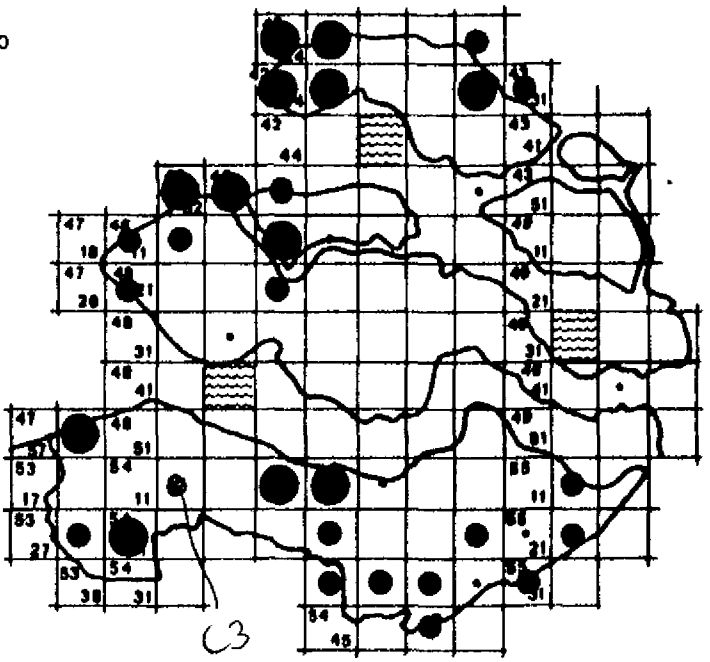

MEREL, Turdus merula, Zeeland: 16000-32000

De Merel is in de gehele provincie overal een zeer talrijke broedvogel. Over recente toe- of afname is niets bekend.

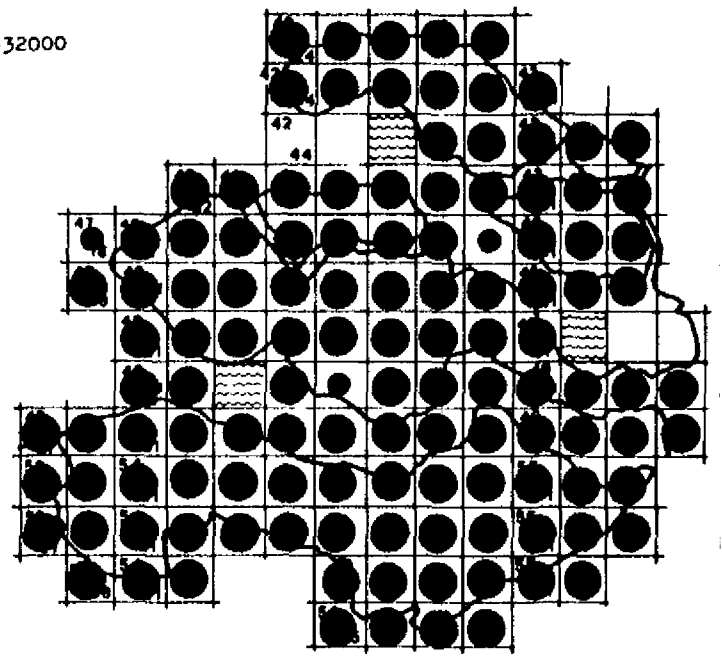

ZANGLIJSTER, Turdus philomelos, Zeeland: 4000-8000

Voor zover bekend is de Zanglijster in Zeeland altijd een overal verspreide en talrijke broedvogel geweest. Over mogelijke aantalsveranderingen zijn geen gegevens voorhanden.

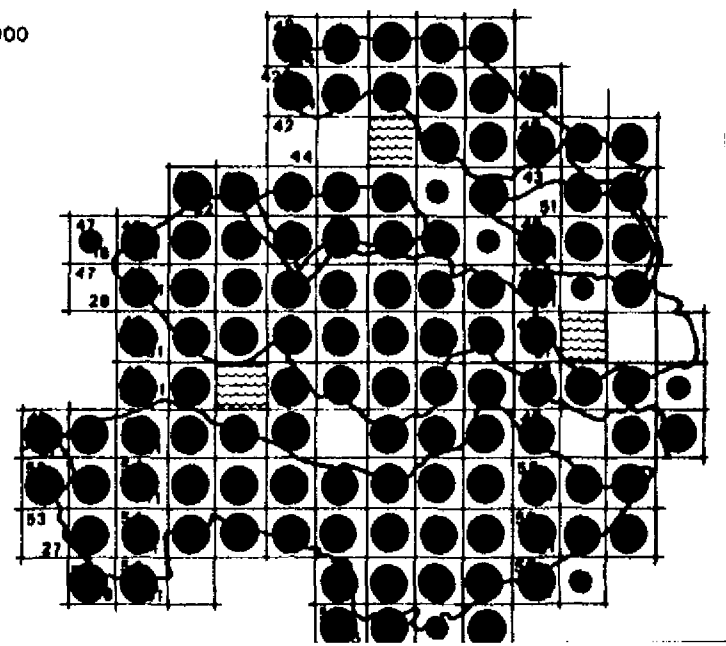

GROTE LIJSTER, Turdus viscivorus. Zeeland: 150-250

Hoewel Snouckaert (1908) vermeldt dat de Grote Lijster nog niet in Zeeland broedde, werd later bekend dat er reeds in 1882 een broedgeval plaatsvond bij Hontenisse (Jaarbericht C.N.V. 16:124). In 1919 broedde de soort bij Haamstede, waar tegenwoordig nog steeds Grote Lijsters voorkomen. In 1924 kwam de soort voor op Walcheren bij Domburg. Op Walcheren heeft er, na een achteruitgang door de inundatie in 1944, weer toename plaatsgevonden en tegenwoordig broeden er tientallen. Op Zuid-Beveland was de Grote Lijster volgens Vleugel c.s. (1948) vrij zeldzaam. Tegenwoordig broeden ook hier vele paren. In Zeeuws Vlaanderen heeft de laatste 15 jaar een aanzienlijke toename plaatsgevonden.

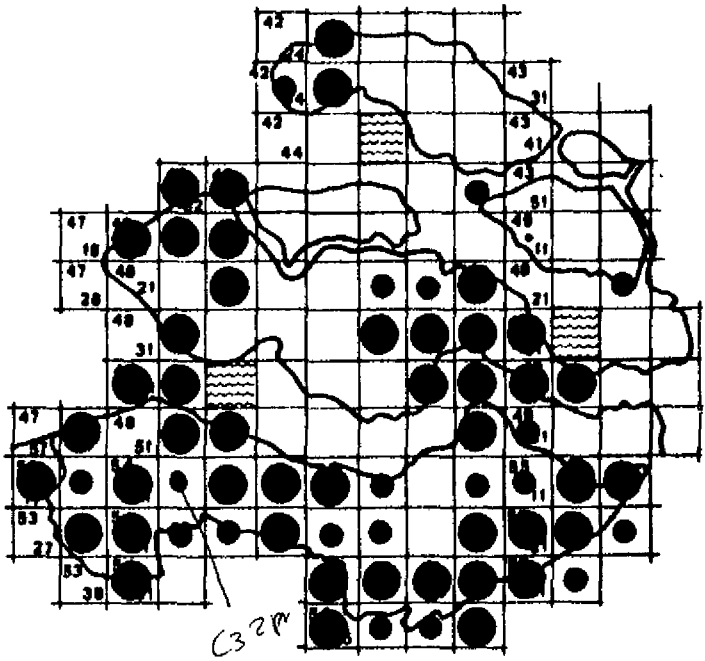

CETTI'S ZANGER, Cettia cetti. Zeeland: 10-25

De Cetti's Zanger was 70 jaar geleden nog beperkt tot het Middellandse Zeegebied. Na opmerkelijke expansie in noordelijke richting door Frankrijk werden België, Engeland en ook Nederland bereikt (Bonham en Robertson 1975). De eerste waarneming in Nederland vond plaats op 6 oktober 1968 in Budel (N.B.). Daarop nam het aantal waarnemingen jaarlijks toe en werd de soort ook in toenemende mate in Zeeland aangetroffen. Reeds in 1974 broedde waarschijnlijk een paartje nabij Sas van Gent (van den Steen 1975); Het duurde echter tot 1976 tot hier het eerste broedgeval voor Nederland werd geconstateerd (van den Steen 1977). De laatste jaren wordt op een toenemend aantal plaatsen territoria vastgesteld, in 1977 ruim 20. Het is waarschijnlijk dat een groot deel van de territoria betrekking heeft op broedgevallen. Het volgen van de toekomstige ontwikkeling van de populatie zou bijzonder interessant zijn.

1976: 2 terr Ottheense beek C4
(ww 1 o.d Bronbeek bij Sluis)
5104?
54-16 C4
54-26 C4

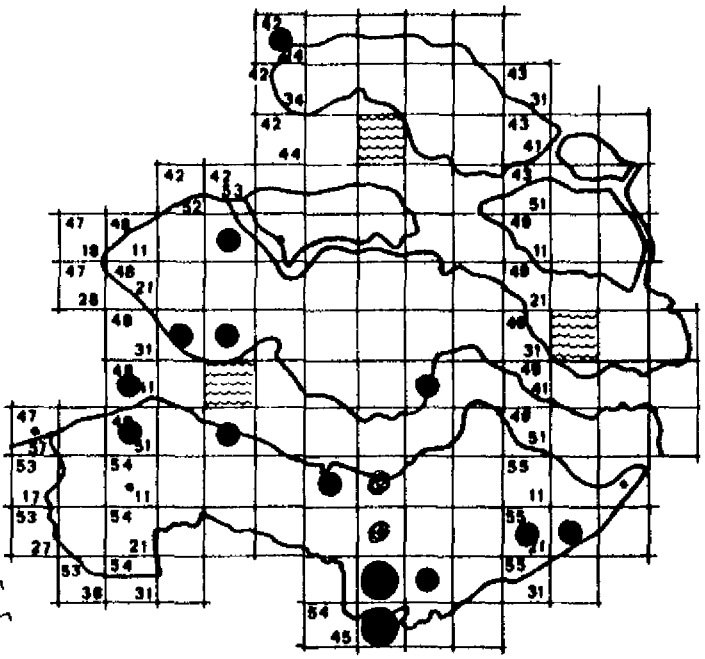

SPRINKHAANRIETZANGER, Locustella naevia. Zeeland: 25-50

De Sprinkhaanrietzanger is in Zeeland broedvogel van duinstruwelen en plaatselijk van kreekoevers met riet en struiken (Zuid-Beveland, Zeeuws Vlaanderen). Op Zuid-Beveland was de Sprinkhaanrietzanger volgens Vleugel c.s. (1948) niet bekend als broedvogel. In de gehele provincie schijnt een afname van de aantallen plaats te vinden.

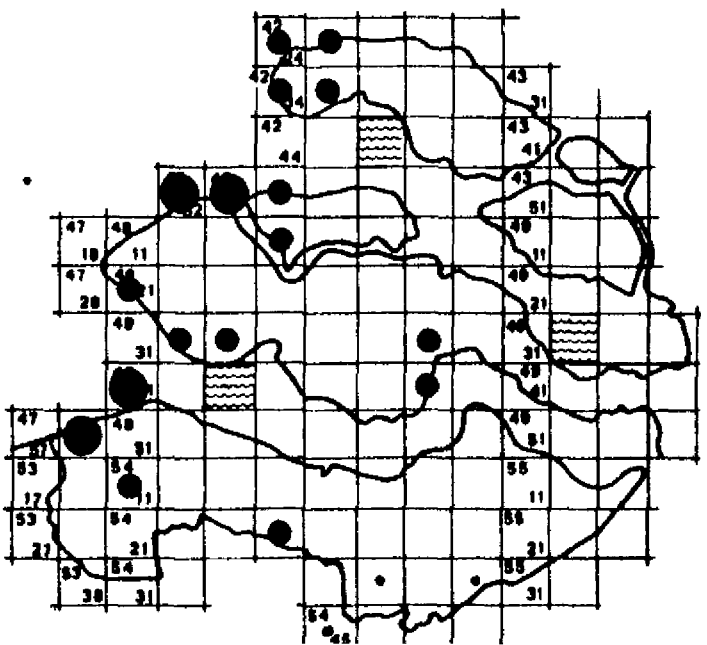

SNOR, Locustella luscinioides, Zeeland: 25-50

Over het broeden van de Snor op Schouwen-Duiveland en Sint Philipsland is niets bekend. Op Tholen werden verschillende territoria vastgesteld. Volgens *Smulders en Joosse* (1969) broedde de Snor op Walcheren zeer schaars in de Oranjezon en bij Valkenisse. Waar deze uitgesproken rietvogel in de droge duinen moest broeden is niet duidelijk. Mogelijk is verwarring opgetreden met de Sprinkhaanrietzanger. Wel werd de laatste jaren een territorium vastgesteld in het reservaat Rammekenshoek. Vleugel c.s. (1948) noemen de Snor voor Zuid-Beveland niet als broedvogel; thans broeden hier echter verschillende paren. De meeste Snorren broeden in de kreken van Zeeuws Vlaanderen en in Saeftinge (1976 5 paar; Neve 1976). Waarschijnlijk is er sprake van een geringe vooruitgang.

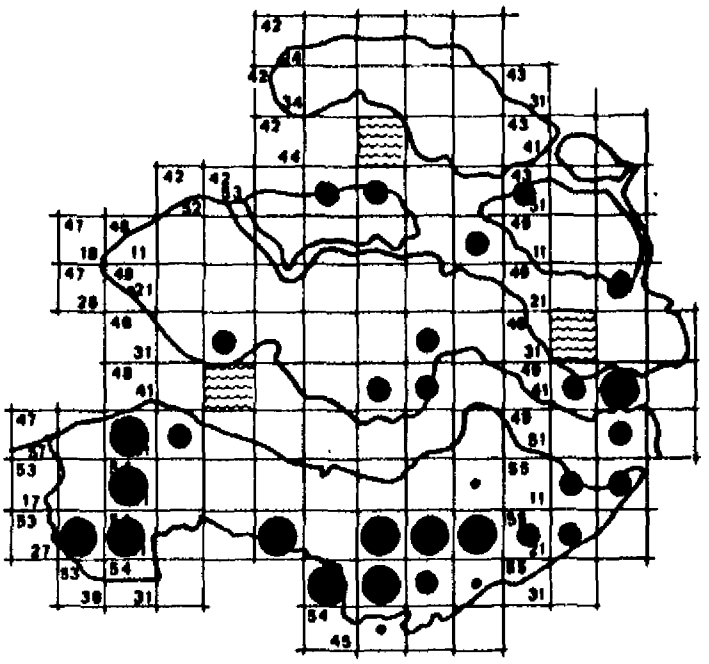

GROTE KAREKIET, Acrocephalus arundinaceus, Zeeland: 25-50

Reeds Arenthals (1918) maakt melding van het broeden van de Grote Karekiet in de rietputten op Noord-Beveland, waar deze soort tegenwoordig nog steeds broedt. Van Schouwen, Tholen en Sint Philipsland zijn geen broedgevallen bekend..Op Walcheren broodde deze soort in 1959 in Rammekenshoek (Mandemaker 1964) en in de 60-er jaren in de Veerse kreken (med. W.Mullié) Vleugel c.s. (1948) noemen de Grote Karekiet zeldzaam in het Zwaakse Weel, de Oosterschenge en bij Nisse. Tegenwoordig is deze situatie onveranderd. In Zeeuws-Vlaanderen is er waarschijnlijk sprake van afname. In 1942 was de Grote Karekiet een talrijke broedvogel aan alle kreken (Ardea 32:222), terwijl de soort hier tegenwoordig vrij schaars is.

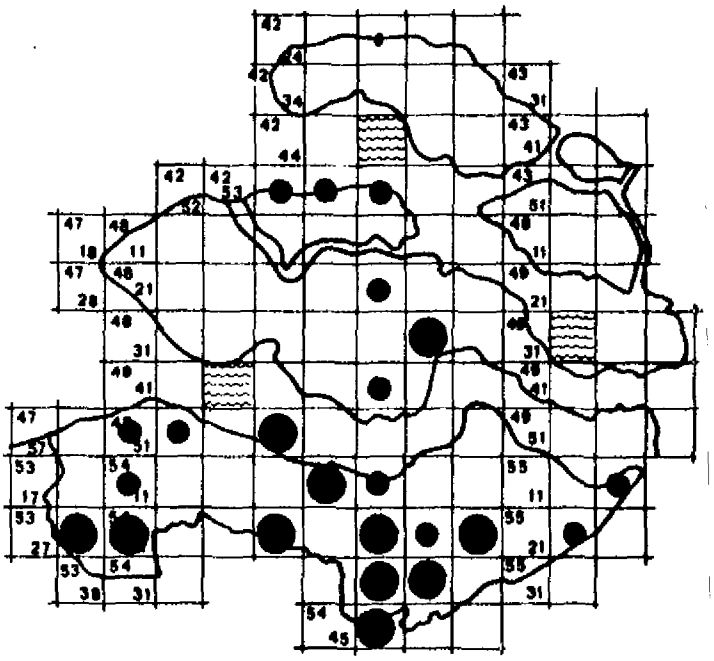

KLEINE KAREKIET, Acrocephalus scirpaceus, Zeeland: 4000-8000

De Kleine Karekiet is in geheel Zeeland een talrijke broedvogel van vrijwel alle rietvelden. Plaatselijk worden zeer hoge dichtheden bereikt. Er treedt vaak een enorme onderschatting op van het aantal broedparen door het sterk gespreide broedseizoen (tot in juli vinden nieuwe vestigingenplaats) en door de tijdstippen waarop de zangactiviteit een hoogtepunt bereikt: de eerste uren na middernacht. In juni 1977 werden bij een telling van één kreek op Duiveland meer dan 100 zingende vogels geteld. Om de onderschatting te illustreren kan worden vermeld dat de de inventarisator van het betreffende atlasblok het aantal broedparen in het gehele blok werd geschat op 2-10! Bovendien kan bij inventarisatie door middel van territoria een onderschatting optreden tot 60 % t.o.v. het werkelijk aanwezige aantal broedparen (van der Geld 1975).

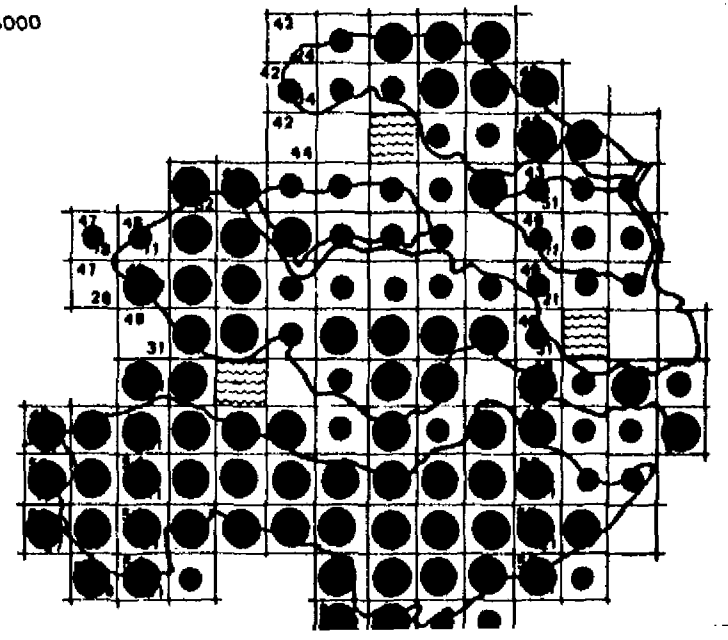

BOSRIETZANGER, Acrocephalus palustris. Zeeland: 500-1000

De Bosrietzanger wordt in de regionale avifauna's als volgt aangeduid: op Zuid-Beveland "zeldzaam", (Vleugel c.s. 1948), Walcheren "schaars" (Smulders en Joosse 1969), West-Zeeuws Vlaanderen "vrij schaars en afnemend" (Enkelaar 1967), Oost-Zeeuws Vlaanderen "schaars"(Sponselee en Buise 1975). Een blik op de huidige verspreidingskaart en de opgegeven aantallen in de diverse blokken leert dat de Bosrietzanger door de gehele provincie verspreid voorkomt en dat de aantallen aanmerkelijk hoger zijn dan bekend was. Een verklaring hiervoor kan zijn, behalve een mogelijke reële toename, het broeden langs wegen, ruigten en in korenvelden, nu niet direct interessante vogelgebieden. Ook kan ondertelling plaatsvinden door de nachtelijke tijdstippen, waarop de zangactiviteit een hoogtepunt bereikt.

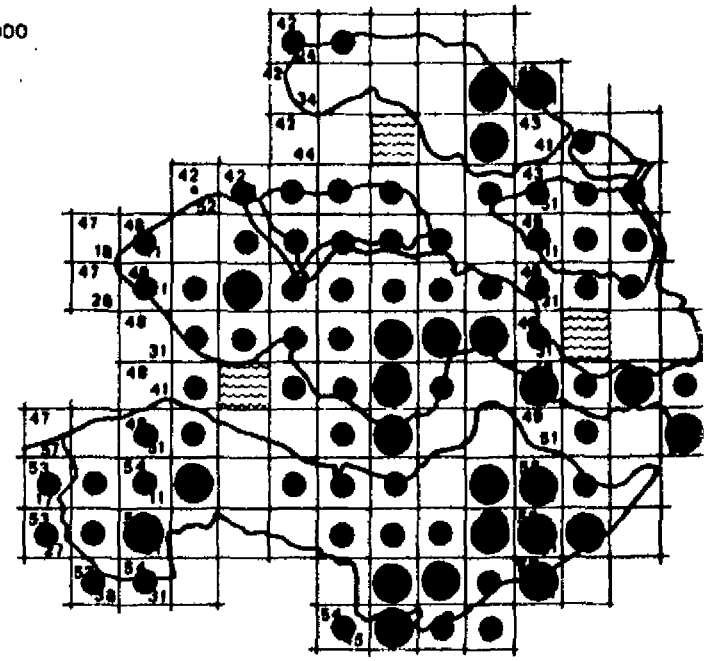

RIETZANGER, Acrocephalus schoenobaenus. Zeeland: 1000-2000

De Rietzanger is in Zeeland minder talrijk dan de Kleine Karekiet en geeft meestal de voorkeur aan grotere rietoppervlakten. Dat plaatselijk vrij hoge dichtheden kunnen voorkomen blijkt o.a. uit de 50 territoria in Saeftinge(Neve 1976)

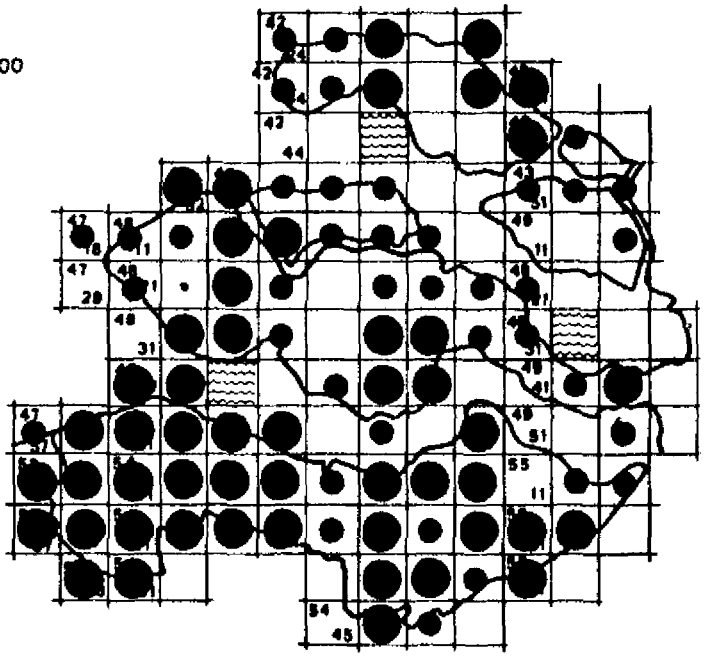

SPOTVOGEL, Hippolais icterina. Zeeland: 2000-4000

Voor zover bekend is de Spotvogel in Zeeland altijd een talrijke broedvogel geweest. Op de meeste plaatsen met bomen en struiken is deze soort aan te treffen. Ook rond boerderijen, waar Tuinfluiter en Zwartkop meestal ontbreken.

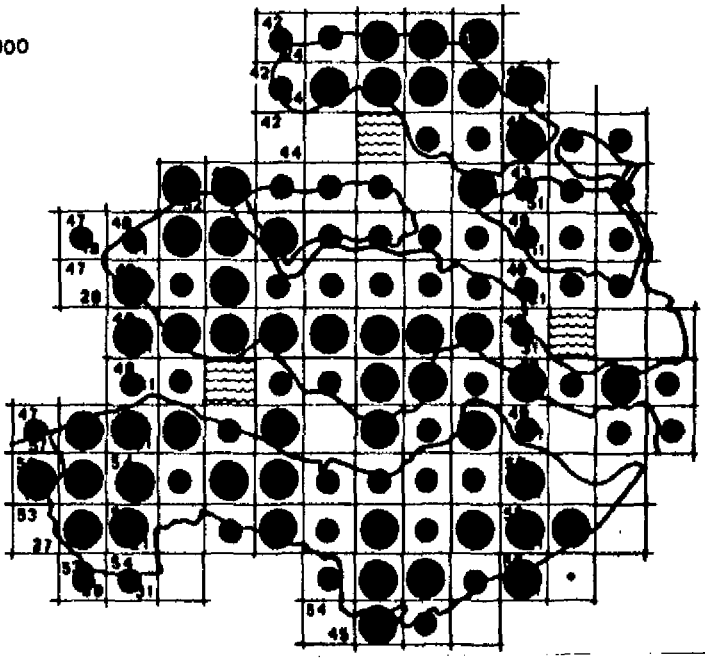

ZWARTKOP, Sylvia atricapilla. Zeeland: 500-1000

Uit historische gegevens van Haverschmidt (1942), die de Zwartkop in Zeeland slechts vermeldt als broedvogel op Walcheren bij Domburg en van Vleugel c.s. (1948), die deze soort op Zuid-Beveland "mogelijk zeer zeldzame broedvogel" noemen, kan worden geconcludeerd dat de Zwartkop vroeger beslist minder algemeen was dan tegenwoordig. De Zwartkop broedt thans verspreid over de gehele provincie, echter nauwelijks op Sint Philipsland en Tholen.

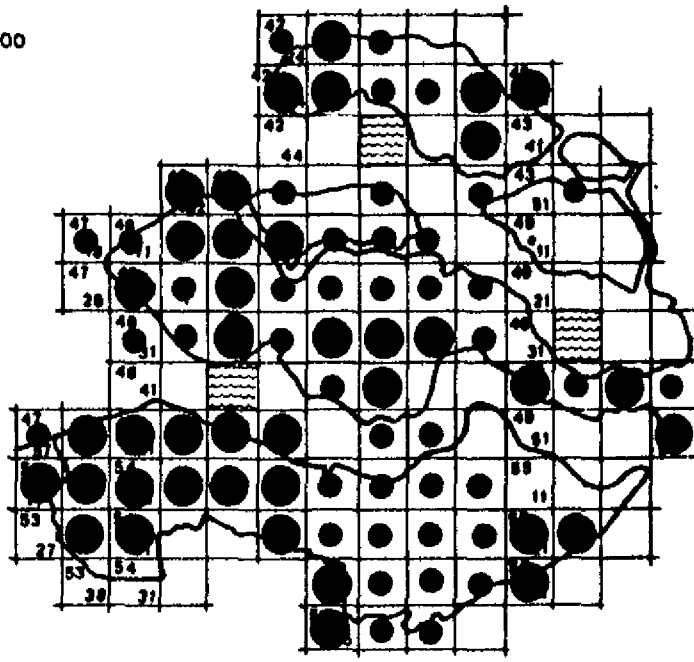

TUINFLUITER, Sylvia borin. Zeeland: 1000-2000

De Tuinfluiter is voor zover bekend in Zeeland altijd een vrij talrijke broedvogel geweest. De verspreiding en de aantallen zijn groter dan die van de Zwartkop. De laatste jaren schijnen de aantallen van de Tuinfluiter echter af te nemen, in tegenstelling tot die van de Zwartkop.

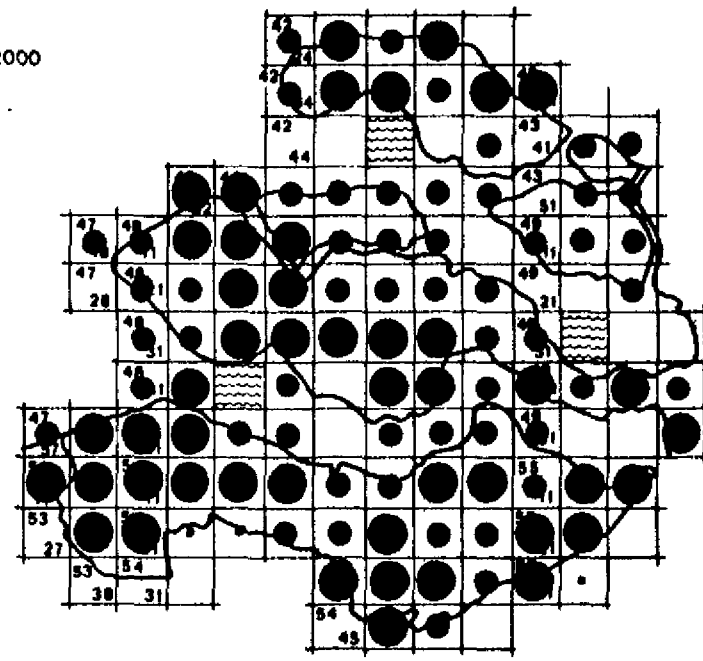

GRASMUG, Sylvia communis. Zeeland: 1000-2000

Hoewel de Grasmus nog in vrij groot aantal door geheel Zeeland broedt, zijn de afgelopen jaren in vele gebieden de aantallen sterk teruggelopen. Afname wordt reeds vermeldt door Sponselee en Buise (1975). De tendens van afnemende aantallen is in geheel Europa geconstateerd.

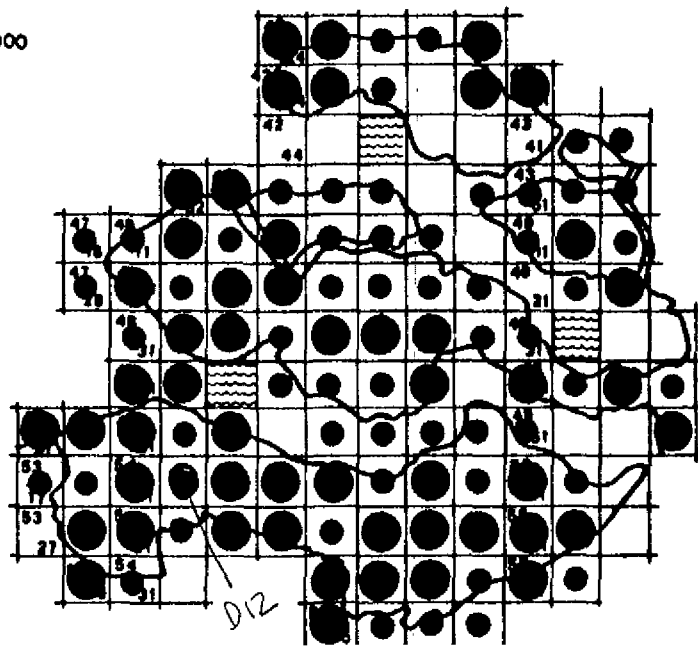

BRAAMSLUIPER, Sylvia curruca, Zeeland: 250-500

Vleugel c.s. (1948) noemen de Braamsluiper op Zuid-Beveland vrij zeldzaam. Op Walcheren was deze soort vrij talrijk en toenemend. In West-Zeeuws Vlaanderen noemt Enkelaar (1967) de Braamsluiper vrij schaars. Sponselee en Buise (1975) vermelden deze soort voor Oost-Zeeuws Vlaanderen zelfs als "dwaalgast", met één zeker broedgeval in 1965 te Hontenisse. De laatste jaren is er sprake van toename en broedt de Braamsluiper verspreid in de duinen, doornhagen, langs wegen en dijken en in open bos- en parklandschappen met lage struiken.

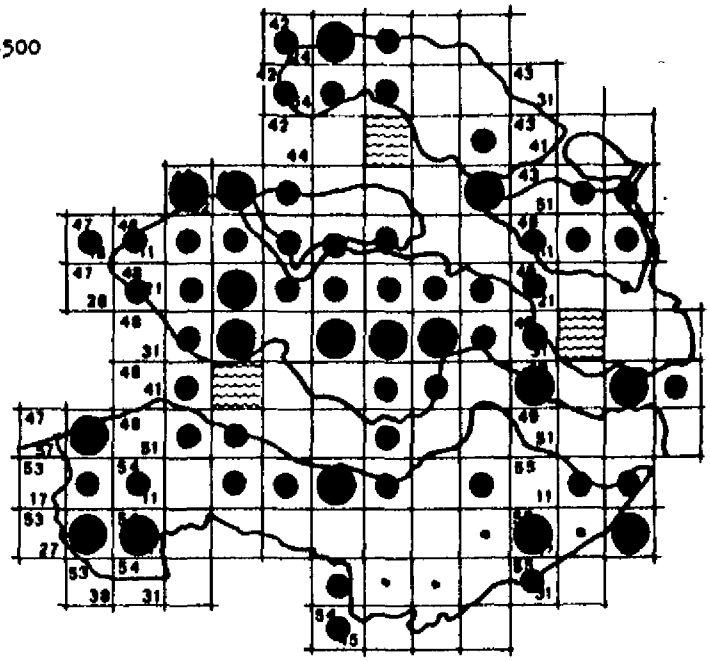

WAAIERSTAARTRIETZANGER, Cisticola juncidis, Zeeland: 25-50

Evenals de Cetti's Zanger is de Waaierstaartrietzanger vanuit het Middellandse Zeegebied doorgedrongen naar het noorden en heeft thans ook Nederland bereikt. In 1972 werd de eerste waargenomen in de Makkumerwaard (Fr.)(Hermsen 1974). Daarna volgde in 1973 een waarneming in Saeftinge (de Ridder 1974) en een ringvangst bij Zuidland (Z.H.) (Breek 1974). In 1974 werden meerdere waarnemingen verricht in Nederland, waaronder twee territoria in Saeftinge (Limosa 47:167-168). In 1975 waren er in Saeftinge 10 à 11 territoria, werden ook in de Vlaamse Kreek Waaierstaartrietzanger gezien en werd in de Braakman een nest met eiëren en dode jongen gevonden. Dit (zekere!) broedgeval wordt door de Commissie voor de Nederlandse Avifauna blijkbaar niet als broedgeval erkend, want zij vermelden een broedgeval in 1976 in Flevoland als het eerste voor Nederland. In 1976 waren er in Saeftinge zeker 15 territoria en in 1977 zeker 25 (med. J. Neve). In 1977 werd de soort ook op Zuid-Beveland (Kreekrakgebied) waargenomen in de broedtijd.

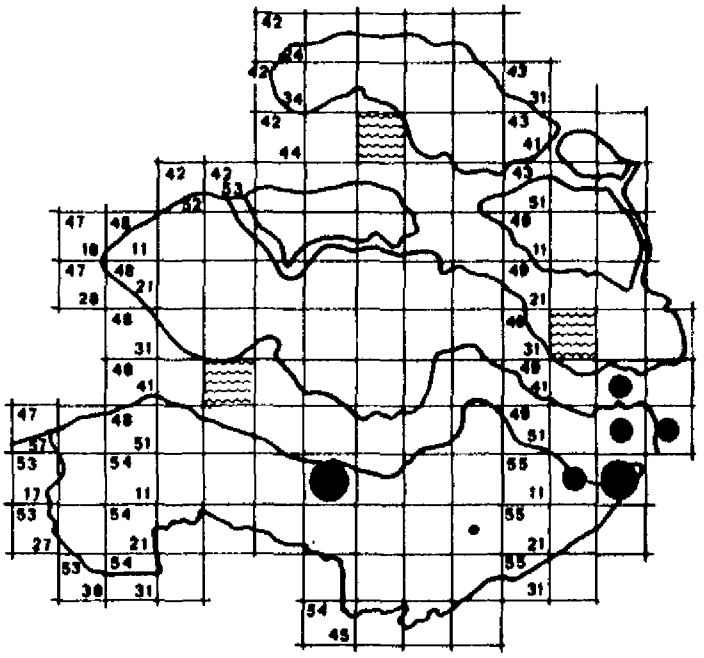

FITIS, Phylloscopus trochilus, Zeeland: 8000-16000

De Fitis in in de gehele provincie Zeeland een talrijke broedvogel, die vooral in de duingebieden zeer hoge dichtheden bereikt.

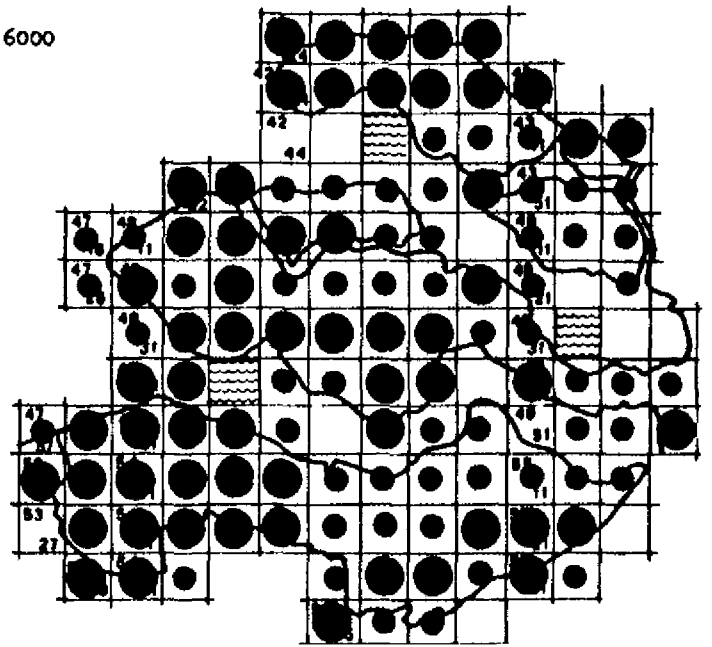

TJIFTJAF, Phylloscopus collybita, Zeeland: 500-1000

In Ardea 13: 8 (1926) wordt vermeld dat de Tjiftjaf toen op Walcheren als broedvogel ontbrak. Door Vleugel c.s. (1948) wordt de Tjiftjaf op Zuid-Beveland "mogelijk zeer zeldzame broedvogel" genoemd. Tegenwoordig is de Tjiftjaf overal waar opgnand geboomte is een vrij gewone broedvogel. Over recente aantalsveranderingen is niets bekend.

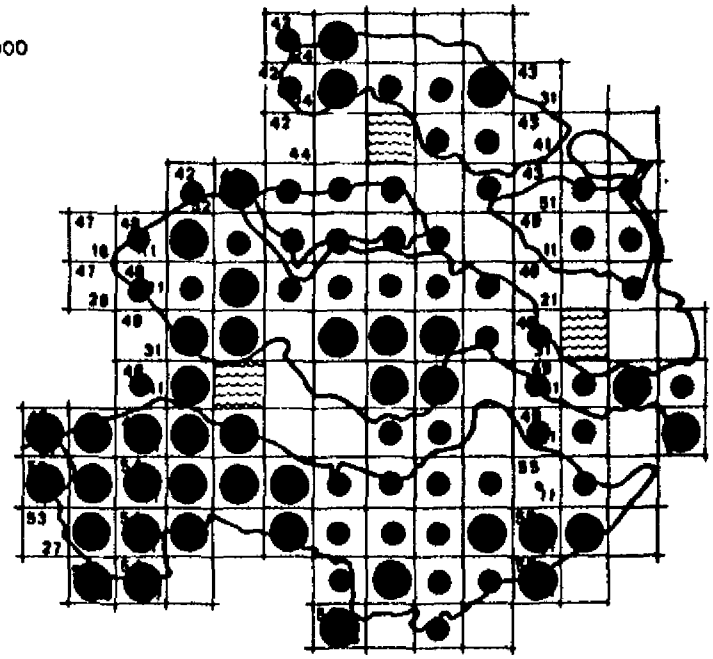

FLUITER, Phylloscopus sibilatrix, Zeeland: 1-5

De Fluiter is mogelijk een regelmatige broedvogel van de loofbossen in de binnenduinrand. Het is echter waarschijnlijk dat een aanmerkelijk deel van de vastgestelde territoria betrekking heeft op doortrekkende vogels, die soms tot in juni kunnen worden waargenomen. Op Walcheren broedde de Fluiter volgens Smulders en Joosse (1969) op verschillende plaatsen. Enkelaar (1967) noemt drie broedplaatsen in West-Zeeuws Vlaanderen: Elderschans, Heile en Sint Kruis. Op Schouwen schijnt de Fluiter regelmatig te broeden in de kop. Uit de andere delen van Zeeland zijn slechts waarnemingen bekend van doortrekkers.

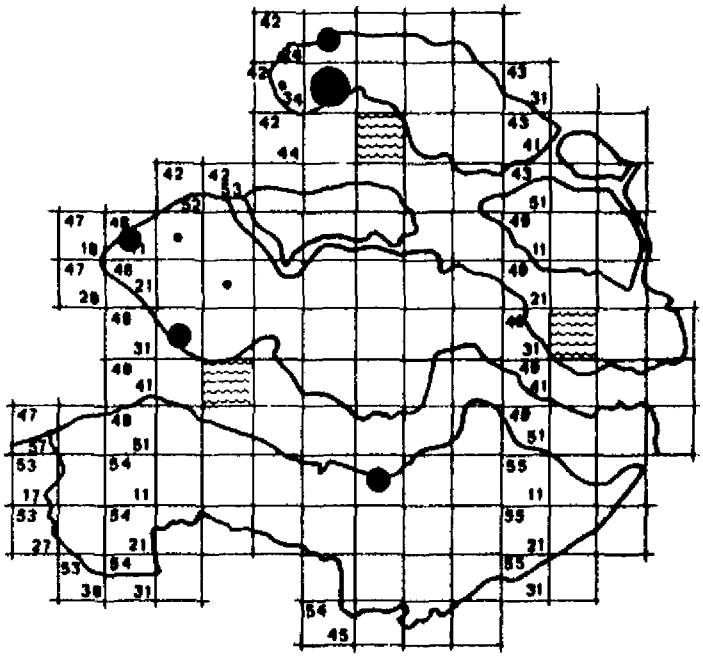

GOUDHAANTJE, Regulus regulus, Zeeland: 25-50

Vroegere broedgevallen van het Goudhaantje in Zeeland zijn bekend van West-Zeeuws Vlaanderen in 1956, 1958 en 1961 (Enkelaar 1967) en van Oost-Zeeuws Vlaanderen in 1957 te Sint-Jansteen (Sponselee en Buise 1975). De laatste jaren zijn meerdere broedgevallen bekend uit de kop van Schouwen, de duinen van Walcheren, de Braakman en het grensgebied in Zeeuws Vlaanderen.

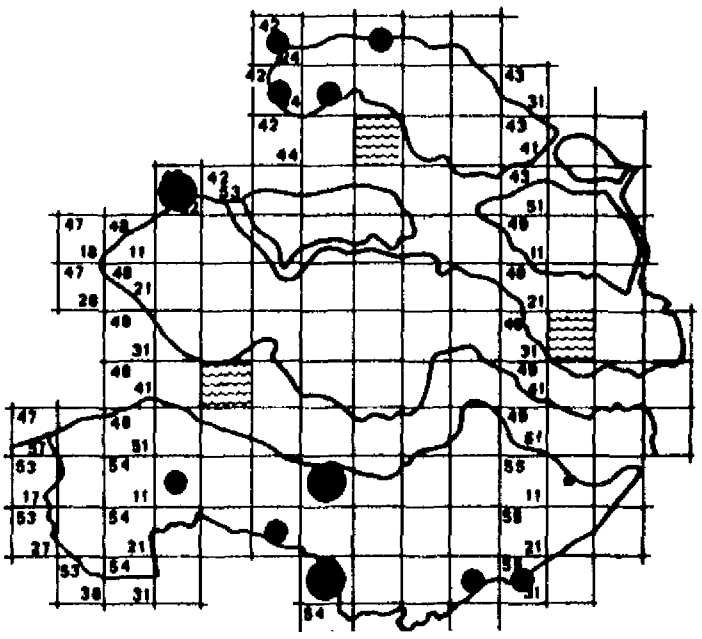

GRAUWE VLIEGENVANGER, *Muscicapa striata*, Zeeland: 150-250

De Grauwe Vliegenvanger broedt in Zeeland tamelijk verspreid en nergens talrijk. Het is een onopvallende soort, die vaak over het hoofd wordt gezien. Hoewel voldoende kwantitatieve gegevens ontbreken is het waarschijnlijk dat de Grauwe Vliegenvanger in aantal is afgenomen.

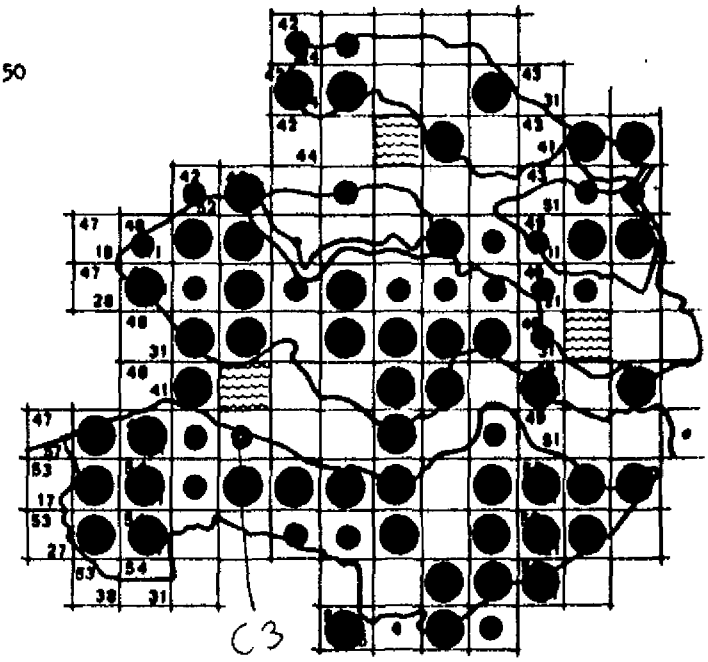

BONTE VLIEGENVANGER, *Ficedula hypoleuca*, Zeeland: 1-5

De Bonte Vliegenvanger heeft zich deze eeuw sterk in westelijke richting uitgebreid en broedt thans talrijk in Drente, Zuidoost Friesland, Overijssel, Gelderland, Oost-Utrecht en het Gooi (Haverschmidt 1973). Ook uit vrijwel alle andere provincies zijn de laatste jaren broedgevallen bekend geworden. In België heeft de Bonte Vliegenvanger zijn broedgebied eveneens in noordelijke en westelijke richting uitgebreid (Lippens en Wille 1972). Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de Bonte Vliegenvanger nu ook regelmatig in Zeeland broedt. De eerste bekende broedgevallen waren in 1959 te Aardenburg (Enkelaar 1967) en in 1960 bij het Groot Eiland (Sponselee en Buise 1975). De laatste jaren zijn ook broedgevallen bekend van Schouwen (1976 Haamstede) Walcheren (1977 Nollebos Vlissingen) en op enkele plaatsen in Zeeuws Vlaanderen.

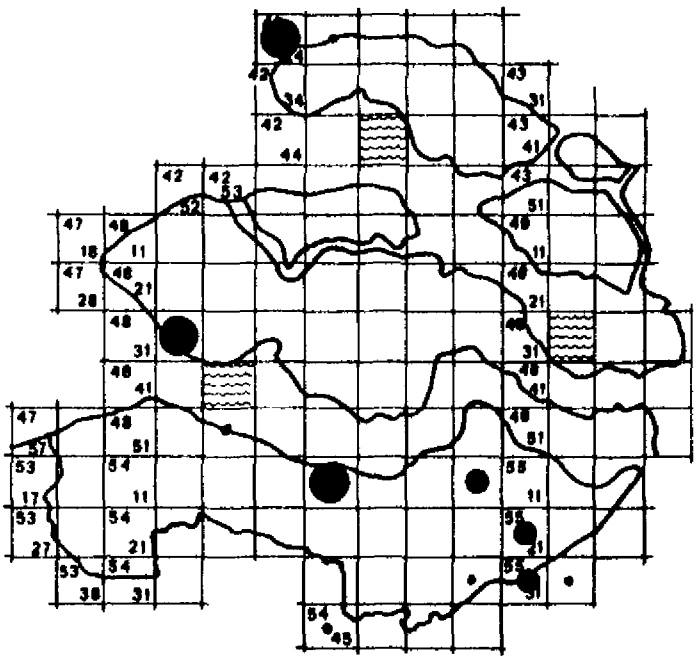

HEGGEMUS, *Prunella modularis*, Zeeland: 8000-16000

Uit de opmerking van Vleugel c.s. (1948) dat de Heggemus op Zuid-Beveland toen een zeldzame broedvogel was, is af te leiden, dat deze soort hier is toegenomen. Thans is de Heggemus in de gehele provincie een talrijke broedvogel.

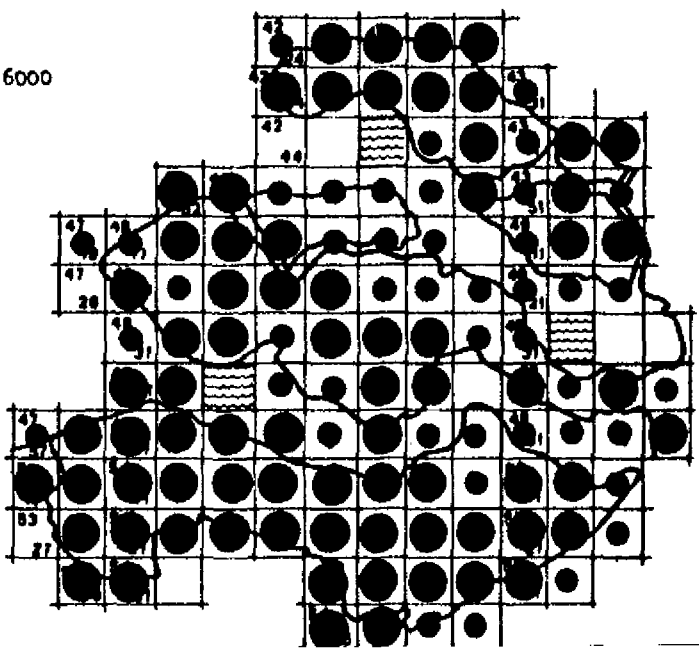

GRASPIEPER, Anthus pratensis, Zeeland: 16000-32000

De Graspieper is in geheel Zeeland een zeer talrijke broedvogel en bereikt zeer hoge dichtheden.

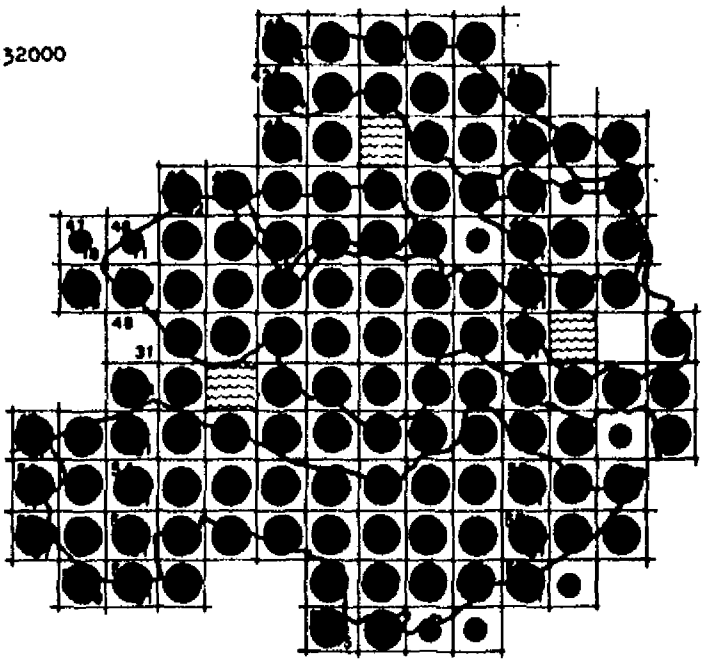

BOOMPIEPER, Anthus trivialis, Zeeland: 150-250

De Boompieper is op Schouwen en Walcheren vrijwel beperkt tot de duingebieden. In andere delen van Zeeland broedt deze soort regelmatig langs boomrijke wegen en dijken en in open bos- en parklandschappen. Vleugel c.s. (1948) noemen de Boompieper een "algemene broedvogel, die de laatste tien jaar is toegenomen". In Zeeuws Vlaanderen was de Boompieper vrij schaars (Enkelaar 1967, Sponselee en Buise 1975), echter waarschijnlijk talrijker dan bekend was. Over een mogelijke toe- of afname zijn geen concrete gegevens bekend.

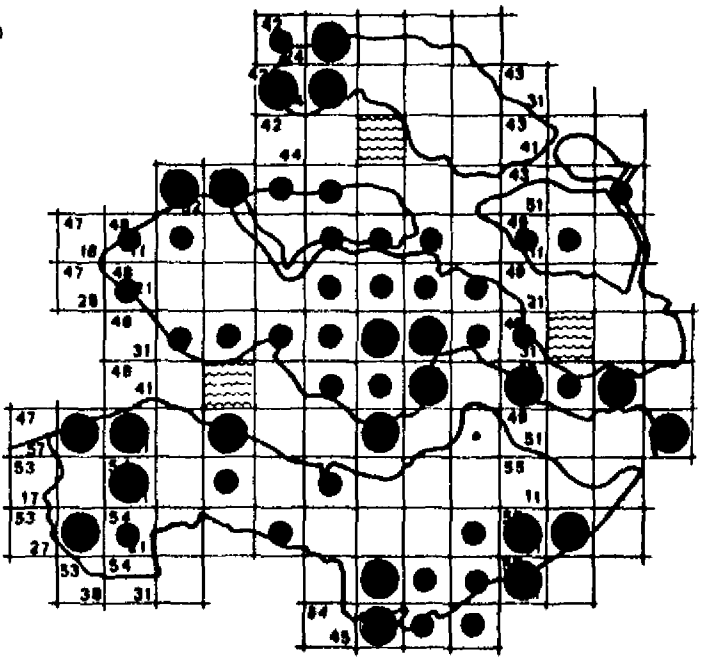

WITTE KWIKSTAART, Motacilla alba alba, Zeeland: 1000-2000

Voor zover bekend is de Witte Kwikstaart in Zeeland altijd een vrij talrijke broedvogel geweest.

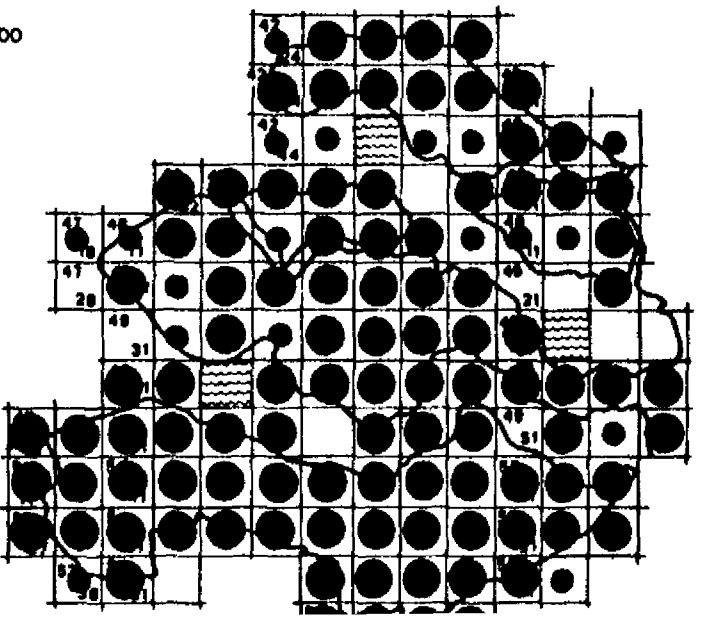

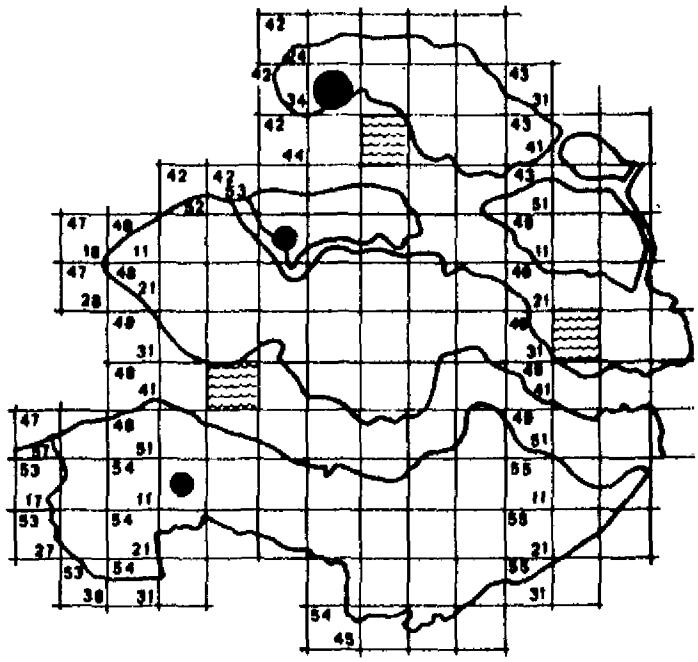

BOUWKWIKSTAART, Motacilla alba yarrelli, Zeeland: 1-5

De laatste jaren zijn enkele broedgevallen van deze ondersoort, die normaal broedt in Groot-Britanië en Ierland, bekend geworden. Het is niet uitgesloten dat er meerdere broedgevallen over het hoofd zijn gezien.

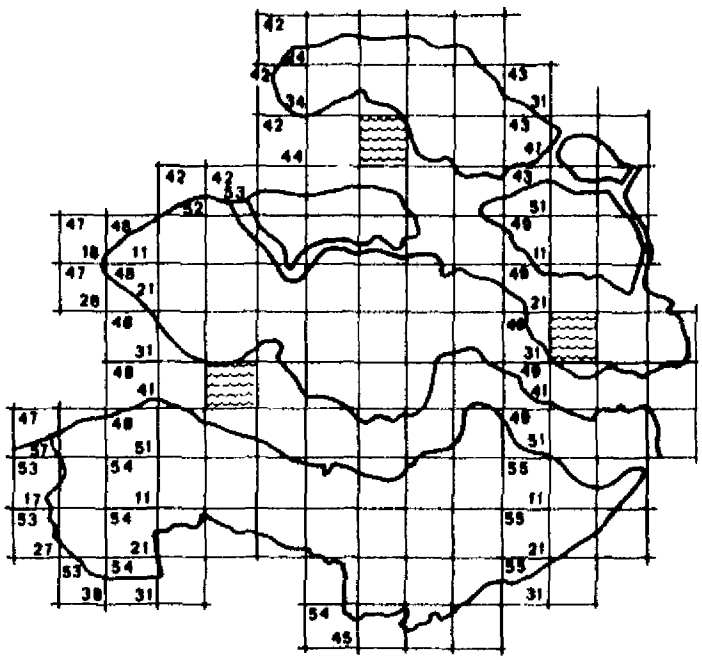

GROTE GELE KWIKSTAART, Motacilla cinerea, Zeeland: 0

In 1962 broedde een paar Grote Gele Kwikstaarten in de Oude Sluis te Sas van Gent (Sponselee en Buise 1975).

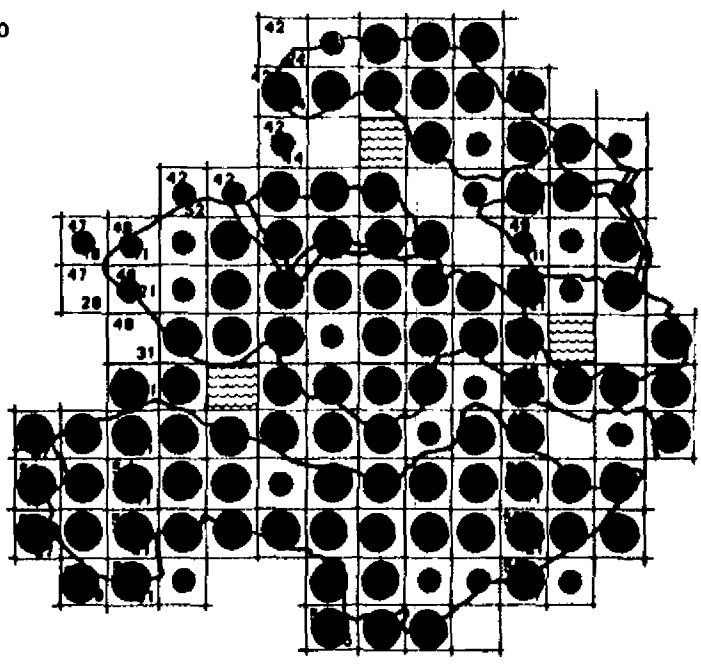

GELE KWIKSTAART, Motacilla flava flava, Zeeland: 2000-4000

Vleugel c.s. (1948) noemen de Gele Kwikstaart op Zuid-Beveland vrij algemeen. Op Walcheren was de Gele Kwikstaart een vrij talrijke broedvogel op bouw- en weiland (Smulders en Joosse 1969). In West-Zeeuws Vlaanderen was deze soort eveneens vrij talrijk (Enkelaar 1967) en in Oost-Zeeuws Vlaanderen talrijk, doch afgenomen (Sponselee en Buise 1975). De indruk bestaat dat de Gele Kwikstaart in de graslandgebieden afneemt maar zich in de bouwlanden weet te handhaven. Hierdoor is de Gele Kwikstaart in vrijwel geheel Zeeland nog een gewone verschijning.

ENGELSE GELE KWIKSTAART, Motacilla flava flavissima, Zeeland: 0-1

Behalve in Groot-Brittanië broedt deze ondersoort van de Gele Kwikstaart ook aan de andere zijde van het Kanaal en de Noordzee, o.a. langs de kust van Noordwest-Frankrijk en in Nederland in de bollenstreek tussen Leiden en Haarlem (van Dijk 1975). Het is waarschijnlijk dat in het gebied tussen de Franse broedgebieden en de bollenstreek ook regelmatig broedgevallen plaats vinden, doch meestal niet worden opgemerkt. Uit Zeeland zijn de volgende broedgevallen bekend: 1951 Saeftinge (Sponselee en Buise 1975), 1957 Westenschouwen (Sterna) en 1974 Zonnemaire.

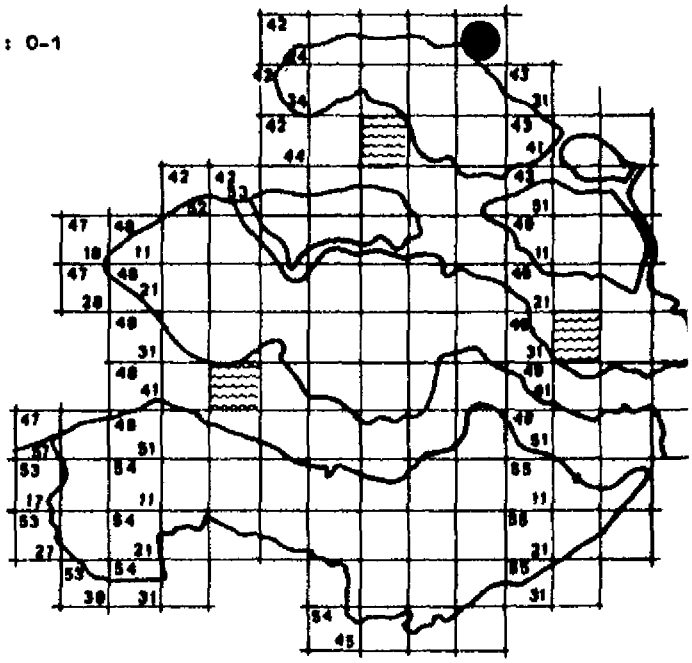

GRAUWE KLAUWIER, Lanius collurio, Zeeland: 6-10

Haverschmidt (1942) noemt de Grauwe Klauwier in Zeeland o.a. broedvogel van Noord-Beveland en Walcheren. Op Zuid-Beveland kwam deze soort volgens Vleugel c.s. (1948) regelmatig in klein aantal voor. Op Walcheren was de soort nog rond 1966 schaarse broedvogel (= 5-20 paar) in de duinen en de binnenduinrand (Smulders en Joosse 1969). Enkelaar (1967) noemt enkele broedplaatsen in West-Zeeuws Vlaanderen. In Oost-Zeeuws Vlaanderen is slechts één broedgeval bekend: 1954 te Sas van Gent (Sponselee en Buise 1975). Hoewel de Grauwe Klauwier vroeger ook langs dijken en wegen voorkwam is het broeden van deze soort de laatste jaren vrijwel beperkt tot slechts enkele paren in de duinen van Schouwen en Walcheren.

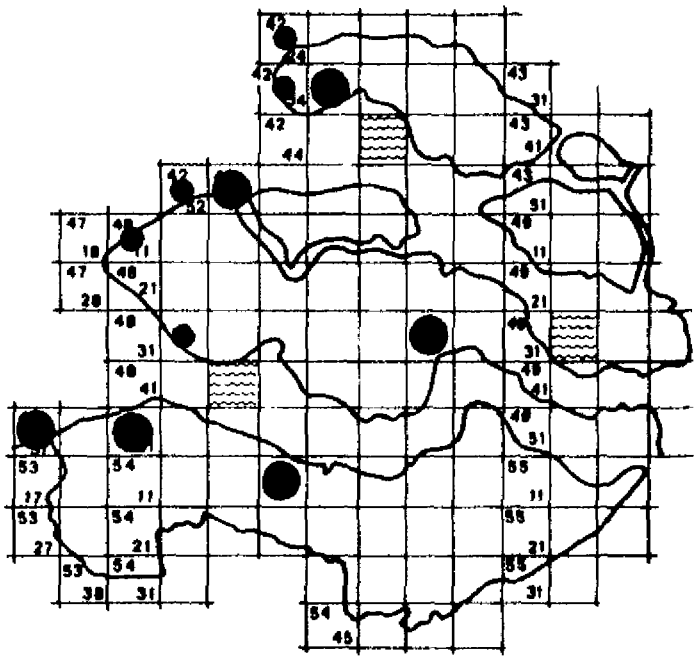

SPREEUW, Sturnus vulgaris, Zeeland: 32000-64000

Uit alle vroegere regionale avifauna's blijkt dat de Spreeuw in Zeeland altijd een zeer talrijke broedvogel is geweest.

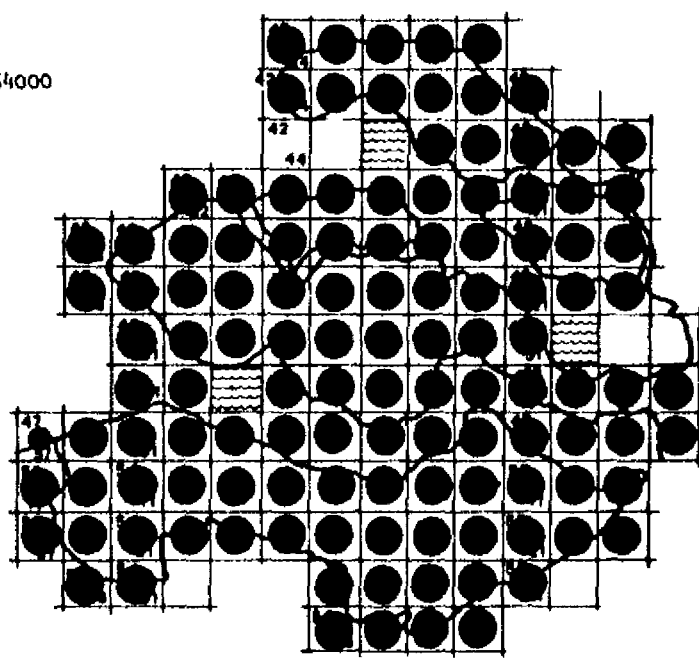

HUISMUS, Passer domesticus, Zeeland: 125000-250000

De Huismus is in geheel Zeeland een zeer talrijke broedvogel.

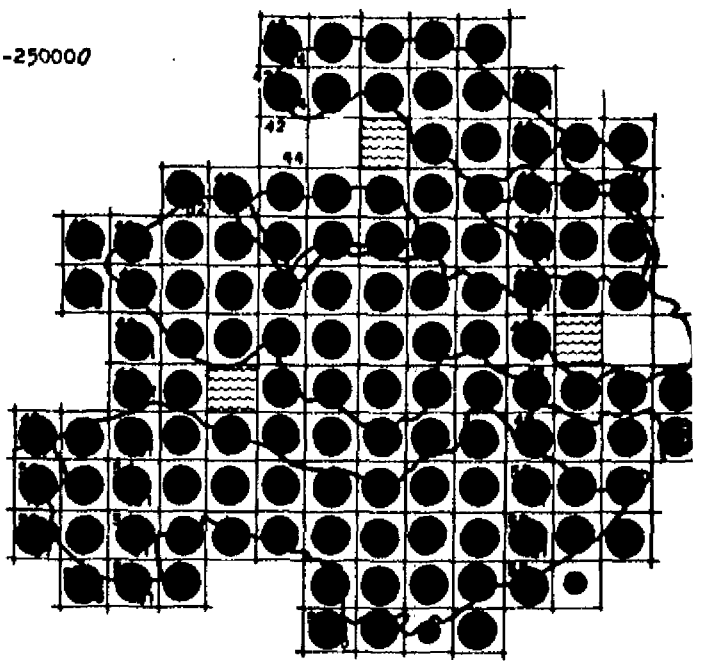

RINGMUS, Passer montanus, Zeeland: 4000-8000

De Ringmus is in de gehele provincie een talrijke broedvogel.

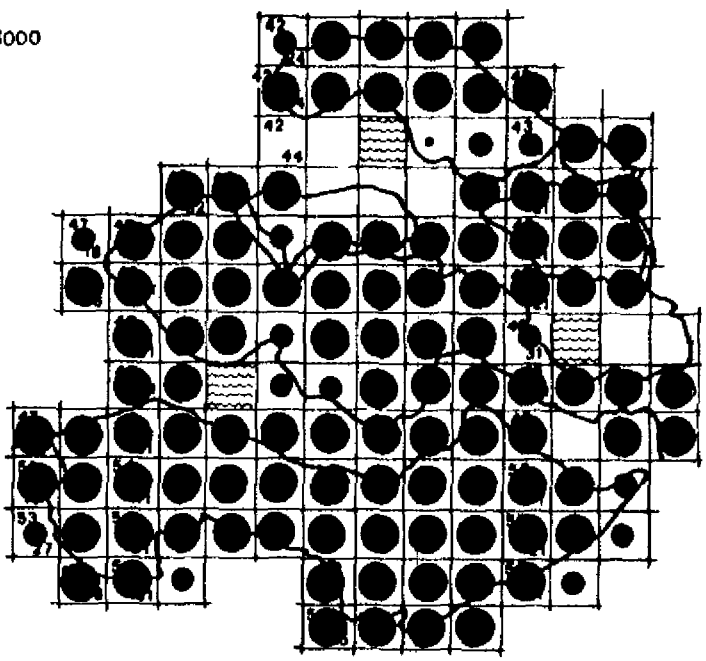

APPELVINK, Coccothraustes coccothraustes, Zeeland: 0

In 1963 vond er een broedgeval plaats bij Sluis (Enkelaar 1967). In 1971 broedde er na een invasie een paar nabij 's Gravenpolder (med. C. Jacobusse). Andere broedgevallen zijn niet bekend en het is niet waarschijnlijk dat de Appelvink regelmatig in Zeeland broedt.

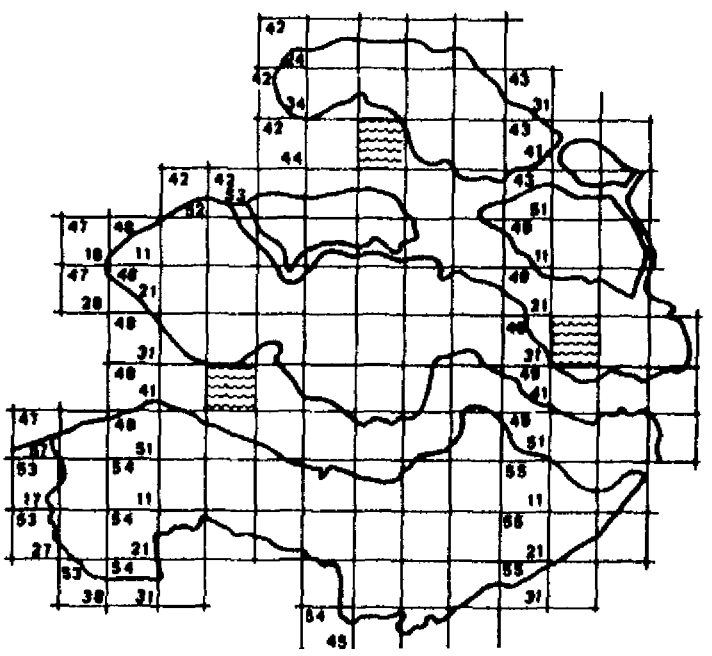

GROENLING, Carduelis chloris, Zeeland: 2000-4000

De Groenling is in Zeeland een talrijke broedvogel die gedurende de laatste jaren waarschijnlijk in aantal is toegenomen.

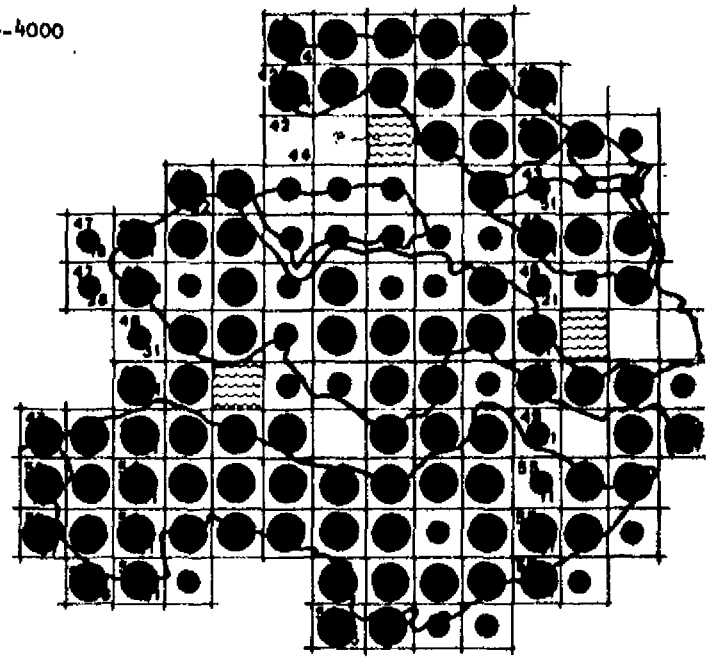

PUTTER, Carduelis carduelis, Zeeland: 1000-2000

De Putter lijkt een bij uitstek Zeeuwse vogel te zijn, die de laatste jaren aanzienlijk in aantal is toegenomen. Haverschmidt (1942) vermeldt "in Nederland vrij zeldzaam en zeer plaatselijk, o.a. op Schouwen, Noord-Beveland en in Zeeuws Vlaanderen". Vleugel c.s. (1948) noemen de Putter op Zuid-Beveland vrij algemeen en in aantal toenemend. Op Walcheren was deze soort sinds 1932 een geregelde, vrij zeldzame verschijning, die gedurende de 2e wereldoorlog in aantal toenam, maar sindsdien in aantal weer achteruit is gegaan (Smulders en Joosse 1969). Na 1965 heeft er op Walcheren weer toename plaatsgevonden en thans broeden er vele tientallen paren. Enkelaar (1967) noemt de Putter in West-Zeeuws Vlaanderen vrij schaars en afnemend. In Oost-Zeeuws Vlaanderen was de Putter zeer schaars, doch toenemend (Sponselee en Buise 1975). De laatste jaren broeden Putters vrij talrijk door heel Zeeland met een duidelijke voorkeur voor boomgaarden en parklandschappen.

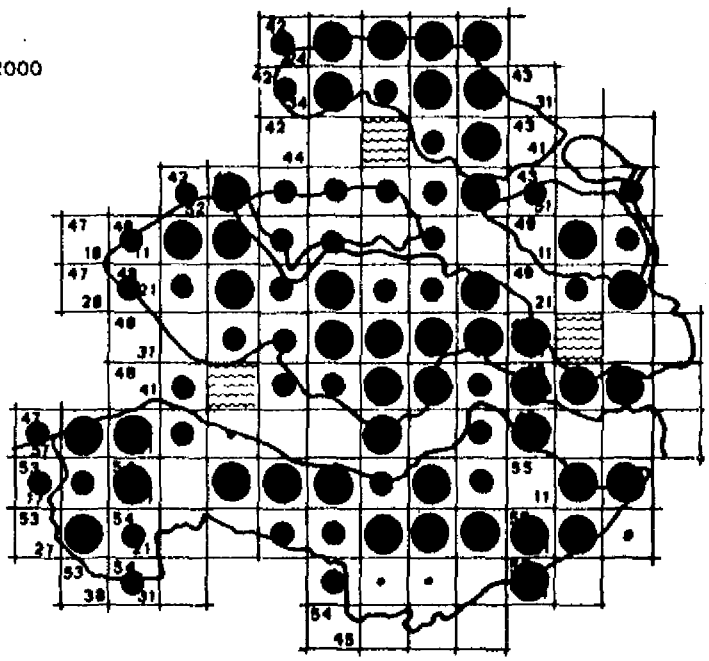

SIJS, Carduelis spinus, Zeeland: 0-1

Van de Sijs is slechts één broedgeval in Zeeland bekend: 1976 Den Inkel op Zuid-Beveland.

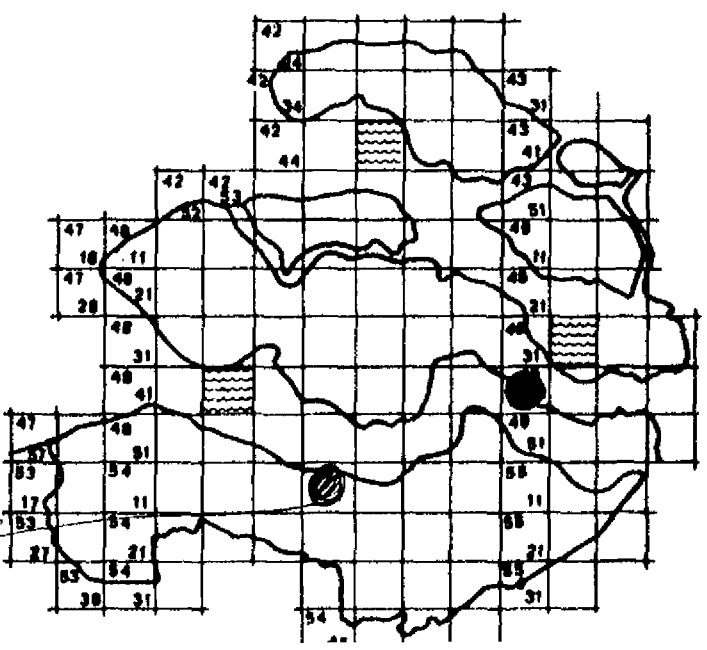

1975 West Braakman

KNEU, Carduelis cannabina. Zeeland: 8000-16000

Vleugel c.s. (1948) noemen de Kneu op Zuid-Beveland vrij algemeen, doch in aantal afnemend. Ook Enkelaar (1967) vermeldt een afname in West-Zeeuws Vlaanderen door het rooien van o.a. meidoornhagen. Toch is de Kneu in de gehele provincie nog een talrijke broedvogel.

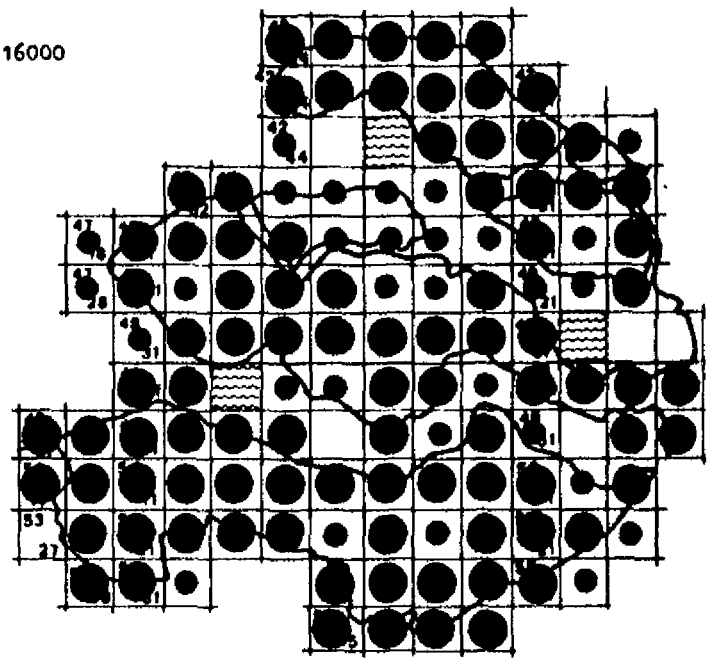

BARMSIJS, Carduelis flammea. Zeeland: 25-50

De Barmsijs broedt sedert 1961 op de Waddeneilanden en in het noordoostelijk deel van Noord-Holland (C.N.A. 1970) en heeft zich sindsdien verbreid door de duinen van Noord-Holland. Na 1970 werden ook broedgevallen geconstateerd in Drente, op de Veluwe en in de duinen van Zuid-Holland en Zeeland. Tegenwoordig heeft zich een vaste broedpopulatie gevestigd in de duinen van Schouwen en van Walcheren. In 1972 broedde een paar te Zierikzee (Sterna) en in 1974 te Groede (Zeeuws Vlaanderen).

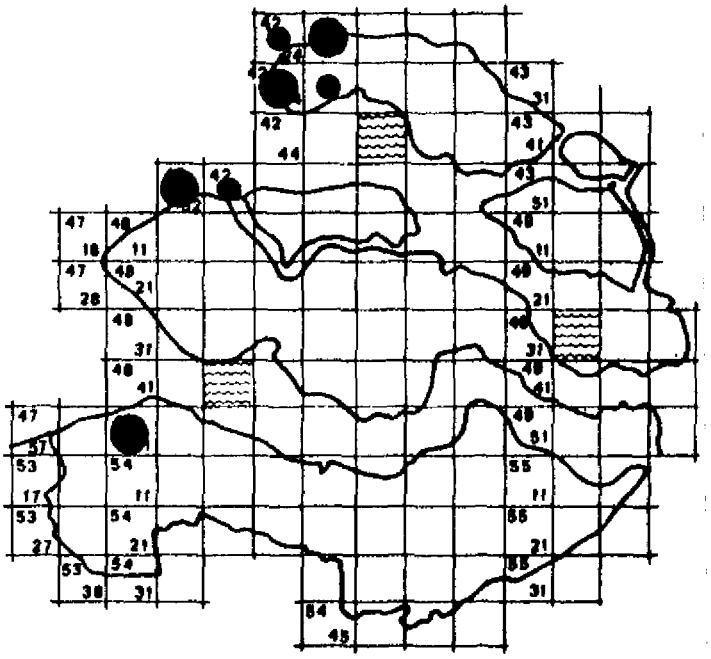

EUROPESE KANARIE, Serinus serinus. Zeeland: 1-5

De Europese kanarie heeft de laatste tientallen jaren zijn broedgebied in Nederland en België naar het noordwesten uitgebreid. Het aantal broedgevallen in West-Nederland schijnt de laatste jaren echter weer af te nemen. In 1963 broedde een paar bij Cadzand (Enkelaar 1967) en in 1967 op Schouwen (Smulders en Joosse 1969). In 1977 werden twee territoria vastgesteld in de duinrand van Walcheren en op 4-5-1977 werd een zingend mannetje gezien in Terneuzen (Steltkluut).

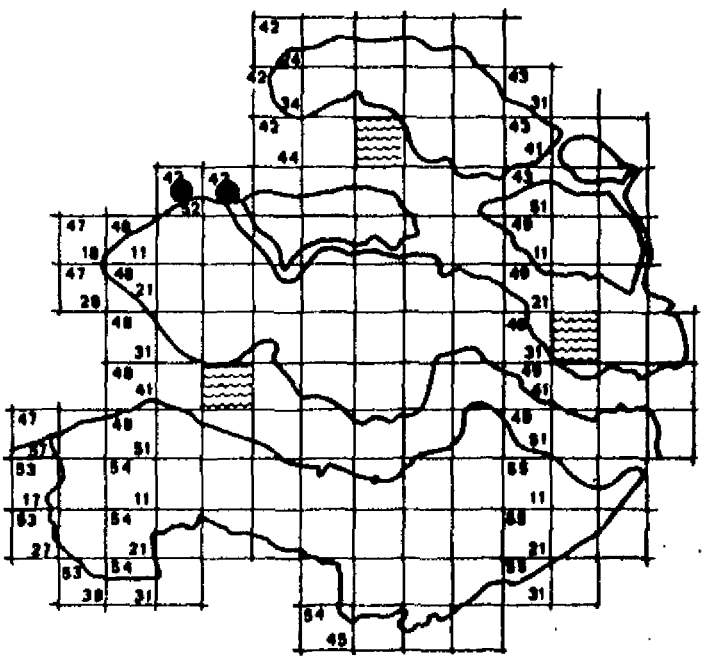

GOUDVINK, Pyrrhula pyrrhula, Zeeland: 6-10

De Goudvink broedt regelmatig met enkele paren in Oost-Zeeuws Vlaanderen en in 1977 waarschijnlijk ook in West-Zeeuws Vlaanderen. Omstreeks 1970 heeft deze soort zich ook gevestigd in de duinen van Walcheren (Oranjezon). De waarneming van twee exemplaren op 10-6-1972 in de duinen van Schouwen zou eveneens betrekking kunnen hebben op een broedgeval. Buiten genoemde broedgebieden zijn vrijwel geen waarnemingen bekend.

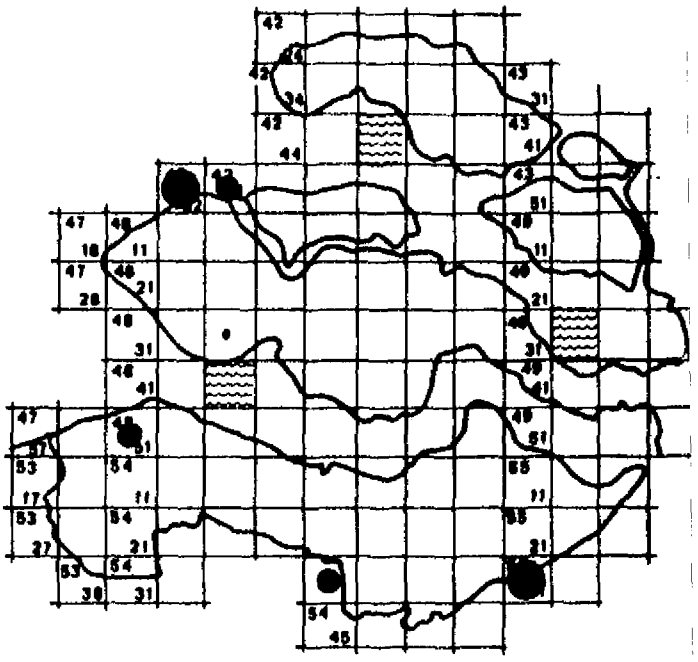

KRUISBEK, Loxia curvirostra, Zeeland: 0

In het eind van de zestiger jaren werd in het duingebied Oranjezon op Walcheren een paartje met pas uitgevlogen jongen gezien. Andere broedgevallen zijn niet bekend.

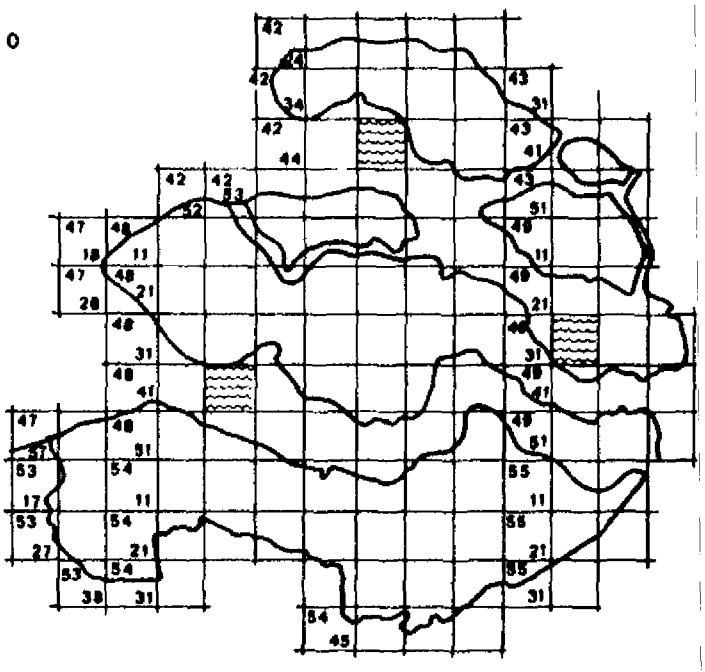

VINK, Fringilla coelebs, Zeeland: 500-1000

De Vink broedt in Zeeland op de meeste plaatsen met opgaand geboomte. Het verdwijnen van geschikt biotoop heeft ongetwijfeld een achteruitgang veroorzaakt. Nadere kwantitatieve gegevens ontbreken helaas.

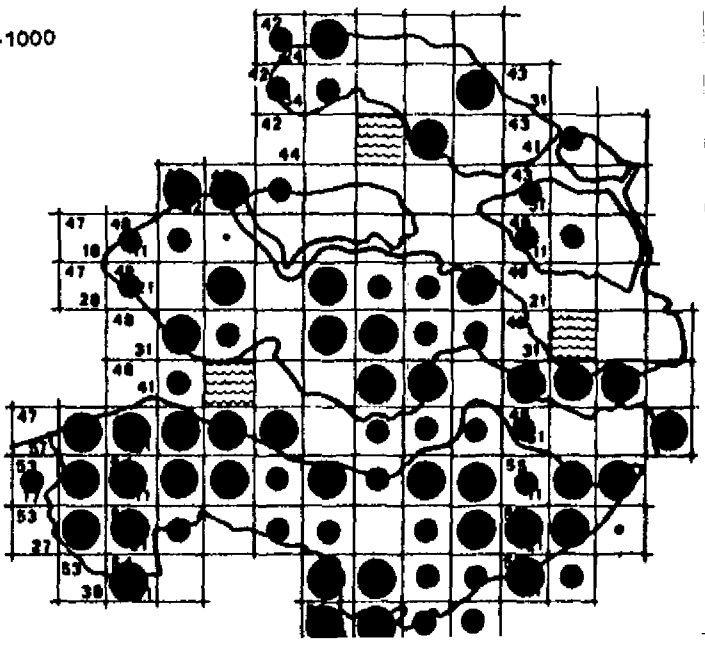

KEEP, Fringilla montfringilla, Zeeland: 0-1

De Keep is een noordelijke broedvogel waarvan slechts enkele broedgevallen in Nederland bekend zijn. In 1973 broedde een paar in de Braakman. Het is zeer waarschijnlijk dat het hier ontsnapte of losgelaten voliérevogels betreft.

14-4-75 ♂ met nestmat naar mog. nestplaats T-splitsing Zaamslagsedijk / Groeneweg (Mangrette)

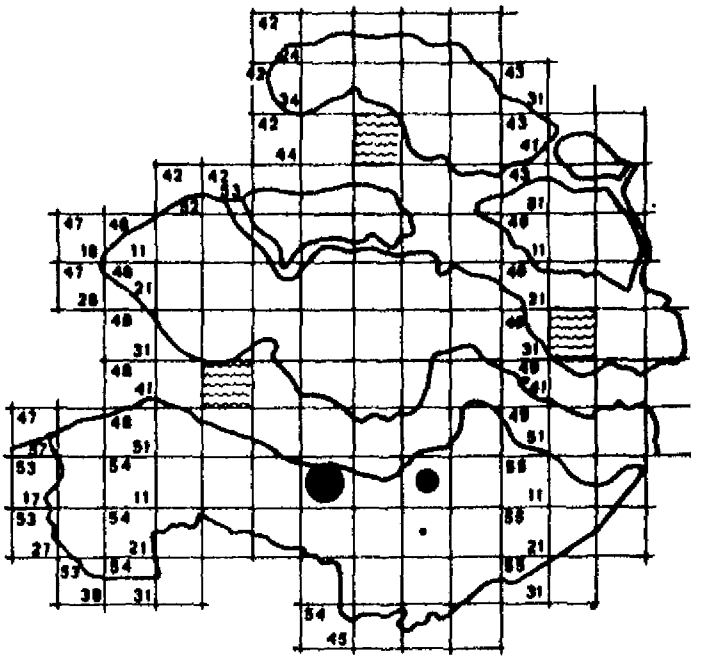

GRAUWE GORS, Emberiza calandra, Zeeland: 100-150

Het is vrijwel zeker dat de Grauwe Gors de laatste tien jaar in Zeeland is toegenomen. Haverschmidt (1942) noemt het waarschijnlijk broeden bij Breskens in 1932. Rond 1959 broedde deze soort nog steeds bij Breskens (Smulders en Jöose 1969). Enkelaar (1967) vermeldt voor West-Zeeuws Vlaanderen slechts het regelmatig broeden bij Retranchement. Suetens (1961) noemt voor de Braakman tien broedparen. In Oost-Zeeuws Vlaanderen was de Grauwe Gors tot 1955 vrijwel uitsluitend zeer schaarse broedvogel van Saeftinge. In 1947 was er ook een territorium te Philippine. Sedert 1962 broedt deze soort in toenemend aantal door geheel Oost-Zeeuws Vlaanderen. In Saeftinge waren in 1976 ca. 25 zangposten (Neve 1976). In 1977 werden voor het eerst op drie plaatsen op Zuid-Beveland territoria vastgesteld. Vergelijking van de historische gegevens met de huidige verspreiding geeft duidelijk een beeld van toename. Het aantal broedparen in Zeeland bedraagt waarschijnlijk meer dan 100, waarmee het één van de belangrijkste broedgebieden voor de Grauwe Gors van Nederland is.

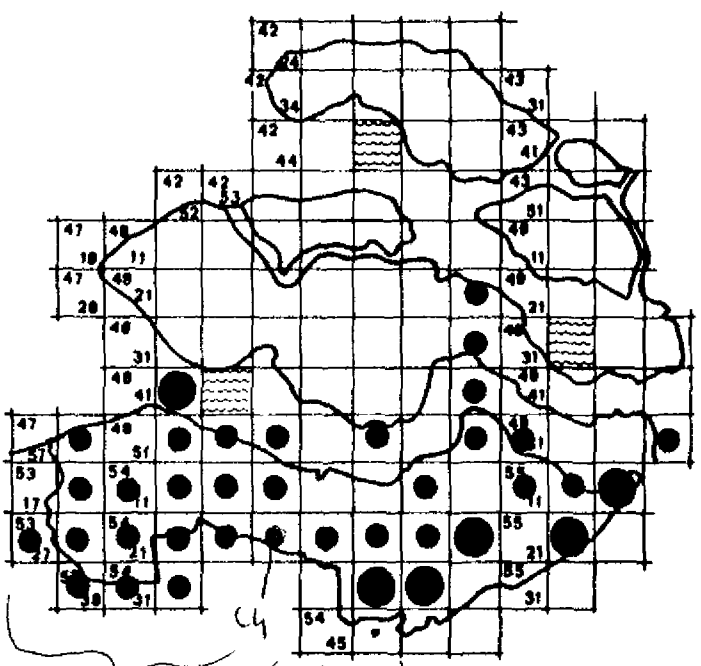

GEELGORS, Emberiza citrinella, Zeeland: 10-25

De Geelgors is het angstaanjagende voorbeeld van een eens talrijke vogelsoort, die door landschappelijke veranderingen vrijwel is verdwenen. Arenthals (1918) noemt voor Noord-Beveland: "zeer veel aan de slootkanten". Vleugel c.s. (1948) vermelden voor Zuid-Beveland: "algemene broedvogel". Op de beide Bevelanden is de Geelgors, op één territorium bij Kapelle na, verdwenen. Op Walcheren was deze soort in 1957 nog talrijk, in 1966 waren er slechts vier broedgevallen (Smulders en Joosse 1969) en thans is hij verdwenen. In Zeeuws Vlaanderen was de Geelgors vroeger zeer talrijk. De laatste jaren resteren slechts enkele broedgevallen in de grensstreek. Het is aannemelijk dat een zelfde achteruitgang heeft plaatsgevonden op Schouwen-Duiveland, waar nu misschien nog een enkel paar broedt, en op Tholen en Sint Philipsland, waar de soort nu ontbreekt. Reyndersa (1973) noemt voor de jaren 1966-1968 in Zeeland 60-90 broedparen en merkt hierbij op dat de Geelgors de laatste jaren met 99 % (!) is achteruitgegaan. Deze achteruitgang heeft zich sindsdien voortgezet en het is de vraag of er nog meer dan tien paar in Zeeland broeden. Als oorzaken van achteruitgang noemt Reyndersa (1973): inundatie van Walcheren, watersnoodramp, ruilverkavelingen, egalisaties, insecticiden en herbiciden.

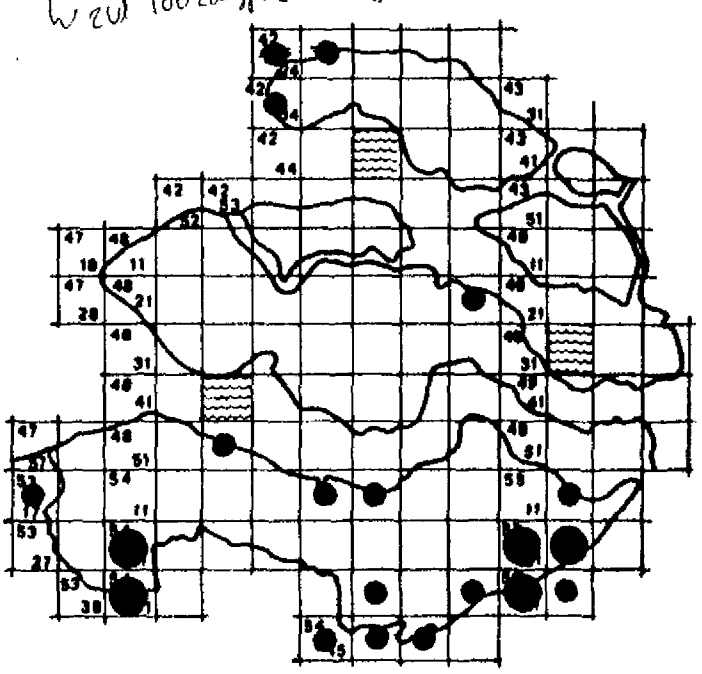

ORTOLAAN, Emberiza hortulana, Zeeland: 0

Van de Ortolaan zijn slechts twee historische vermoedelijke broedgevallen bekend: 1949 en 1956 op het Groot-Eiland in Oost-Zeeuws Vlaanderen (C.N.A. 1970. In het voorjaar worden incidenteel zingende mannetjes waargenomen, die hoogst waarschijnlijk slechts doortrekkers zijn.

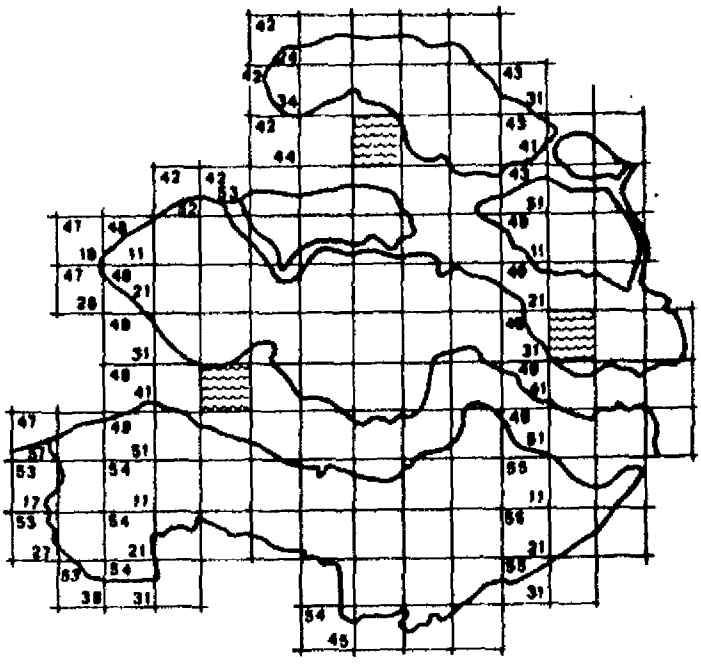

RIETGORS, Emberiza schoeniclus, Zeeland: 1000-2000

De Rietgors is in Zeeland een vrij talrijke broedvogel in rietvelden, maar ook wel in Obione (Enkelaar 1967) en Spartina-velden (Smulders en Joosse 1969). Vleugel c.s. (1948) noemen de Rietgors op Zuid-Beveland een vrij zeldzame broedvogel; Thans is deze soort hier talrijk. Enkelaar (1967) noemt een achteruitgang in West-Zeeuws Vlaanderen. Een gefundeerde uitspraak over voor- of achteruitgang in geheel Zeeland is door het ontbreken van voldoende kwantitatieve gegevens niet mogelijk.

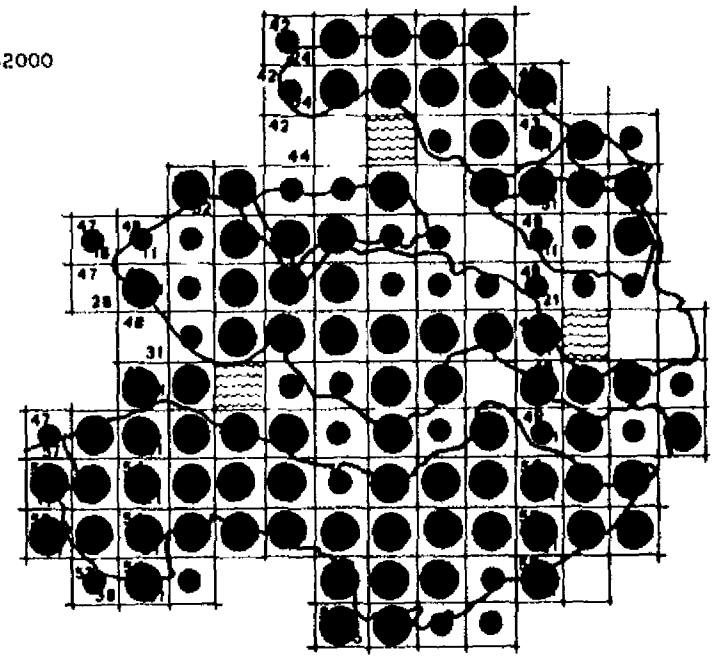

5. LITERATUUR.

Arenthals, M.W. van (1918): De Vogels die broeden op Noord-Beveland. Levende Natuur 23:278

Beijersbergen, R.B. (1975): Inventarisatie van de Kluut in de delta in 1975. Vogeljaar 23:114-117

Bonham, P.F. en J.C.M. Robertson (1975): The spread of the Cetti's Warbler in north-west Europe. Brit. Birds 68: 393-408

Braaksma, S. (1958): Over de verspreiding van het Visdiefje (Sterna hirundo) als broedvogel. Vogeljaar 6: 24-28, 46-50

Braaksma, S. (1962): Voorkomen en levensgewoonten van de Kwartelkoning (Crex crex). Limosa 35: 230-259

Braaksma, S. (1964): Het voorkomen van de Stormmeeuw (Larus canus). Limosa 37: 58-95

Braaksma, S. (1968): De verspreiding van het Woudaapje (Ixobrychus minutus) als broedvogel. Limosa 41: 41-61

Braaksma, S. en O. de Bruyn (1976): De Kerkuilstand in Nederland. Limosa 49: 135-187

Breek, K. (1974): Een Waaierstaartrietzanger (Cisticola juncidis) gevangen en geringd bij het Haringvliet. Limosa 47:165

Commissie voor de Nederlandse Avifauna (C.N.A.) (1970): Avifauna van Nederland. Leiden

Dantuma, R. (1968): De Boomvalk in Nederland in 1967. Vogeljaar 16: 516-518

Dekker, D. (1968): De telling van Dodaarsbroedsels in 1967. Vogeljaar 16: 514-516

Dijk, J. van (1975): De Engelse Gele Kwikstaart (Motacilla flava flavissima) als broedvogel in Nederland. Limosa 48: 86-99

Enkelaar, H. (1967): De avifauna van West-Zeeuwsch Vlaanderen 1957-1967. Stencil 45 pp

Eyerman, C. (1977): De invloed van het chloridegehalte van het water op de broeddichtheid van de Tureluur (Tringa totanus). Watervogels 2: 15-17

Feyen, H.R. (1976): Over het voedsel, het voorkomen en de achteruitgang van de Roek (Corvus frugilegus) in Nederland. Limosa 49: 28-67

Haperen, A.M.M. van (1977): Broedvogels van de vroongraslanden. Tussen duin en polder, dubbele Sterna, voorjaar 1977.

Geld, J. van der (1975): Inventarisatie-merkwaardigheden bij de Kleine Karekiet (Acrocephalus scirpaceus). Pieper 14: 37-39

Haverschmidt, F. (1934): Het voorkomen van den Noordschen Stern (Sterna macrura) als broedvogel in Nederland. Ardea 22: 138-144

Haverschmidt, F. (1942): Faunistisch overzicht van de Nederlandse broedvogels. Leiden

Haverschmidt, F. (1973): Waarnemingen aan een populatie Bonte Vliegenvangers (Ficedula hypoleuca). Limosa 46: 1-20

Hermsen, K. (1974): De Waaierstaartrietzanger (Cisticola juncidis) een nieuwe soort voor Nederland. Limosa 47: 163-164

Higler, L.W.G. (1962): De census van de Kokmeeuw (Larus ridibundus) in Nederland, België en Luxemburg in 1961. Limosa 35: 260-265

Joosse, A. (1971): Broedende Dwergsterns op Walcheren. Vogeljaar 19: 574-575

Lebret, T. (1961): De avifauna van het Veeregat-Zandkreekgebied. Limosa 34: 21-29

Lebret, T. (1972): Vogels van de natuurreservaten in het Veerse Meer in de eerste tien jaar na de afsluiting 1961-1970. Limosa 45: 1-24

Leys, H.N. en J.J.F.E. de Wilde (1971): Het voorkomen van de Fuut (Podiceps cristatus) in Nederland. Limosa 44: 133-183

Lippens, L. (1972): Note sur les Laridés du Zwin a Knokke-sur-Mer. Gerfaut 60: 26-40

Lippens, L., en H. Wille (1972): Atlas van de vogels in België en West-Europa. Tielt en Utrecht.

Mandemaker, H.G. (1964): De avifauna van het natuurreservaat Rammekenshoek. Natura 61: 91-94

Meininger, P.L., R. Kwak en T. Heijnen (1976): Het creëren van kunstmatige nestgelegenheid voor de IJsvogel. Vogeljaar 24: 204-208

Meininger, P.L., R. Kwak en T. Heijnen (1977): De IJsvogel als broedvogel in Nederland in 1975 en 1976. Vogeljaar in druk.

Neve, J.T.M. (1976): Saeftinge '76: broedvogelverslag. Zeeuws Nieuws 2: (4): 5-7

Oordt, G.J. van (1926): The recent breeding places of the Avocet (Recurvirostra avosetta L.) in N.W. Europe. Verh. 6. Int. Orn. Kongr. Kopenhagen: 223-226
Osieck, E.R. (1972): De Visdief (Sterna hirundo) als broedvogel in Nederland. Vogeljaar 20: 130-136
Philippona, J. (1974): De Huiszwaluw (Delichon urbica). Aantallen en verspreiding in Nederland. Levende Natuur 77: 34-43
Robyns de Schneidauer, T. (1968): La population experimentale d' Oies Cendrées dans la réserve du Zwin. Ardea 56: 228-247
Reynders, J. (1973): De Geelgors als broedvogel in Nederland. Levende Natuur 76: 217-230
Ridder, J. de (1974): Een onbevestigde waarneming van een Waaierstaartrietzanger (Cisticola juncidis) in het Verdronken land van Saeftinge. Limosa 47: 165
Rooth, J. (1974): Over de stand van enkele voor Nederland karakteristieke broedvogels. Vogeljaar 22: 681-688
Slob, G.J. (1974): Verwerking van vogeltellingen en broedgegevens uit de jaren 1964-1973 van het reservaat "Dijkwater" op Schouwen. Stencil S.B.B. Goes
Slob, G.J. (1974): De vogelstand en andere biologische waarden in het toekomstig Heggenreservaat nabij Nisse. Levende Natuur 77: 105-118
Smulders, B.J., A. Joosse en R.J. Smulders-de Smit (1969): Avifauna van Walcheren. Wet. Meded. K.N.N.V. no 82. Hoogwoud
S.O.V.O.N. (1973a): Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland (S.O.V.O.N.). Vogeljaar 21: 313-314
S.O.V.O.N. (1973b): Handleiding voor het Ornithologisch Atlasproject. Vogeljaar 21: 315-322
S.O.V.O.N. (1974): Het Ornithologisch Atlasproject (meded. no. 2) Vogeljaar 22: 551-554
S.O.V.O.N. (1975a): Het Ornithologisch Atlasproject (meded. no. 4). Vogeljaar 23: 1-4
S.O.V.O.N. (1975b): Enkele opmerkingen bij een ingezonden broedvogellijst. (meded. no. 5). Vogeljaar 23: 5-7
S.O.V.O.N. (1975c): De laatste lege atlasblokken. (meded. no. 6) Vogeljaar 23: 123-124
Sponselee, G.M.P. (1971): Om het behoud van Saeftinge. Vogeljaar 19: 561-565
Sponselee, G.M.P. en M.A. Buise (1975): Avifauna van Oostelijk Zeeuws Vlaanderen. Middelburg
Straaten, J. van der en L.M.J. van den Bergh (1970): Voorkomen van de Kwartelkoning (Crex crex) in Nederland in 1969. Limosa 43: 138-151
Steen, J.J. van den (1975): Waarschijnlijk broedgeval van de Cetti's Zanger in het natuurreservaat Canisvliet te Sas van Gent (Z.Vl.) Limosa 48: 211-212
Steen, J.J. van den (1977): Het eerste broedgeval van de Cetti's Zanger (Cettia cetti) in Nederland. Limosa 50: 61-62
Suetens, W., J. van den Steen, J.P. Vande Weghe, J. van Impe en H. Wille (1961): De avifauna van de Braekmanpolder. Gerfaut 51: 1-50
Teixeira, R.M. (1975): Voortgang ornithologisch Atlasproject (meded. no. 7). Vogeljaar 23: 245-247
Teixeira, R.M. (1976): Het Ornithologisch Atlasproject in 1976 (meded. no. 8) Vogeljaar 24: 84-86
Teixeira, R.M. (1977a): Verslag van de vijfde Internationale Conferentie over inventarisatie-technieken, Szymbark (Polen), 15-21 oktober 1976 (meded. no. 10) Vogeljaar 25: 29-30
Teixeira, R.M. (1977b): Kwantitatieve inventarisatie-technieken (meded. no. 11) Vogeljaar 25: 30-36
Tjallingii, S.T. (1971): De Kluten van de Dollard. Waddenbulletin 6 (1): 1-4
Ven, J. van der (1962): Het aantal broedparen van de Blauwe Reiger (Ardea cinerea) in Nederland in 1956 en 1961. Limosa 35: 266-269

Vleugel, D.A., J.A.M. Warren en G.F. Wilmink (1948): Avifauna van Zuid-Beveland. Ardea 36: 1-39
Vloet, H. van der (1961): Broedpogingen van de Zwartkopmeeuw (Larus melanocephalus) nabij de Belgisch-Nederlandse grens. Gerfaut 52: 570-575
Vijverberg, J. (1928): Van diverse pluimage. Vogel-idyllen. Rotterdam
Vijverberg, J. (1935): Larus melanocephalus (Temm.), broedvogel in Nederland Ardea 24: 260-261
Wedts de Swart, J.C. (1969): De Huiszwaluw in Zeeland II. Vogeljaar 17: 271-272
Wilde, J.J.F.E. de en J.W. Woldendorp (1964): De verspreiding van de Oeverzwaluw als broedvogel in Nederland. Vogeljaar 12: 240-247
Wolff, W.J. (1968): Een samenvatting van de gegevens over de Kluten van het Deltagebied in de loop van het jaar. Levende natuur 71: 35-42